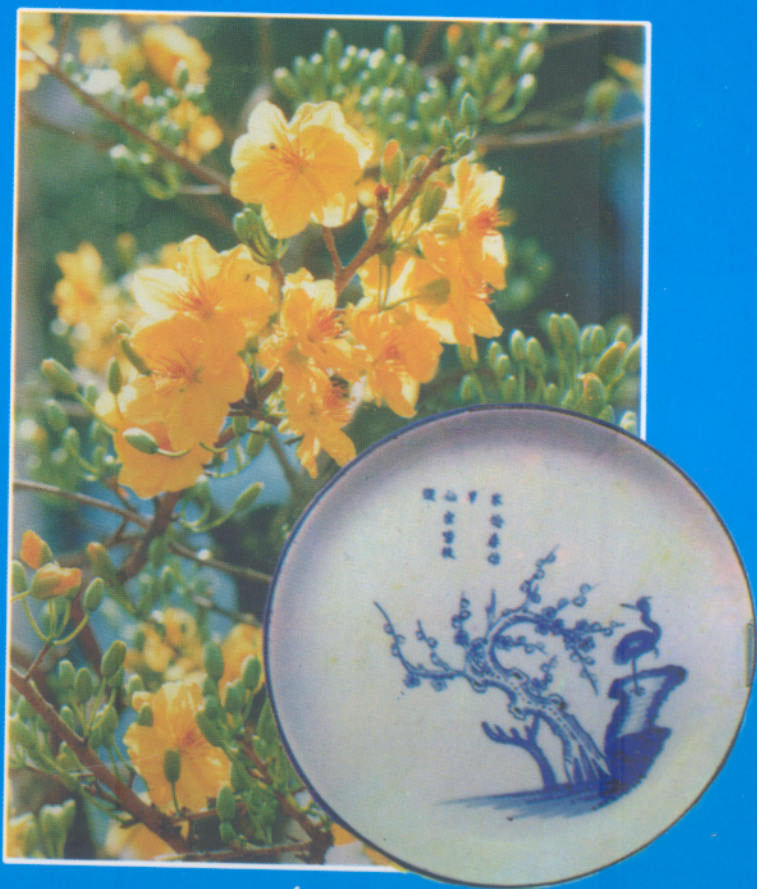

HUỲNH VĂN THỜI

KỸ THUẬT TRỒNG và GHEP MẠI

NHÀ XUẤT BẢN TRẺ

HUỲNH VĂN THỜI

KỸ THUẬT TRỒNG VÀ GHÉP MAI

TÁI BẢN NĂM 2002

NHÀ XUẤT BẢN TRẺ

TÁI BẢN NĂM 2002

Kính thưa quý độc giả,

Kính thưa các bạn,

Trong cuốn “Kỹ Thuật Trồng và Ghép Mai” kỳ trước, có những thiếu sót kính mong quý vị và các bạn tha thứ cho. Kỳ tái bản lần này tôi có bổ xung thêm nhiều bài vẽ phong phú hơn, sưu tầm thêm được một số giống mai mới như : mai rừng, mai chuỷ, mai giảo lá gai, mai phú quý, mai lá đỏ v.v...và có thêm hơn 30 bài thơ về cây mai để cho nội dung đơm vẽ văn hoá, chứ không đơn điệu nhàm chán . Tôi cũng có sưu tầm thêm được một số đĩa cổ vẽ mai như: đĩa Mai Hạc, đĩa Hàn Mai, đĩa Mai Nguyệt... Quyển sách này là sản phẩm đúc kết kinh nghiệm của các bạn bè, nghệ nhân chơi cây mai kiểng, thành công cũng nhiều xong thất bại cũng không ít. Có nhiều bạn hỏi:

- Tại sao cây mai bị vàng hết lá.
- Cây mai tự nhiên chết nửa cây.
- Cây mai Tết mua về chưng hoa khô héo không nở.

Cây mai có nhiều kiến và rầy bông v.v... chúng tôi sẽ lần lượt giải đáp cụ thể từng trường hợp và hướng dẫn các bạn cách chăm sóc cây mai.

Kính thưa quý vị độc giả và các bạn hữu xa gần.

Tái bản lần này tôi đặc biệt lưu ý sửa chữa những sai sót và đặc biệt nói rõ về kỹ thuật trồng, tháp ghép, cách chăm sóc, uốn tỉa cũng như phòng trừ sâu bệnh...

Chúng tôi cố gắng trình bày rõ ràng để khi đọc quyển sách này các bạn sẽ tự tay tháp ghép, uốn tỉa, phòng trừ sâu bệnh và chăm sóc cây mai được ngay. Ngày xưa cây mai thường sửa thành kiểng cổ, theo thể mẫu tử, thể “Tam tùng tứ đức”, “Tam canh ngũ thường”, hoặc thể mai nữ v.v...Ngày nay cây mai được sửa theo thể tự do tứ diện hay bonsai, nhỏ gọn trồng trong khay, trong chậu mang đi chơi rất tiện.

Năm Mậu Dần 1998, thành phố kỷ niệm “300 năm Sài Gòn Thành Phố Hồ Chí Minh”, cây Mai vàng cũng vậy, kỷ niệm 300 năm trưng bày chơi Tết thế cho cây đào, cùng với Ông cha chúng ta .

Hồi năm 1698, Chưởng cơ Nguyễn Hữu Cảnh đưa Ông cha chúng ta vào Nam lập nghiệp. Theo phong tục cổ truyền, Tết đến là phải có cành đào, nhưng ở miền Nam không tìm đâu ra được cành đào! Thấy cây mai vàng cũng ra hoa đúng Tết, Ông cha chúng ta mới có sáng kiến, chặt cành mai chưng thế cho cành đào. Kể từ đó mới có phong tục chưng mai vào 3 ngày Tết.

Như vậy cây mai vàng cũng có lịch sử 300 năm, cùng với Ông cha chúng ta hưởng 300 mùa Xuân vui tươi hạnh phúc ! Quyển “Kỹ Thuật Trồng và Ghép Mai” này đã được sửa chữa bổ sung và tái bản nhiều lần, có thể nói là quyển sách đầu tay, cũng là quyển sách tâm đắc

nhất của tôi. Tuổi Canh Ngọ, mới lên 3 tôi đã mồ côi Cha, đến 45 tuổi bị địch bắt, bị tù đầy sức khoẻ giảm sút, 60 tuổi tôi bị bệnh tai biến mạch máu não, mê man cả tuần lễ những tưởng cuộc đời còn lại phải phụ thuộc vào chiếc xe lăn, nhưng nhờ sự chăm sóc của gia đình tôi dần bình phục. Được sự động viên khuyến khích của bạn bè, các nghệ nhân. Tôi đã chọn nghề trồng cây kiểng vừa là tập thể dục vừa là để thư giãn tinh thần và cũng là biện pháp kinh doanh làm tăng thu nhập phụ giúp gia đình. Chính nhờ cỏ cây hoa lá mà tôi hồi phục sức khoẻ rất nhanh chóng và đặc biệt bệnh cao huyết áp gần như không còn, năm nay tôi đã 73 tuổi nhưng sức khoẻ có thể nói vẫn rất tốt, tinh thần sảng khoái, nên tôi quyết tâm sửa chữa, bổ sung cho thật hoàn chỉnh quyển sách mai, để kỷ niệm nhớ ơn tất cả những người ân của tôi: như Cha Mẹ, các Cô, Bác, Chú, Thím, Cậu, Mợ, Vợ Con đã hết sức nuôi dưỡng, các Thầy Cô đã hết sức dạy dỗ, các Y Bác Sĩ, đã hết sức chữa trị cho, các bạn bè đã hết sức giúp đỡ tôi...

Tôi không thể nào quên được công ơn của những người thân của tôi, đã tận tình chăm lo cho tôi. Tái bản quyển sách "Kỹ Thuật Trồng và Ghép Mai" kỳ này để kính nhớ ơn và để kính tặng những người ơn của tôi...

Cây mai vàng qua bao đời nay đã cùng với chúng ta vui hưởng biết bao nhiêu mùa Xuân. Trong những loài hoa, hoa nào cũng có đức tính riêng, có vẻ đẹp riêng, nhưng trong đám muôn hồng ngàn tía ấy, để có được hoa

nào sánh được với hoa mai! Cây mai vàng rất được nhiều người ưa thích, cành mai mềm mại phảng phất dáng dấp của người con gái dịu dàng, xinh đẹp, hương mai thoang thoảng, cốt cách thanh cao, được tao nhân mặc khách quý chuộng.

Phần mới trong quyển sách này là cây mai “Kiểng cổ, Chậu xưa” đã có từ lâu đời với những câu chữ nhỏ đầy ý nghĩa mà ông cha chúng ta đã nghiên cứu và cố ý muốn lưu truyền...

Theo truyền thuyết còn để lại, có cuốn “Mai hoa bách vịnh” và cuốn “Thiết cán hàn hương” mỗi cuốn đều có đến hàng trăm bài thơ, bài vịnh về cây mai, tất cả đều hay, đều đẹp, xứng đáng là “song tuyệt” trên đời. Từ xưa tới nay ở các nước Châu Á, các thi hào thi sỹ đều rất ưa thích cây mai, nguồn thơ lai láng không bao giờ cạn. Thông qua cây mai, chúng tôi xin gửi đến các bạn, những tâm tư tình cảm chân thành nhất, tất cả thời gian và không gian không bao giờ xoá nhoà được, phải nói đến hoài, như câu thơ mai

“Chỉ nhân ngộ thức Lam hoà Tĩnh.

Nhạ đắc thi nhân thuyết đáo Kim”...

Cụ Đào Tấn, một nhà thơ lỗi lạc, một nhà viết tuồng xuất sắc, rất yêu thích cây mai vàng. Cụ đã sống vì cây mai và chết vì cây mai! Chính tay cụ đã trồng một vườn mai ở trước sân nhà, tại xã Vĩnh Thạnh với câu liên

Mai Viên

“Dĩ vi danh tự, vi viên phố,

Diệp hữu nhân duyên, hữu tính tình”

Vườn mai

(Đã nên tên hiệu tên vườn,
Phong nhã văn chương, mai cốt cách,
Au cũng mối duyên, mối nợ,
Thanh cao chí khí, tuyết tính thần)

Cụ suốt đời chăm sóc cây mai vàng, lấy hiệu là
Mộng Mai, Mai Tăng. Cụ đã viết rất nhiều thơ về cây
mai như : “Mộng Mai Ngâm Thảo”, “Mộng Mai Thi
Tồn”

“Mộng Mai Từ Lục” v.v...

Cụ đã chọn núi Huỳnh Mai để gởi nắm xương tàn
với bài thơ:

Đề Mai Sơn Thọ Viên

“Nhân hưởng Mai Sơn bốc thọ viên,
Thạch đầu cao cử tiểu vô ngôn,
Mai Sơn tha nhật tàng mai cốt,
Ứng hữu mai hoa tác mộng hồn.”

Đề sinh phần núi Huỳnh Mai

Núi mai rảnh đến ngấm sinh phần,
Đá đứng cao cười chẳng nói năng.
Mai mốt Non Mai ta gởi xác
Ứng cho mai đỗ giấc Mai Tăng.

(Trích Mai Viên Cổ Sự)

Ít có ai gấn bó, yêu thích cây mai vàng suốt đời như
cụ Đào Tấn!

Thật vậy cây mai vàng là một cây kiểng đẹp, ngày nay rất được phổ biến, nhất là từ Huế trở vào, nhà nào cũng có trồng mai . Ngay những Việt Kiều định cư ở nước ngoài, cũng tìm cách đem cây mai sang trồng để ngắm nhìn phô trương nhớ đến quê hương xứ sở Việt Nam thân yêu!

Tết phải có cây mai mắn khai, để trưng bày thờ cúng Tổ Tiên Ông Bà, với lòng mong ước một năm mới được nhiều may mắn, vui tươi hạnh phúc!

Huỳnh Văn Thới

25/8, Bành Văn Trân, F.7, Q.Tân Bình

Tp. Hồ Chí Minh .ĐT: 8642905

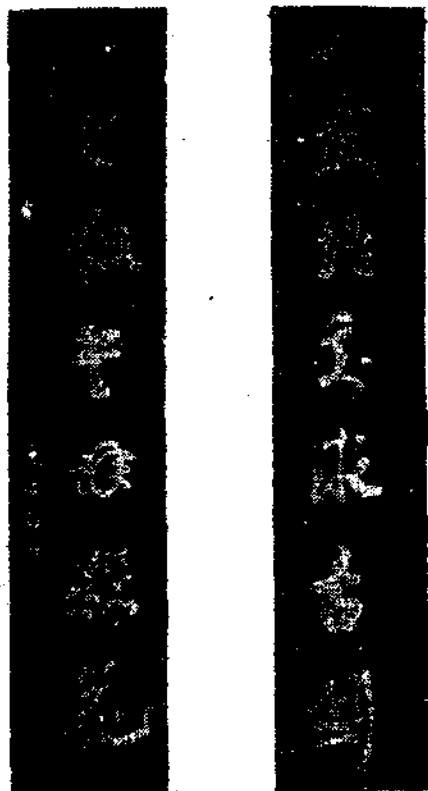
E-mail : vanthoi@hcm.vnn.vn

LỜI GIỚI THIỆU

Về trồng mai và thưởng thức mai thì nhiều người đã nói đến từ lâu. Nhưng viết ra sách chuyên về cây mai thì đây là lần đầu tiên mà giới sành điệu có được một tư liệu chuyên đề. Ông Huỳnh Văn Thới đã cho ra quyển sách "Kỹ thuật trồng và ghép mai", rất khiêm tốn, không mấy may tham vọng làm một công trình tương đối đầy đủ, nặng nề khảo cứu khoa học, nhưng đã đáp ứng được nhu cầu của giới đồng điệu ngày càng đông đảo. Đó là tư liệu cần thiết, thực dụng, liệt kê với những hình ảnh đẹp những loại mai quý hiếm mà tác giả đã thấy, được biết và có kinh nghiệm chăm sóc, nhận giống. Với sự động viên của độc giả xa gần, lần này ông đã bổ xung thêm một số tư liệu khá thú vị mà người yêu mai cần biết, để mở rộng thẩm mỹ, nếu biết rồi thì nhờ tập này mà khỏi mất công gom lại. Nào những đĩa xưa với những câu thơ ca ngợi dáng điệu và sự tao nhã của khách yêu mai, nào những bài thơ vịnh bông mai mỗi độ Xuân về. Tư liệu bổ túc nói trên được sưu tầm khá công phu, có chọn lọc, nhắc nhở khéo léo cho giới yêu mai về thuật đối xử với bạn bè, với đất nước, với thiên nhiên : gìn giữ sự trong sáng thanh cao, không tự tư tự lợi, không tham, không ác. Lại còn quan niệm về cuộc sống : con người là một phần của thiên nhiên, mọi vui buồn đều dễ quyên trước vũ trụ bao la và cái chết phải chăng là sự tái sinh tươi đẹp.

Vun trồng và tự mình chăm sóc để dịp Tết, trong nhà, trước sân có đóa hoa mai nở, lắm khi để khoe thành tích với bạn và tặng bạn, quả là niềm vui không gì so sánh được. Nhưng “nghề chơi cũng lắm công phu” những ngày mưa dầm, chủ nhân cũng gây cho mình niềm vui kín đáo bằng cách chăm sóc từng lá, từng chồi, để phòng côn trùng sâu bệnh, nhất là những năm gần đây, môi trường sống đã thay đổi ít nhiều. Thêm vài yếu tố hạn chế như mặt bằng không được thông thoáng, quá chật hẹp đối với người ở thành thị mà tắc đất đã trở thành tắc vàng. Mai phải uống nước “phông tên” ăn uống với phân hóa học, lắm khi thiếu ánh sáng. Thú tiêu khiển còn triển khai ra, nếu ta chịu khó ghép nhánh, hoặc tạo thủ ra vài giống mới, nếu được. Người thích mai mặc nhiên cần tìm tòi, học hỏi với bạn bè, trong sách vở hoặc đi tỉnh phía đồng bằng, xem triển lãm... Quyển sách tái bản lần này sẽ giúp các bạn nghệ nhân cũng như các bạn mới vào nghề vài lượng thông tin cần thiết. Đọc xong ta sẽ thấy tác giả quả một nghệ nhân cần mẫn, biết nhiều nhưng viết ít, cân nhắc từng câu từng ý kiến, tôn trọng người đọc và sẵn sàng chờ đợi sự hồi âm của những “tri âm tri kỷ” để lần tái bản sau nữa quyển sách khiêm tốn này có thể đạt chất lượng cao hơn.

Nhà văn SƠN NAM

Bút tích của Cao Bá Quát

Câu đối chữ hán :

“Thập tải luân giao cầu cổ kiếm

Nhất sinh đề thủ bách mai hoa”

(ảnh Hoàng Văn Phước)

Năm chữ hán nhỏ bên trái: Sử thần Cao Bá Quát
(quan làm sử)

THAY LỜI TỰA.

"Thập tải luân giao cầu cổ kiếm
Nhất sinh đề thủ bái mai hoa"

(Cao Bá Quát)

Tạm dịch:

(Mười năm giao dịch tìm gương cổ
Một đời bái phục trước hoa mai)

Trên đây là câu đối được truyền tụng của Cao Bá Quát, đã phản ánh đầy đủ tinh thần, khí phách anh hùng quyết tâm đứng lên trừ bạo cứu dân, vừa bộc lộ một tâm hồn trong sạch và thanh cao, đẹp đẽ như bông mai trắng.

Cao Bá Quát là một nhân tài văn hay chữ tốt, đậu thủ khoa năm Tân Mão (1831), suốt đời ngang dọc ngược xuôi, không bao giờ chịu khuất phục một ai, nhưng lại chịu cúi đầu trước hoa mai. Như thế hoa mai phải là một bông hoa thanh cao, vương giả và tuyệt đẹp!

Trong truyện Kiều, Nguyễn Du dùng mai để tả người đẹp. "Mai cốt cách, tuyết tinh thần". Ông cha chúng ta chơi cây cảnh ví cây mai như là cô gái đẹp để yếu điệu dịu dàng qua câu thiệu: "Vô nữ bất thành Mai, Vô thập bất thành Tùng". Người xưa xếp cây mai đứng đầu trong bộ Tứ Quý "Mai, Trúc, Tùng, Lan".

Thật vinh dự cho cây mai, vừa xinh đẹp thanh cao, vừa quý giá vương giả. Cho nên cây mai gắn liền với dân

tộc ta, không ai mà không ưa thích cây mai. Tết đến ở miền Nam không nhà nào, không trưng bày cây mai Tết:

“Thấy Mai là tưởng đến Tết, Tết là phải có Mai”.

Có nhiều người đi làm ăn xa, lam lũ suốt năm không còn biết tới thời gian, ngày tháng nữa, nhưng khi thấy hoa mai nở, thì thốt lên: “Tết đến rồi, mau về nhà ăn Tết”.

Qua những điển tích và phong tục cổ truyền như trên, tôi không thể dùng từ nào đẹp để hơn, để giới thiệu về cây mai với các bạn nữa. Nhưng trong quyển sách nhỏ bé này tôi đã sưu tầm, tập hợp được một số loài mai, mong sẽ làm vừa lòng các bạn. Tôi xin giới thiệu một số cách thắp ghép mai, đang là thời sự, đang là trào lưu chơi mai ghép. Rất được nhiều người thích chơi mai ghép, ưu điểm của mai ghép là; có hoa nhiều màu sắc trên cùng một cây, đồng thời cũng có nhiều loại hoa rất nhiều cánh.

**Sau đây tôi xin trích đăng một số thư góp ý của quý
độc giả xa gần**

1-Thư Ông Đỗ Hữu Phùng – Châu Đốc

“ Tôi quá mê kiểng và cây mai là cây chủ, từ khi tham khảo cuốn “ kỹ thuật trồng và ghép mai” tôi xin góp ý mấy việc

Sách viết ngắn gọn, đọc dễ hiểu cho mọi trình độ, dễ học, căn cứ theo sách là có thể làm được.

Hình ảnh đẹp, rõ và bố cục thành từng phần dễ hiểu, dễ nhớ.

Các bài thơ về cây mai rất hay.

Riêng ảnh Hồng mai chụp ở đâu? Đến nay ông đã có giống mai này chưa? Huyết mai đã có bông chưa, màu sắc như thế nào? Lại còn mai đen thì càng độc đáo hơn...

Khi tái bản lần sau nhờ nhờ họa sỹ vẽ hình kèm theo phần “trồng và ghép mai” để dễ thực hiện hơn

2 - Thư của anh Ut Khoẻ – Cần Thơ

“Con tên là khỏe, năm 1995 mới 20 tuổi nhưng con rất yêu hoa kiểng, con cố tìm mua cuốn “kỹ thuật trồng và ghép mai”, tác giả là bác. Khi đọc hết con thấy những tư liệu trong cuốn sách rất hay và rất dễ thực hành, cách ghép mai có nhiều xong chỉ có hai ảnh dạy ghép còn lại toàn là lý thuyết yêu cầu lần sau có thêm nhiều hình để dễ tham khảo...

3 - Thư của ông Lại văn Tâm – Bình Chánh

Thú thật với bác sau khi đọc xong cuốn “kỹ thuật trồng và ghép mai” cháu rất bất ngờ kiến thức và sự hiểu biết về các loài mai của Bác. Một sự hiểu biết tường tận sâu sắc về giống loài, cách trồng, chiết, ghép... Không những hiểu biết về cây mai mà Bác còn hiểu biết cặn kẽ về các bài văn thơ về mai...”

Đó là những kiến thức vô giá rất đáng phải trân trọng giữ gìn, bởi vì theo cháu. Mai là quốc hồn Quốc túy

của người Việt Nam. Hiểu biết về mai, trồng và phát triển nó cũng là cách giữ gìn bản sắc dân tộc vậy. Nhưng đáng quý hơn những kinh nghiệm này được phổ biến rộng rãi qua những lần xuất bản, để mọi người theo dõi và học hỏi”

Kính thưa các bạn, các quý vị đọc giả, chúng tôi xin phép tóm tắt, trích đăng tương trưng một số đoạn thơ mà thôi. Chúng tôi đã trả lời đầy đủ các thư từ của các bạn gửi đến, nếu có gì sai hoặc cần góp ý thêm xin quý đọc giả cứ phê bình góp ý thêm.

Tôi cũng xin cảm ơn các nghệ nhân, các bạn bè đã giúp đỡ tôi trong việc thực hiện quyển sách này, nhất là các anh Năm Đăng, anh Hoàng Văn Phước, anh Nguyễn Thiện Tịch, anh Đinh văn Mạnh, anh Nguyễn Văn Dề, anh Trần Thái Bình, anh Trịnh Minh Tân và nhiều bạn bè khác...

Sau cùng tôi xin cảm ơn Cục xuất bản, Nhà xuất bản đã cho phép chúng tôi xuất bản quyển sách này.

HUỲNH VĂN THỚI

CHƯƠNG I

CÁC LOÀI MAI

TIỂU SỬ CÂY MAI VÀNG

Miền Nam có cây mai vàng không dính dáng gì đến cây mai trắng, cây mơ, cây đào ở miền Bắc. Cây đào là cây đặc sản của miền Bắc. Ông cha chúng ta từ ngày xưa đã có tục lệ chưng cành đào vào dịp Tết Nguyên Đán để thờ cúng tổ tiên.

Khi vào miền Nam lập nghiệp, ông cha chúng ta không quên được phong tục cổ truyền, Tết đến nhà nào cũng có bàn thờ mâm cỗ. Nhưng thiếu cành đào! Các cụ tìm thấy ở miền Nam có một loại cây có hoa đẹp cũng nở đúng vào mùa xuân, các cụ mới cắt cành về chưng Tết thế cho đào và đặt tên là “mai”. Cây này vốn là giống cây rừng mọc nhiều ở miền Nam.

Ngày nay nghiên cứu cây mai miền Nam, thấy thuộc họ Ochnaceae, có tên khoa học là *Ochna integerrima*. Còn cây đào thuộc họ Rosaceae, có tên khoa học là *Prunus persica*. Cây mai và cây mơ trồng ở miền Bắc đều thuộc họ Rosaceae, có tên khoa học là *Prunus mume* và *Prunus americana*. Cho nên cây mai miền Nam hoàn toàn khác hẳn với cây Đào, cây mai, cây

mơ miền Bắc. Cây đào, cây mơ bên Trung Quốc, Nhật Bản cũng đều viết tên là mai.

Thật ra “Mai” là tên chữ Hán, do hai chữ Mộc và Mỗi ghép lại, chữ của Ông Cao Bá Quát viết cũng đọc là mai, là tên văn hoa của cây mơ. Cây mai còn tượng trưng cho mùa xuân, trong bộ tứ quý “Mai, Lan, Cúc, Trúc” là cây mai có hoa màu trắng, chịu được giá lạnh, là đề tài cho cụ Nguyễn Trãi viết “Ái mai, Ái tuyết, Ái duyên hà? Ái duyên tuyết bạch mai phương khiết”...

Còn cây mai miền Nam có hoa màu vàng, không chịu được giá lạnh, đem trồng ngoài miền Bắc thì ra hoa trễ, thường nở hoa sau Tết. Cho nên cây mai miền nam nên gọi là “Cây Mai vàng” để khỏi lẫn lộn với cây mai trắng, cây mơ ở miền Bắc.

Tuy nhiên những cây nào tháp ghép được với cây mai vàng miền Nam đều cùng họ với nhau cả, như mai Miến Điện, mai Phước Lộc Thọ, mai Tứ Quý v.v...

A – Mai Vàng Miền Nam

Mai vàng miền Nam còn gọi là Huỳnh mai, thuộc họ Ochnaceae, có tên khoa học *Ochna integerrima*, là cây đa niên, có thể sống trên 100 năm, gốc to rễ lồi lõm, thân xù xì, cành nhánh nhiều, lá mọc xen. Ngoài thiên nhiên cây mai tự rụng lá vào mùa đông và ra hoa vào mùa xuân. Do đó ông cha chúng ta đã lấy hết lá mai vào giữa tháng chạp âm lịch, để kích thích cho cây mai ra hoa rộ vào dịp Tết Nguyên Đán.

Bây giờ chúng ta thử quan sát một hoa mai. Hoa mai thường mọc ra từ nách lá, mới đầu là một hoa to, gọi là hoa cái, có vỏ lụa “vỏ trấu” bọc bên ngoài. Khi vỏ lụa bung ra thì xuất hiện một chùm hoa con, có từ một đến mười nụ, tăng trưởng rất nhanh, khoảng 7 ngày sau là nở. Trong chùm hoa này hoa to nở trước, hoa nhỏ nở sau, đến vài ba ngày mới nở hết. Mỗi hoa bên ngoài có 5 đài màu xanh, bên trong có 5 cánh màu vàng, ở giữa là một chùm nhụy mang phấn màu vàng đậm hơn. Hoa nở 3 ngày thì tàn: ngày thứ nhất, năm cánh và chùm nhụy xoè thẳng ra rất đẹp! Ngày thứ hai năm cánh vểnh lên và chùm nhụy dúm lại. Qua đến ngày thứ ba năm cánh bắt đầu rơi xuống, hoa tàn. Hoa nào đậu thì bầu noãn phình to lên và kết hạt, hạt non màu xanh, hạt già màu đen, hạt chín rụng xuống đất mọc lên cây con. Cây con vài ba năm sau mới ra hoa bói lần đầu tiên và cứ thế tiếp tục, mỗi năm mỗi ra hoa đúng vào mùa Xuân. Đó là chu trình của cây Mai vàng miền Nam.

Cây mai vàng còn có nhiều loại rất đa dạng:

I - Mai Vàng Thường

1) Mai Vàng 5 Cánh (Ảnh số 1)

Mai vàng năm cánh là cây mai đại diện cho tất cả các loài mai, vì khi nói đến mai là chúng ta nghĩ ngay đến cây mai vàng năm cánh truyền thống này. Theo tục

lệ, Tết đến nhà nào cũng chưng mai với lòng mong ước được một năm mới đầy may mắn, vui tươi và hạnh phúc!

2) Mai Sẻ (ảnh số 2)

Mai sẻ cũng là cây mai vàng năm cánh, nhưng hoa nhỏ, nên gọi là mai sẻ, đặc biệt hơn các giống mai khác là loại mai này có hoa chùm, rất sai hoa. Tết đến hoa nở rộ đầy cành, một màu vàng tươi óng ánh, trông rất đẹp.

3) Mai Châu (ảnh số 3)

Còn gọi nôm na là mai Trâu, vì hoa rất to và rất phổ biến, (dân gian thấy nhỏ gọi sẻ, thấy lớn quá gọi là trâu), mọc khắp nơi ở miền Nam có nơi mọc thành rừng như ở Tây Ninh, cả núi như Mai Lĩnh, nhưng không sai hoa bằng mai sẻ. Cây mai này có hoa năm cánh xòe to, cũng màu vàng tươi, rất được nhiều người ưa chuộng chưng chơi trong ba ngày Tết.

4) Mai Liễu

Là cây mai vàng năm cánh thường nhưng cành nhánh mềm mại, quăn quại, rũ xuống như cây liễu, hoa nở đầy cành phất phơ theo chiều gió trông rất nên thơ.

5) Mai Chùm Gởi (ảnh số 4)

Là cây mai có thân cứng, ở đầu cành nổi lên những khối u to, giống như chùm gởi, ở chung quanh khối u mọc lên chi chít những tược non, đầy nụ hoa, khi nở giống như

một bó hoa to lớn trông rất đẹp, có người còn gọi là “mai vương”, vua các loài mai, hoặc mai “tỷ bà” được trồng giữa các vườn mai.

6) Mai Thơm, Mai Hương, Mai Ngự

Cũng là mai vàng năm cánh thường, nhưng hoa có mùi thơm nhẹ nhàng, phảng phất lâng lâng, làm cho tâm hồn người thưởng thức càng thêm thích thú vui Xuân! Mai thơm Huế rất quý, mất nhất, sai bông, cánh hoa dày và lâu tàn. Đặc biệt cây mai này có lá non màu xanh chớ không phải màu nâu đỏ hoặc hồng như các loại mai khác. Loại mai thơm ở Bến Tre cũng có, nhưng lá và hoa đều khác hơn. Tết vô vườn mai luôn luôn phảng phất có mùi hương thơm nhẹ.

7) Mai Cánh Nhọn

Mai cánh nhọn là cây mai vàng 5 cánh, có nụ hoa nhỏ và dài nên nở ra cánh nhọn như hình ngôi sao. Do cánh nhọn nên hờ, không mấy đẹp, ít người ưa chuộng nhưng cũng rất sai hoa.

8) Mai Cánh Tròn

Là cây mai vàng có 5 cánh to, tròn và kín, trông rất dễ thương, rất đẹp! Đa số các cụ đều thích cây mai này, có người còn quý hơn cây mai nhiều cánh, nhiều màu, nhất là người Hoa, Tết đến tìm mua cho được loại mai này về trưng bày trong nhà để lấy may mắn.

9) Mai Cánh Dúm

Đây là cây mai vàng 5 cánh to, đẹp và dúm lại như có ren chung quanh, xem rất lạ mắt, được nhiều người trồng. Cây này cũng sai hoa, Tết nở đầy cành phất phơ như đàn bướm vàng tung bay.

10) Mai Rừng Cà Ná, Mai Rừng Bình Châu

Đây là cây mai hoang dại, mọc tại khu rừng Cà Ná, rừng Bình Châu, cũng thuộc họ mai, cây thân nhỏ eo uột, cành rất giòn, lá hình bầu dục, có răng cưa mịn, màu xanh bóng, sờ thấy trơn chứ không nhám như lá mai thường. Hoa 5 cánh màu vàng nhạt, cuống hơi dài và màu tím tím. Cây mai rừng này không mấy đẹp, nhưng cũng là cây mai lạ.

11) Mai Vĩnh Hảo

Cây mai này do ông bạn Kha Linh Vũ (Qui Nhơn) giới thiệu; cũng là cây mai hoang dại mọc ở vùng núi Vĩnh Hảo. Gần Tết, người ta chặt đem về cắm ở bãi cát dưới cầu sông Dinh, thị xã Phan Rang để bán. Đặc điểm cây mai này, thân rất nặng, có thể gấp rưỡi mai thường khác, nên gọi là “mai đá” gỗ thật cứng, giòn dễ gãy, lá nhỏ, lúc non màu xanh mỏng trong như giấy. Hoa to, cánh phẳng, từ 12 đến 16 cánh màu vàng rất đẹp và lâu tàn.

12) Mai Chũy Hốc Môn

Đây là cây mai mới xuất hiện ở Hội Hoa Xuân Thành phố năm 1994. Cũng thuộc họ mai, là cây mai rừng, loại mai đực, thân màu nâu, cuống lá mập khi rụng để dấu rất to, nên dễ tháp ghép với các loại mai khác. Lá to, rất dài, gần như lá xoài, màu xanh bóng, chung quanh có răng cưa mịn. Hoa chùm dạng chũy như hoa điệp ta, màu vàng, nên gọi mai chũy. Cây mai này ra hoa không đẹp lắm nhưng là cây mai mới lạ.

13) Mai Lá Quấn

Mai quấn, do lá rất to xoáy quấn lại cũng rất lạ, hoa 5-7 cánh, nở xoè to nhưng cánh cong cong trở lên như lòng thuyền, ngoài đầu hơi đỏ đỏ, nhụy cái to và rất dài. Đặc điểm của cây mai này là vỏ rất dày, dễ tháp ghép.

14) Mai Vàng Lá Trắng, Đài Hoa Có Sọc Xanh Của Ông Ba Thật

Cây mai này mới xuất hiện, lá đột non màu tím đỏ, hồng điệp mai, nhưng khi lớn già toàn bộ làn lá chỉ có một màu trắng tinh, không có lộn màu lục điệp tố màu xanh nào. Đặc biệt hoa chùm, cuống hoa màu xanh và 5 lá dài đều có 1 sọc xanh nhỏ theo chiều dọc ở ngay chính giữa, hoa có 10-12 cánh màu vàng sậm khá to.

II – Mai Vàng Nhiều Cánh

Mai nhiều cánh là tất cả loại mai nào có hoa nhiều hơn 5 cánh, nhưng phải đúng qui ước là lúc nào cũng ra

nhiều cánh như vậy, chờ không phải lâu lâu, đột xuất mới ra một lần.

15) Mai 9 Cánh

Lúc nhỏ tôi ở Sa Đéc, trong vườn “Vạn Mai Viên” của chú tôi có trồng rất nhiều mai. Lúc bấy giờ, cây mai vàng 9 cánh rất quý, là cây mai có hoa 2 tầng cánh: một tầng 5 cánh, một tầng 4 cánh, nở to, xòe tròn, kín, đẹp hơn cây mai vàng 5 cánh. Sau này lên Thành phố, tôi cũng bứng mang theo để trồng làm kiểng ở trước sân nhà để ngắm nhìn... nhưng bây giờ, có nhiều loại mai mới, nhiều cánh hơn và to đẹp hơn nên cây mai 9 cánh không còn quý như xưa nữa.

16) Mai Giảo 12 Cánh Thủ Đức (ảnh số 5)

Đây là cây mai nổi tiếng ở Thủ Đức từ lâu nay, là cây mai vàng, có hoa to lớn, 2 tầng 12 cánh, nở thẳng, vàng tươi. Cây được nhiều người ưa chuộng, tháp ghép, nhân giống trồng để bán vào dịp Tết.

17) Mai 12 Cánh Bến Tre (ảnh số 6)

Là loại mai mới phát hiện, có hoa 2 tầng, 12 cánh to lớn, lớn hơn mai giảo Thủ Đức và lại hoa chùm, nở đầy cành, nhưng đầu cánh hoa hơi nhọn, chờ không tròn như mai giảo Thủ Đức. Loại này cũng còn đang nhân giống.

Hai cây mai 12 cánh Thủ Đức và 12 Bến Tre, có thể nói là có hoa rất to trong các loại mai vàng. Mới đây còn có mai tai tượng 12 cánh Bến Tre hoa rất to.

18) Mai 18 Cánh Bến Tranh

Là cây mai có 3 tầng cánh, màu vàng, tròn kín nhưng hơi nhỏ nên ít được ưa chuộng so với các loại mai nhiều cánh khác.

19) Mai 12-14 Cánh Tư Giỏi

Đây là cây mai có 3 tầng cánh, cũng nở thẳng tròn, kín, nhưng so với các loại mai Giảo 12 cánh, mai Huỳnh Tỷ 24 cánh thì nhỏ hơn.

20) Mai 24 Cánh Cửu Long

Cây mai này gốc ở hãng nước mắm Cửu Long Mỹ Tho, hoa có 3 tầng, 24 cánh màu vàng tươi. Đặc biệt cánh nhỏ, dài và nhọn trông cũng rất lạ.

21) Mai Cúc 24 Cánh Thủ Đức (ảnh số 7)

Cây mai cúc 24 cánh nổi tiếng ở Thủ Đức, trước đây gọi là cúc mai vì trong 3 tầng cánh: 2 tầng bên ngoài to lớn, còn tầng cánh bên trong xoắn nhỏ lại như nhụy, giống như hoa cúc nở thẳng, xòe cánh bên ngoài vàng tươi rất đẹp.

22) Mai 32 Cánh Ba Bi (ảnh số 8)

Còn gọi là Mai BB, giống y như Mai cúc Thủ Đức, nhưng nhiều cánh hơn và to hơn. Đặc biệt cây mai này khi hoa tàn, rụng hết, ít có đậu thành hạt để làm giống gieo trồng.

23) Mai 24 Cánh Huỳnh Tỷ (ảnh số 9)

Cây mai 24 cánh do ông Huỳnh Văn Tỷ nhân giống ra trước đây, hoa có 3 tầng cánh đều to lớn như nhau, nở thẳng, tròn kín. Đặc biệt cây mai này có cành nhánh rất to mập và gần như ở mỗi nách lá đều có một chồi non, nên rất ít bông để ghép, lá cứng dày, có gân nổi lên rất rõ. Cây mai này rất nổi tiếng và được nhiều người ưa thích, tuy nhiên vì rất sai hoa, nụ hoa dày đặc nên rất dễ bị đổ, rụng nhiều. Cây mới ghép phải đợi cỡ 3 năm sau, đến khi cây mai trưởng thành, cây càng già mới càng đậu được nhiều hoa.

24) Mai 24 Cánh 9 Đợi (ảnh số 10)

Là cây mai mới phát hiện, có 3 tầng cánh đều to lớn y như mai Huỳnh Tỷ. Nhưng thân cành nhỏ mỏng manh, lá màu xanh bóng, nụ thưa chớ không dày đặc. Hoa màu vàng rất to nở thẳng, loại này đang được nhân giống.

25) Mai 48 Cánh Gò Đen (ảnh số 11)

Trước đây, cây mai 48 cánh Gò Đen rất nổi tiến, hoa màu vàng tươi có 48 cánh, tròn đẹp, nhưng hoa cũng

nhỏ so với loại 12 cánh. Đặc biệt cây mai này ra rất nhiều nụ hoa, nên hay rụng bớt trước khi nở. Cho nên trồng loại mai 48 cánh này phải bón nhiều phân, nhất là đến tháng 9-10 âm lịch phải tăng cường thêm phân lân và Kali để giữ hoa ít rụng.

26) Mai 120-150 Cánh Bến Tre

Là cây mai mới được phát hiện ở Bến Tre, hoa màu vàng, rất nhiều tầng và nhiều cánh, giống như cúc Mâm Xôi, nở tròn to đẹp. Số lượng cánh nhiều nên rất lạ, còn đang nhân giống. Tuy nhiên nhiều cánh quá, thành một đề chi chít, dày đặc, không còn phân biệt được đâu là cánh, đâu là nhụy nữa thì mất hết vẻ đẹp của cánh hoa.

III-Mai Vàng nhiều Cánh Đột Biến (ảnh số 12)

Đột biến là bất thường do thời tiết, do cách trồng, do nở trái mùa nên mới phát sinh ra nhiều loại hoa kỳ lạ, có khi quá nhiều cánh, có khi quá ít cánh, có khi không ra được cánh mà chỉ ra có chùm nhụy thôi.

27) Mai 14-15 Cánh

Là cây mai 9 cánh quá tốt tươi nên ra hoa đột xuất đến 14-15 cánh to đẹp, hoặc cây mai 18 cánh suy yếu nên ra hoa có 14-15 cánh.

28) Mai 18-20 Cánh

Có rất nhiều loại mai 24 cánh bị suy yếu do nắng gắt quá, hoặc do trồng thiếu chăm sóc; nên ra hoa có 18-20 cánh.

29) Mai 36-40 Cánh

Là cây mai 48 cánh thiếu phân nên ra hoa nhỏ, chỉ có 36-40 cánh. Nhưng năm nào thời tiết thuận mùa thì cây mai 48 cánh này ra hoa rất to đẹp, đủ cánh.

30) Mai 70-80 Cánh

Là cây mai 120 cánh suy yếu, có năm ra nhiều cánh, có năm ra ít cánh. Có bông to thì được 100 cánh, bông nhỏ được 70-80 cánh.

Nhìn chung các loại mai này đều là đột biến. Có lúc hoa ra không có cánh mà chỉ có chùm nhụy không mà thôi.

IV – Mai Vàng Khác

Đây đúng là loại mai vàng mới lạ, cũng là cây mai vàng, nhưng có thêm một vài chi tiết khác hơn so với mai vàng thường.

1) Mai Vàng Viên Đỏ

Là giống mai mới được tìm thấy rất tình cờ, hôm Tết về quê lên, trong lúc trò chuyện trên xe có ông bạn ngồi bên tôi nói: “Nhà tôi có trồng một cây mai, khi hoa còn búp thấy màu đỏ, nhưng khi nở ra thì thấy hoa màu

vàng”, tôi mới nói: “Đó là cây mai vàng viền đỏ, rất hiếm đấy. Ông nên giữ lại để làm giống. Và tôi xin địa chỉ để tìm đến trao đổi giống mai này. Cây mai này là cây mai vàng có hoa từ 5-9 cánh nụ hoa mới vừa hé nở, trên đầu nụ hoa thấy cò màu đỏ, khi nở xòe ra thì màu đỏ lật ra ngoài nằm xuống mặt dưới nên thấy hoa màu vàng, nhưng nhìn kỹ thì thấy có đường viền đỏ nhỏ ở chung quanh cánh hoa.

2) Mai Vàng Lá Trắng

Cũng là cây mai mới, bây giờ người ta thích những cây lá trắng bạc như bông giấy lá trắng, bông búp lá trắng, Lâm Vô lá trắng, mai Chiếu Thủy lá trắng v. v. Đây là cây mai vàng thường, nhưng lá non mới ra có màu trắng khi lá lớn, già thì chuyển sang màu xanh. Nhưng nếu để trong râm mát thì giữ được màu lá trắng rất lâu, nên thấy mai hoa vàng lá trắng cũng rất đẹp.

3) Hồng Diệp Mai

Là loại mai có hoa màu vàng hoặc màu cam nhưng khi đâm chồi, nảy tược, lá non có màu hồng rất đẹp nên gọi là hồng diệp mai, khi lá lớn thì trở lại màu xanh.

Đến đây phần mai vàng cũng đã khá nhiều nếu trừ các loại mai đột biến thì cũng còn trên 20 giống chính, trong đó có ba cặp mai đẹp nhất:

- Mai Giảo 12 Cánh Thủ Đức - Mai 12 Cánh Bến Tre

- Mai Cúc 12 Cánh Thủ Đức - Mai 32 Cánh Ba Bi

- Mai 24 Cánh Huỳnh Ty - Mai 24 Cánh Chín Đới

Tất cả đều rất đẹp và là giống mai được ưa chuộng nhất hiện nay.

Năm nay có một số mai mới như:

- Mai Giảo Lá Gai Thủ Đức:

Đây là cây mai có thân cứng, lá to dày, hai bên phiến lá có 2 hàng gai to và nhọn. Hoa to có 2 tầng, từ 8 đến 12 cánh, nở to xòe thẳng, lớn hơn mai Giảo Thủ Đức, hoa màu vàng tươi rất đẹp.

- Mai Phú Quý Cần Thơ: (ảnh của Ông Nguyễn Hữu Nhựt cho)

Có nguồn gốc từ Cần Thơ của Ông Mười Kip, xã Mỹ Khánh trồng và nhân giống rất nhiều. Hoa mai Phú Quý rất to, có 3 tầng, có, khoảng 18 cánh màu vàng tươi, nhưng nở không xòe thẳng mà hơi chụm lại, đặc biệt khi tàn rụng hết, ít đậu thành hạt.

- Mai Tai Tượng ở Bến Tre:

Cây mai này hoa cũng rất to, nở xòe thẳng, từ 8 đến 12 cánh màu vàng tươi, to hơn mai Giảo 12 cánh, cây này hiện còn đang nhân giống.

B – Mai Trắng (ảnh số 13)

Mai trắng còn gọi là Bạch mai, là những cây mai có hoa màu trắng, giống mai này đã có từ lâu nhưng là giống mai khó trồng, có khi cây con ra hoa không giống

hoa của cây mẹ nên ít người trồng. Ngày nay nhờ kỹ thuật tháp ghép, chiết cành nên nhân giống rất nhanh, được phổ biến và trồng ở nhiều nơi. Mai trắng này cũng có nhiều loại:

I - Mai Trắng Lá Xanh (ảnh số 14)

Là những cây mai bình thường có hoa màu trắng, có lá màu xanh.

1) Mai Mù U (ảnh số 15)

Cây mai Mù U này có dáng vóc to lớn y như cây mù u rừng, nhưng hoa lá, trái đều nhỏ hơn nhiều. Giống này thuộc họ Guttiferae, có tên khoa học *Ochrocarpus siamensis*, là cây đa niên, có hoa năm cánh màu trắng nhỏ, nhưng hoa rất thơm, đậu trái to bằng ngón tay cái, rất dễ gieo trồng. Nhưng gieo hạt khoảng 10 năm cây mới cho hoa. Muốn có hoa nhanh chỉ có cách chiết trồng.

Cây mai Mù U có một lịch sử rất nổi tiếng, bắt đầu từ bảy cây mai Mù U chùa Gò ở Phú Lâm:

Trích theo bài báo của Ông Bảo Định Giang năm 1995:

“Cây mai chùa Gò đã có từ trên 300 năm, ở trên một ngọn đồi thoải thoải chung quanh là ruộng, dưới chân là ao hồ mọc đầy sen hồng. Cảnh trí rất hấp dẫn khách du ngoạn, nhất là các nhà thơ như Trịnh Hoài Đức và các thi nhân đương thời lúc nào cũng hướng về quê hương xứ sở, đã viết tập “Mộng Mai Đình” với nhiều bài

thơ rất đặc sắc, gây cho thế hệ sau một niềm hứng thú đặc biệt về chùa cây mai – đó là nhóm “Thi xã Bạch Mai” gồm có: Phan Văn Trị, Trần Thiện Chánh, Hồ Huân Nghiệp, Nguyễn Thông, Huỳnh Mẫn Đạt... đưa nhau đến đây để ngâm thơ xướng hoạ... kẻ trở mặt trong nhóm là Tôn Thọ Tường, nên trở thành đối tượng tấn công của cả nhóm...

Tôn Thọ Tường mới làm bài vịnh cây mai, để tỏ ra mình còn có phần trong sạch, luyến tiếc cảnh cũ người xưa:

Vịnh Mai Sơn Tự

“Cắm cảnh cây mai cách dưới đèo (1)

Mười phần trong sạch phận cheo leo.

Sương in tuyết đóng cảnh thừa thớt

Xuân tới thu về nổi quạnh hiu (2)

Lặng lẽ chuông quen con bóng xế

Tò te kèn lạ mặt trời chiều.

Những tay rượu thánh thơ thần cũ

Trông cảnh bao nhiêu tiếc bấy nhiêu.”

Tôn Thọ Tường

(trích trong *Ức Viên Thi Thoại*, Đông Hồ)

Nhưng có sách in câu 1 và 4:

“Đầu đôn cho mai cách dưới đèo

Xuân đến thu về sãi quạnh hưu”

(Sài Gòn năm xưa – Diên Hương)

Bài thơ này cũng nói lên được nỗi thương tâm của người thi sĩ tài ba. Chính cây mai Mù U này là tâm hồn của thi xã Bạch Mai đã đi vào văn chương một cách sâu đậm.

Nhưng ngày nay ở chùa Gò chỉ còn lại có một cây mai mà thôi! Than ôi một tâm sự đáng thương vì chất ngọc, hồn băng, muôn phần trong sạch, nhưng bị tay định mệnh khắt khe, xô ngã hết sáu cây.

Tiếp theo đây, tôi xin trích bài hơ của bà Sương Nguyệt Anh làm vào năm 1901, khi bà lên viếng điện Bà, Tây Ninh, khi thưởng ngoạn cây Bạch mai ở đây:

Vịnh Hoa mai trên núi Điện Bà

“Non linh đất nước trở hoa thần
Riêng chiếm vườn hồng một cảnh xuân
Tuyết đượm nhành tiên in sắc trắng
Sương pha bóng nguyệt ánh màu ngân
Mây lành gió lạnh nường hơi chánh
Vóc ngọc mình băng bật khói trần,
Sắc nước hương trời nên cảm mến
Non linh đất nước trở hoa thần”.

Và 2 bài thơ chữ Hán:

Linh sơn nhất thụ mai

“Quỳnh thư ngọc cốt bản thiên chân
Tĩnh độ cô tiêu viễn cực trần

Noãn nhập ám hương Xuân dật tử
Hàn xung sơ ảnh nguyệt tà thần
Tuyết trung tự khước lưu phong vận
Phong ngoại ứng liên đạ tuyết nhân
Thừa hứng mạc hiềm sơn thủy viễn
Đồng lai dữ tử phú dương Xuân.”

Hựu

“Nhất chủng u hương phận ngoại kỳ
Trần ai cách đoạn kiến bằng ty
Tài khai ngọc kính triêm thần lộ
Khước bả phương tâm chiếu văn huy
Xuân tín bất dung hồng tử cộng
Tuế hàn khởi dữ tuyết sương khi
Tùy duyên nhược ngộ tri âm khách
Thiên lý tình thâm tá nhất chi”.
(Miếu giang Nguyệt Anh Thị đề)

Dịch nghĩa:

I

“Tư chất như quỳnh cốt cách như ngọc, thiên chân
trời gởi gắm cho hoa.
Cao vọi chơ vợ, trên đỉnh Phật ngàn Tiên, xa cõi
tục.
Hương ủ thơm tho, chiều Xuân tứ ẩm;
Cảnh thưa lạnh lẽo, bóng nguyệt đêm tàn.
Phong vận trót gởi lòng trong tuyết sạch;

Đạp tuyết tìm nhau, giải gió luống thương người!
Hứng dâng lên, non nước ngại gì xa;
Vui đánh bạn, khúc dương Xuân đề vịnh.”

II

“Nồi u hương phận khéo lạ lòng,
Trần ai cách biệt, giữ một lòng băng trinh.
Mảnh gương ngọc mới soi mình sương sớm.
Tấm lòng thơm đã héo ngậm bóng chiều.
Tin Xuân hồng tía đành chẳng chịu đua theo,
Tuyết sương năm lạnh cột treu chi đó mà!
Tri âm nghìn dặm gặp khách tài hoa,
Một cành đưa tặng cũng là tình thâm.”

(Trích Úc Viên Thi Thoại)

2) Mai Trắng Cổ Cò

Là cây mai trắng lá xanh, dáng vóc y như cây mai vàng, có hoa từ 5 – 9 cánh hơi đục. Hoa rất sai mọc ngay từ thân cây già, nhưng lại rất nhỏ, cánh rất ngắn đến nỗi ngắn hơn đài. Đây là đặc điểm nhận dạng. Cây mai này vì hoa nhỏ nên không mấy được ưa chuộng, ít có người trồng.

3) Mai Trắng Mười Cánh Tân An

Cũng là cây mai trắng lá xanh, có hoa 2 tầng, mang 9-10 cánh trắng tươi, tròn, kín rất đẹp. Tuy nhiên cũng

hơi nhỏ. Cây mai này cũng được nhiều người ưa thích, khi đột biến nở hoa đến 14-15 cánh.

4) Mai Trắng Cánh Nhọn

Cây mai này có hoa trắng đục, lá xanh, hoa có hai tầng, 8-9 cánh nở xòe ra thấy cánh nhọn, trông cũng lạ.

II - Mai Trắng Lá Trắng (ảnh số 16)

Loại mai trắng lá trắng, là giống mai có hoa trắng tuyền rất đẹp, lá lúc mới ra còn non màu trắng nhưng khi lớn lên có thể đổi thành màu xanh. Nếu để vào chỗ râm mát cũng giữ được màu trắng rất lâu.

1) Mai Trắng Miến Điện (ảnh số 17)

Cây mai trắng này còn có tên là mai trắng Long Xuyên; mai Đốm hay mai Cẩm Thạch là do màu lá và nơi xuất xứ. Là cây mai trắng đẹp nhất trong các loài mai trắng, hoa có 5 cánh to, màu trắng tuyền nở thẳng. Lá lúc còn non thì màu trắng, lúc già thì màu xanh, nhưng đa số lẫn lộn có đốm trắng, đốm xanh, nên gọi là mai Đốm, giống như màu cẩm thạch vậy. Cây mai này rất được nhiều người ưa thích ghép trồng hiện nay. Nếu để chỗ râm mát, dựa trước hiên nhà, không có nắng chiếu trực tiếp thì thấy lá trắng phủ hết cả cây trông rất lạ.

2) Mai Trắng Chùm

Là cây mai lá trắng Miến Điện, loại hoa hơi nhỏ, nhưng rất sai hoa, nụ hoa đơm dày đặc hai bên cành, giống như xương sống cá. Mỗi nách lá đều có nụ hoa, khi nở thành một chùm, một bó hoa cho mỗi nhánh rất đẹp.

3) Mai Trắng Mã Lai

Mai trắng Mã Lai tương tự như mai trắng Miến Điện, hoa đẹp nở xòe to 5 cánh, đặc biệt có hương rất thơm.

4) Mai Trắng 10 Cánh Bến Tre

Đây là loại mai mới ở Bến Tre, lá cũng có đốm vừa trắng vừa xanh, y như lá của cây mai Miến Điện, nhưng hoa rất to, cánh rất tròn, một màu trắng tinh, từ 8 - 12 cánh, trung bình là 10 cánh rất đẹp. Cây mai này có ưu điểm hơn cây mai Miến Điện do có hoa to, kín và nhiều cánh hơn.

III - Mai Trắng Nhiều Cánh Đột Biến (ảnh 18)

Mai nào cũng vậy, đều có loại đột biến nở bất thường nhưng lại rất đẹp:

1) Mai Trắng Lá Xanh Đột Biến

Mai trắng 10 cánh Tân An đột biến ra đến 14-15 cánh tròn rất đẹp, vì cây mai này vốn là loại cánh tròn.

Các loại mai trắng lá xanh khác, đột biến cũng chỉ ra đến 9-10 cánh mà thôi.

2) Mai Trắng Lá Trắng Đột Biến

Loại mai trắng lá trắng đột biến cũng ra đến 9-10 cánh, nhưng mai trắng Miến Điện mới có khi ra đến 11-12 cánh to, trắng tuyết.

IV - Những Loài Mai Trắng Khác

Là những cây mai có hoa trắng nhưng có điểm thêm một số chi tiết khác mới lạ hơn:

1) Mai Trắng Viên Vàng (ảnh số 19)

Là cây mai mới, hoa to 5 cánh trắng tươi, nhưng chung quanh hoa có viền vàng nhạt. Khi nụ hoa mới vừa hé nở thì trên đầu nụ có màu vàng rõ rệt, nhưng lúc hoa nở xòe ra, thì màu vàng lật ngược xuống bên dưới nên chỉ còn thấy một đường viền vàng nhỏ chung quanh cánh hoa. Cây mai này gốc ở Sa Đéc, khi ra hoa nở rộ thì thấy hai màu, hoa búp màu vàng và hoa nở màu trắng viền vàng.

Vậy là chúng ta đã có được thêm một cặp mai trắng đẹp nữa đó là: mai Trắng Miến Điện và mai Trắng Viên Vàng đều có hoa nở to và đẹp.

2) Bạch Tuyết Mai (ảnh số 20)

Còn gọi là Bạch Ngọc Mai, cây này không phải họ Rubiaceae, có tên khoa học là Serissa foetida, là loại cây bé nhỏ, thân mảnh mai, cành nhánh rất nhiều, hoa li ti có 2 loại: loại đơn 5 cánh, loại kép 9-10 cánh, màu trắng tươi và chĩa thẳng lên trời, cây này rất dễ trồng giâm cành cũng sống, thường trồng làm bonsai trong chậu nhỏ hay trồng trên hòn non bộ rất đẹp.

3) Bạch Song Mai

Bạch Song Mai ở miền Bắc Trung Quốc là cây mai cây mơ có dáng đẹp, ra hoa vào mùa xuân rất lâu tàn. Kết trái có đôi, nên gọi là Song Mai. Cây rất đẹp và được ưa chuộng trồng làm kiểng.

4) Mai Chiếu Thủy

Cây mai chiếu thủy không phải thuộc họ Ochnaceae, mà thuộc họ Apocynaceae, có tên khoa học Wrightia religiosa, là cây đa niên, gốc to có bộ rễ lồi lõm đơm đặc chung quanh gốc, thân gút mắt xù xì, cành nhánh rất nhiều, lá mọc có đôi, hoa chùm nhỏ li ti màu trắng tuyền, rất thơm và luôn luôn chĩa xuống, nên gọi chiếu thủy. Hoa tàn kết trái có cặp giống như trái đậu dừa nhưng nhỏ hơn nhiều...

Cây mai chiếu thủy là loại cây rất dễ trồng, giâm cành cũng sống. Có thể trồng nửa trên bờ nửa dưới nước, nên trồng trên hòn non bộ rất đẹp và dễ sống. Mai chiếu thủy có nhiều loại:

- Mai Chiếu Thủy Lá To (ảnh số 21)

Là cây mai mà cha ông chúng ta rất thích trồng uốn sửa thành kiểng cổ, ngày nay còn để lại nhiều cây uốn tỉa rất công phu. Mai chiếu thủy lá to này cũng có 2 loại: loại thân đen còn gọi mai Nu và loại thân trắng nhưng cành lá và hoa đều y như nhau.

Xưa những phú hào có nhà to sân rộng, họ thường chơi mai chiếu thủy theo bộ 5 cây, xếp thành hình chữ ngũ, cây trục đứng chính giữa, bốn cây uốn tỉa giống nhau đứng bốn bên, có thể chia thành 2 cặp đối xứng. Sân nhỏ thì chơi bộ ba cây đứng thẳng hàng, cây trung bình đứng chính giữa, hai cây uốn giống nhau đứng hai bên. Đằng trước sân nhà còn có trà thất, có hòn giả sơn, để các cụ ngồi thưởng thức, ngắm cảnh ngâm thơ và uống trà.

- Mai Chiếu Thủy Lá Trung (ảnh số 22)

Loại này có lá nhỏ bằng phân nửa lá to, nhưng dáng vóc tàn nhánh giống như nhau và cũng có hoa rất thơm. Tuy nhiên loại này ít có cây to. Kiểng cổ chỉ thấy có từng cặp mà thôi. Loại này chơi Bonsai, lán nhỏ nên rất đẹp trồng trên non bộ càng thêm thích hợp, tạo màu lá xanh tươi. Mai chiếu thủy lá trung này còn gọi là Bạch Tuyết Mai.

- Mai Chiếu Thủy Lá Kim

Loại này có lá nhỏ li ti nên còn gọi là Cẩm Mai, rất quý hiếm, ít có được cây to, thường trồng trong chậu nhỏ làm Bon sai rất đẹp và dễ thương. Các nghệ nhân còn thấp ghép cây mai lá kim này lên gốc cây mai lá to, để có được một cây mới: có gốc rất to nhưng lá thì rất nhỏ, thật độc đáo. Ngay nay có rất nhiều người trồng loại mai chiếu thủy lá kim này để làm kiểng.

Thơ Mai Chiếu Thủy

“Trông lên chẳng thẹn với trời
Cúi xuống không thẹn với đất
Tự hào ngấm mình trong nước
Thanh cao, cốt cách giống mai.
Tắm nhờ một chút khí trời
Uống chút nước trong của đất
Quanh năm cho đời hương ngát
Lá xanh bông trắng tinh trong”

Đình Huân (Hội nghệ nhân Nha Trang)

- Cây Mai Chiếu Thủy Lá Bạc

Đây là cây mai chiếu thủy lá to, hoặc lá kim, nhưng lá có màu trắng bạc rất đẹp.

- Cây Mai Chiếu Thủy Hoa Chùm Nhiều Cánh

Năm 1987 ở hội hòa xuân Tao Đàn, có một nghệ nhân tên Dũng người Thái gốc Việt trưng bày cây mai

chiếu thủy lá xanh y như cây mai chiếu thủy lá to, nhưng có hoa chùm, mỗi hoa không phải 5 cánh mà có từ 10 - 12 cánh rất lạ và đẹp.

- Cây Mai Chiếu Thủy Hoa Chùm Nhiều Cánh Lá Đốm

Đây là cây mai chiếu thủy mới của anh Dũng cũng hoa nhiều cánh y như cây trên, nhưng đặc biệt là lá cẩm thạch nửa trắng nửa xanh rất đẹp.

Các cây mai chiếu thủy mới lá màu trắng có thể tháp ghép với cây mai chiếu thủy thường lá to, sẽ được cây mai có lá đốm rất đẹp.

5) Cây Mai Chỉ Thiên

Cây này gốc từ Thái Lan, do anh Dũng mang về bày bán ở Vườn Bát Tiên, trong Công Viên Lê Văn Tám, tương tự như cây mai chiếu thủy lá to, nhưng lá hơi tròn, hoa 5 cánh khá to, màu trắng tinh, chĩa thẳng lên trời, chớ không phải chĩa xuống đất, như mai chiếu thủy, cũng thuộc họ Apocynaceae, ghép với cây mai chiếu thủy hoặc lòng mức đều sống mạnh.

6) Cây Lòng Mức

Cây lòng mức cũng thuộc họ Apocynaceae, nhưng vốn là cây rừng rất to lớn, thân rễ xù xì, lõi lõm. Nếu dùng làm gốc ghép, tháp ghép với cây mai chiếu thủy,

nhất là ghép lên cây mai chiếu thủy lá kim, thì rất đẹp!
Cây lòng mức cũng chia ra nhiều giống:

- **Lòng Mức Lông** có tên khoa học là *Wirghia pubescens*. Thân cao to, nhựa trắng, lá tròn dài, to hơn lá mai chiếu thủy, hoa trắng 5 cánh to, có loại màu hường hay vàng.

- **Lòng Mức Nam** có tên khoa học là *Wrightia namensis*, cây tiểu mộc, lá lóng có từ 9 – 12 gân phụ, có hoa màu đỏ hay xanh xanh, thường thấy mọc ở Biên Hòa, Nha Trang.

- **Lòng Mức Miên** có tên khoa học *Wrightia dubia*, tiểu mộc, cành nhánh non dẹt, yếu. Lá mặt dưới hơi nâu và có lông dày, hoa tụ tán nhỏ.

- **Lòng Mức Hoa Đỏ** (ảnh số 23)

Cây có tên khoa học là *Wrightia rubriflora*, cây tiểu mộc, nhánh non yếu, lá dày cứng và lóng; hoa tụ tán ở ngọn màu đỏ son, to hơn mai chiếu thủy. Thấy mọc ở Cà Ná, Ban Mê Thuật, Đà Nẵng.

- **Lòng Mức Nhuộm** có tên khoa học *Wrightia rubriflora*, thuộc đại mộc, lá nhỏ lóng có hoa to và trắng, trái đôi dài đến 30 – 40 cm. Tất cả cây thuộc họ Apocymaceae như mai chiếu thủy, lòng mức đều thấp

ghép với nhau được, cho nên có nhiều người thấp ghép mai chiếu thủy với cây lòng mức cho ra hoa đỏ đẹp và lạ.

V - Mai Đỏ

1) Mai Đỏ 5 Cánh

Theo truyền thuyết, cây này cũng như cây mai vàng cũng có hoa 5 cánh nhưng lại màu đỏ.

2) Hồng Mai (ảnh số 24)

Đây là loại mai có hoa 5 cánh màu đỏ, đến nay chỉ có nghe nói mà chưa tìm ra.

3) Huyết Mai

Là cây mai y như cây mai vàng, tôi đã tìm mua được một cây, và theo lời người bán loại mai này hoa có cánh màu đỏ hồng.

4) Cây Mai Đỏ Trung Quốc

Trong cuốn “Mai Hoa Bồn Tài Nhập Môn” của Trung Quốc có rất nhiều hình ảnh về hoa mai có rất nhiều loại, đủ màu từ 5 – 10 cánh.

Tuy nhiên qua nghiên cứu so sánh thì mai Trung Quốc khác hẳn với mai vàng Việt Nam. Cây Hồng mai của Trung Quốc chữ viết là “hồng mai”, nhưng cuống hoa lại rất ngắn như hoa đào, về cành nhánh cũng giống cây đào hơn là cây mai vàng.

VI - Mai Đỏ Khác

Những cây mai này đều có tên mai, cũng có hoa màu đỏ

1) Mai Tứ Quý (ảnh số 25)

Cây mai này là cây mai có hoa 5 cánh màu vàng, thuộc họ mai, có tên khoa học là *Ochna atropurpurea*, nhưng thường gọi là mai đỏ, vì khi hoa tàn 5 cánh màu vàng rụng đi, còn lại 5 đài biến đổi thành màu đỏ, úp trở lại ôm lấy nhụy, y như nụ hoa đỏ mới lú ra. Nụ hoa này kết hạt bên trong, hạt to dần đẩy 5 đài màu đỏ bung ra như hoa mai đỏ mới nở, bầu noãn phình to lên cũng màu đỏ, trông rất đẹp, có người cho rằng hoa nở lần thứ hai, nên gọi là Nhị Độ Mai, hay còn gọi là Mai Nhặt nữa. 5 đài ôm lấy hạt, hạt non màu xanh, hạt già màu đen, rất lâu rụng.

Cây mai Tứ quý này rất được ưa chuộng, vì có hoa quanh năm. Trên cây lúc nào cũng có 2 màu hoa: màu vàng của 5 cánh hoa, màu đỏ của 5 đài cùng với màu đỏ của bầu noãn rất lâu tàn. Hạt chín rụng xuống đất mọc lên cây con rất mạnh. Muốn trồng chúng ta chỉ bứng cây con đem đi trồng là sống mạnh.

Đặc điểm của cây mai Tứ Quý là cây rất to, rễ lồi lõm, thân xù xì có nhiều thẹo, cành nhánh nhiều lá to và cứng, có gân nổi cộm lên và chung quanh mép lá có nhiều răng cưa. Các nghệ nhân hay dùng cây mai tứ quý

để làm gốc ghép, ghép các loại cây mai nhiều cánh, nhiều màu, rất khỏe mạnh, ít bị sâu bệnh và ra hoa to đẹp. Cây mai tứ quý là cây mai nên trồng chơi vì cây sống khỏe và có hoa quanh năm.

Tôi đã thử lấy lá cho cây mai Tứ quý ra hoa rộ lúc Tết.

Lần thứ nhất, ngày 20 tháng chạp năm Quý Dậu, tôi lấy hết lá non lẫn lá già của cây mai Tứ quý. Kết quả là kể từ ngày 30, mừng một, mừng hai, mừng ba tết năm Giáp Tuất, mỗi sáng cây mai Tứ Quý đều nở rộ hoa vàng tươi rất đẹp. Tuy nhiên hoa của cây mai Tứ Quý rất mau rụng cánh, chỉ có một ngày, nhưng lại rất sai hoa, mỗi ngày đều mỗi nở đến qua tết mới hết.

Năm 1996, lần thứ hai, thấy cũng đạt, mặc dù không có thấy một nụ hoa nào, nhưng khi lấy hết lá, thì sau 8 - 10 ngày, hoa bắt đầu nở rộ...

2) Nhất Chi Mai (ảnh số 26)

Cây mai này có tên mai, nhưng không phải họ mai, vì vóc dáng, tàn lá, nhựa, hoa, đều không giống cây mai vàng. Nhất Chi Mai thuộc họ Euphorbiaceae, có tên khoa học là *Jatropha Pandurifolia*, cũng là cây đa niên, thân to, lá rộng và nhọn, có hoa 5 cánh màu đỏ đẹp và sau 2 ngày thì tàn, kết trái bằng đầu ngón tay, trong có 3, 4 hạt rất dễ trồng, giâm cành cũng sống được. Cây mọc rất nhiều ở miền Nam, thường trồng chung quanh hàng rào để chơi hoa.

Bài thơ Nhất Chi Mai

Có một người con gái miền Nam mang tên hoa ấy
đã lấy thân mình làm ngọn lửa đấu tranh.

Bài thơ về gương hy sinh cao cả của Nhất Chi Mai

“Nhất Chi Mai tự thiêu,

Cho rừng mai tồn tại

Lửa đốt mình chị cháy

Nở cánh hoa muôn đời”.

3) Mai Mơ Hà Nội (ảnh số 27)

Cây này thuộc họ *Rocaceae*, loại cây trung bình, gốc có nhiều rễ, thân nhỏ cành nhánh mảnh mai, lá mọc xen và có răng cưa. Có 2 loại: loại hoa đơn và loại hoa kép.

Loại hoa đơn có hoa 5 cánh nhỏ màu trắng hồng, loại hoa kép có hoa từ 9 - 10 cánh, hoa búp màu hồng, khi nở thì xòe ra, bên trong màu trắng. Loại mai mơ ở miền Nam không có, nếu đem giống từ Hà Nội về trồng, phải để chỗ hơi râm mát, chỗ nắng gắt cây hay bị héo lá, tưới nước chỉ đủ ẩm mà thôi.

Ở Đà Lạt thấy cũng có trồng loại mai này.

VII - Mai Xanh

Mai xanh còn gọi là thanh mai, có hoa màu phớt xanh, thực tế cũng chưa thấy có cây nào có hoa đúng màu xanh

1) Mai Phước Lộc Thọ (ảnh số 28)

Còn gọi là Phước Mai, có hoa 5 cánh màu phớt xanh, dáng cây, tàn lá cũng giống như cây mai vàng. Hoa lúc mới nở có 5 cánh màu phớt vàng, kế tiếp các ngày sau, 5 cánh không rụng mà còn tăng trưởng dài lớn thêm ra và trở thành màu phớt xanh, nhìn kỹ thấy có gân nhỏ nổi lên giống như là lá cây vậy. Đặc biệt loại này rất lâu tàn, kết hạt cũng như các loài mai khác. Loại cây này rất sai nụ hoa, đơm đầy cành, nên hay rụng bớt trước khi nở. Nếu trồng loại mai này phải vô nhiều phân, nhất là đến gần Tết, khoảng tháng 9 tháng 10 âm lịch, nên bón thúc thêm phân lân và Kali để giữ hoa ít rụng và đẹp. Đặc biệt hoa rất lâu tàn, có thể chơi đến hết tháng giêng. Cây mai Phước Lộc Thọ cũng thuộc loại có hoa lạ, to, đẹp.

Đến đây chúng ta có được thêm một cặp mai tương đối đẹp và lạ là mai Tứ Quý và mai Phước Lộc Thọ đều có hoa to đẹp và lâu tàn.

2) Mai Phớt Xanh

Là loại mai thường nhưng có hoa màu phớt xanh, giữa vàng và xanh lơ. Loại mai này cánh hoa hơi dày và lâu tàn hơn mai vàng một hai ngày.

VIII - Mai Màu Khác

Đây là những giống mai có hoa màu trung gian giữa các loại mai vàng, trắng đỏ và xanh vừa kể, các giống này có hoa đậm hơn hoặc nhạt hơn các giống mai trước.

❖ Mai Thau (Ảnh số 29)

Cây mai thau có hoa 5 cánh khá to, giống như cây mai vàng, màu sắc nhạt nhạt như màu thau, màu thiếc, không đẹp lắm, nhưng cũng là cây mai lạ.

❖ Mai Kem (ảnh số 30)

Là cây mai có hoa 5 cánh to, màu kem giống như màu hột gà, đậm hơn mai thau, nhưng nhạt hơn mai vàng, cũng là cây mai đẹp. Loại này cũng được nhiều người ưa thích.

❖ Mai Kem Mới

Là cây mai mới có hoa 7-10 cánh màu kem, nở thẳng xòe to, có khi đến 12 cánh rất đẹp!

❖ Mai Cam (ảnh số 31)

Là cây mai y như cây mai vàng, nhưng lá có gân cứng, với hoa 5 cánh màu hồng, màu cam, khá đẹp, nên rất được ưa chuộng tháp ghép chung với cây mai trắng sẽ ra hoa nổi bật lên giữa màu trắng và màu cam rất lạ.

❖ Mai Cam Mới

Là cây mai cam với hoa 7 - 8 cánh, nở xòe thẳng khá to, rất đẹp, nhưng màu sắc hơi nhạt hơn mai cam 5 cánh, cũng được nhiều người ưa chuộng.

Cây mai cam này ở Hóc Môn. Thủ Đức gọi là mai Hỏa Hoàng, còn ở Bến Tre gọi là Hồng Hoàng, nhưng gọi bằng mai cam mới thì tiện hơn.

❖ Mai Hồng Sứ

Cũng là cây mai 5 cánh rất tròn, đẹp, nhưng màu vàng nhạt hơn mai cam, đậm hơn mai vàng một chút

Thật ra cũng khó phân biệt được về màu sắc, phải quan sát thêm hình dáng cánh hoa thật tròn của mai hồng sứ nữa, mới phân biệt được.

❖ Mai Đen Bình Giả

Sau Tết có một Ông bạn trên sông Ray (Sông Bé) gọi là anh Hai Máy Chà, ở ngã 3 Lâm San, đến nhà tôi tìm mua mai giống và cho tôi biết ở Bình Giả có cây mai đen, nhưng tiếc là chủ cây mai đã bán đi rồi! Qua chuyện trò anh Tám cho tôi một cây mai đen con mới gieo trồng từ hạt. Nhưng mai trồng từ hạt ít khi nào ra hoa đúng với hoa của cây mẹ, nhất là mai màu. Theo người bạn kể thì đúng là có cây mai 5 cánh màu đen móm móm.

Kết luận

Chúng ta được thêm một cặp mai đẹp nữa là

Mai Kem Mối và Mai Cam Mối, cả 2 đều to, đẹp!

Như vậy có 6 cặp mai đẹp

1) *Mai giảo Thủ Đức + Mai 12 cánh Bến Tre.*

2) *Mai Cúc Thủ Đức + Mai Ba Bi*

3) *Mai Huỳnh Ty + Mai 9 Đợi*

4) *Mai Miến Điện + Mai trắng viền vàng*

5) *Mai Tứ Quý + Mai Phước Lộc Thọ*

6) *Mai Kem Mối + Mai Cam Mối.*

Nói chung các loài mai đều đẹp, mỗi cây có một sở trường riêng, như hoa nhỏ thì sai hoa, hoa xấu thì lâu tàn, hoa hương thì thơm...

Tôi chỉ mới sưu tầm được như vậy. Nếu bạn nào thấy cây mai nào mới lạ, xin vui lòng liên hệ với tôi.

CHƯƠNG II

MỘT SỐ BÀI THƠ VỀ MAI

1) Thi Hào Trần Quang Khải (12840-1294)

Vị danh tướng đời trần từng đánh tan quân Nguyên ở bến Chương Dương cũng là thi khách thường nói “Giải đảo đông phong phú bất thi” nghĩa là “Đề ngược ngọn gió đông mà ngâm một bài thơ” hãy nói về hoa mai trong bài thơ của ông.

Lưu gia độ

Lưu gia độ ^{kinh} thụ tham thiên
Hỗ tục đông thành tiến ^{bạc} thuyền
Cự tháp giang, đình thu thủy thượng
Hoang từ cổ chủng thạch lân tiền
Thái bình đồ chí kỷ thiên lý
Lý đại sơn hà nhị bách niên
Thi khách trùng lai đầu phát bạch
Mai hoa như tuyết chiếu tình xuyên.

Dịch thơ

Bến dò lưu gia

Đò lưu cây cối ngắt lưng trời
Thuở nọ xuôi Đông đã ghé chơi.
Tháp cổ đình sông làn nước chảy,
Đền hoang mộ cổ sáu sành ngồi.

Dư đồ phủ ấy bao nhiêu dặm?
Non nước triều xưa trải mấy đời?
Qua viếng, làng thơ đầu đã bạc,
Hoa mai như tuyết chiếu lòng vơi.

(Ngô Tất Tố dịch)

(Bến dò Lưu gia, làng Lưu Xá, Tỉnh Hưng Yên, nơi Lý
Huệ Tôn chạy lánh nạn, khi Quách Bốc làm phản)

Phúc Hưng Viên

Phúc Hưng nhất khúc thủy, bồi hoàn.
Trung hữu bình viên số mẫu khoan.
Mai ổ tuyết tiêu châu bội lỗi.
Trúc đình vân quyển, bích lang can.
Thử lai yêu khách thiêu Trà uẩn,
Vũ quá hô đồng lý được lan
Nam vọng Lang yên vô phục khởi,
Đôi nhiều nhất tháp mộng thiên an.

Dịch thơ

Vườn Phúc Hưng

Lượn quanh bến Phúc, nước theo vơi.
Mấy mẫu vườn quê khá thanh thơi.
Tan tuyết, bờ mai châu hết nụ.
Quang mây, đình trúc ngọc đậm chồi.
Nắng lên mời khách pha chè thưởng,
Mưa tạnh sai hề giỏ thuốc coi.
Xa ngóng ải Nam im khói lửa

Trên giường nghiêng ngửa nhẹ hôn mai.

(Ngô Tất Tố dịch)

Chú thích: Chiêu Minh Đại Vương Trần Quang Khải làm chức Tế Tướng. Lại có nhiều lúc phải cầm quân đánh giặc, nhưng rất hiếu học, có tài văn thơ, tính tình tao nhã như ẩn sĩ. Chỗ ở của ông được đặt tên là Phúc Hưng Yên.

2) Thi Sĩ Vô Danh Đời Trần (? – 1300)

Bắc xứ đề Quế Lâm dịch:

Bài III

Nghịch lữ tiêu diêu dạ lại trầm
Ba tiêu điệp thượng động xuân tâm
Nhất tiêu mã ảnh-tuỳ phong cấp,
Cố quốc mai hoa nhập mộng thâm.
Khách lý nguyệt minh thiên thức diện.
Thiên thai nhận đoạn thiếu tri âm.
Lãng vân vị toại bình sinh chí.
Kịch tiết bất thăng thì lãng ngâm.

Dịch thơ

Đi sứ Bắc (Trung Hoa) đề trạm Quốc Lâm
Canh khuya quán trọ lạnh như tờ,
Sương gió đầu tiêu dạ vẫn vơ.
Đầu ngựa bóng roi theo ngọn gió,
Hoa mai nước cũ giục hồn mơ.

Mặt quen đất khách vằng trăng tỏ
Tên bật chân trời, bóng nhận thưa.
Cái trí xông mây rày chữa toại.
Vỗ đùi... cho bỗng giọng ngâm thơ.
(Ngô Tất Tố dịch)

3) Thiền Sư Quyên Quang (1254-1334)

Vị tổ thứ ba của phái Thiền Trúc Lâm đời Trần cũng là một thi nhân, trong thơ ông cũng hay nói tới hoa mai

Vằng vặc trăng Mai ánh nước,
Hiu hiu gió trúc ngâm sênh .
Người hòa tươi tốt cảnh hoa lạ,
Mẫu Thích ca nào thử hữu tình?

Ánh trăng vằng vặc chiếu lên những bông mai và rọi bóng lên mặt nước trong hồ hay trong khe suối. Gió hiu hiu thổi qua khóm trúc, vằng lên như tiếng sênh ca. Cảnh giới “Tịch Chiếu” này, phải chăng là pháp giới đang biến nhập vào thế giới thực tại?

Một bài thơ khác của Thiền sư Huyền Quang về mai:

Hoa Mai

Dục hương thương vắn sở tông,
Lắm nhiều cô trĩ tuyết sơn trung.
Chiết lai bất vị già thanh nhãn,
Nguyễn tá xuân tư ỷ bệnh ông.

Dịch thơ

Hoa mai

Rắp xin trời hỏi lối lên,
Núi băng bóng lẻ, ngang nhiên chẳng đời.
Bẻ về, đâu để nắm chơi,
Màu xuân muốn mượn chỗ người bệnh già.

(Ngô Linh Ngọc dịch)

Huyền Quang đại sư còn tôn mai lên ngôi vị: “Ngự
Sử Đài”

“Ngự sử mai hai hàng châu rắp,
Trượng phu từng mấy chặng phò quanh”

Ngự sử mai, trượng phu từng, quân tử trúc, được gọi
là “Tam ích hữu” nghĩa là Ích giả tam hữu.

4) Thi Sĩ Nguyễn Trung Ngạn “1289- 1370”

Thi nhân đời Trần, mười sáu tuổi đỗ Hoàng Giáp
cùng khoa với trạng nguyên Mạc Đĩnh Chi, người có thơ
“hay không kém gì đời Thịnh Đường”, đã lấy cốt cách
của mai ví với cốt cách của chính ông

“Dã mai cốt cách nguyên phi tục.

Hải hạc phong tư tự bất quần.

Cốt cách mai rừng nguyên chẳng tục,

Phong tư hạc bể vốn không đàn”

(Tiểu luận văn học Mai Quốc Liên) .

Thơ ông cũng đẹp như nhánh mai rừng

5) Thi Hào Nguyễn Trãi (1380-1442)

Đối với mai, Nguyễn Trãi hết sức ưu ái. Qua bài thơ chữ Hán “Đế Hoàng Ngự sử Mai Tuyết Liên”, nhà thơ đã giải thích:

“Ái mai, ái tuyết, ái duyên hà ?

Ái duyên tuyết bạch, mai phương khiết”.

(Yêu mai, yêu tuyết vì đâu?

Vì tuyết trắng, mai thơm và trong sạch)

Trong thơ “Hoa mộc môn” ngoài các bài “mai” và “Lão mai”, bài thất ngôn pha lục ngôn viết về mai, làm theo thể ô thước kiểu phối hợp liên hoàn, là một trong những tác phẩm tiêu biểu của thơ quốc âm

I

Xuân đến hoa nào chẳng tốt tươi

Ưu mi vì tiết sạch hơn người

Gác đông ai đã từng làm khách

Há những bô tiên kết bạn chơi ?

II

Tiên bô đã mấy thu chầy

Ngậm ngội thương bằng mếch trọng thay

Lại có một cành ngoài ấy lẻ

Bóng thừa ánh nước động người vay!

III

Bóng thưa ánh nước động người vay
Lịm đưa hương, một nguyệt hay
Huống lại bằng Xuân sơ chiếm được
So tam hữu chẳng bằng mầy!

So với Tùng và Trúc, Mai giống như khí tiết, nhưng mai còn có ưu điểm mà hai bạn không sao có được: là sắc và hương

Thơ Mai

Giữa mùa đông, lỗi thức Xuân.
Nam chi nở cực thanh tân,
Trên cây khác ngõ hồn Cô Dịch;
Đáy nước ngờ là mặt Thái Chân.
Càng thuở già, Càng cốt cách;
Một phen giá, một tinh thần.
Người cười rằng kén tài lương đồng,
Thừa việc điều canh bội mấy phần.

Chú thích

- Lỗi thức xuân: Mai nở hoa về mùa Đông trong khi các loại hoa khác đều nở vào mùa Xuân, nên tác giả nói rằng hoa mai nở là lỗi, tức không đúng tiết Xuân.

- Nam chi: Lưu Vũ Tích đời Đường có câu thơ rằng “Mai hoa nhất dạ mãn nam chi” là Hoa mai một đêm nở đầy cành phía nam”

- Hồn Cô dịch: Sách Trang Tử, thiên “ Tiên Dao du” nói đến thần nhân núi Cô Dịch, da như băng tuyết, yếu điệu như xử nữ, tượng trưng cái đẹp trong trắng.

- Thái Châu: Hiệu của Dương Quý Phi, vợ vua Đường Minh Hoàng, một trong những người đẹp nổi tiếng của Trung Quốc xưa.

- Cốt cách: Các thi nhân đều thích cái nét cứng cáp, gãy guộc, thanh tao của cây mai. Cây mai càng già cốt cách càng cứng cáp, thanh tú.

- Lương Đống: rường cột

- Điều canh: gia vị cho canh. Sách Kinh thư, thiên “ Duyệt mệnh” chép lời An Cao Tôn bảo tể tướng là Phó Duyệt rằng: “Nhược tác hoà canh, nhữ vi diêm mai” (Nếu có gia vị cho canh, thì người làm muối, làm mớ). Do đó văn xưa thường dùng chữ điều canh để chỉ công việc của tể tướng, câu này ý nói: Việc điều canh còn quan trọng bằng mấy việc rường cột.

(Nguyễn Trãi toàn tập)

Hạ Nhật Mạn Thành

Nhất hồ bạch tiểu tiêu trần lự.

Bán tháp thanh phong túc ngọc miên,

Duy hữu cố sơn tâm vị đoạn,

Hà thì kết ốc hưởng Mai biên?

Ngày Hạ Làm Chơi

Rượu sông một nậm sầu tiêu hết, -

Gió mát lưng giường trưa ngủ chơi,
Bụi cỏ non quê lòng chữa dứt,
Bao giờ lều chum cạnh chồi mai
(*Nguyễn Trãi toàn tập*)

Thu Nguyệt Ngẫu Thành

Nho phong lãnh đạm thì tình bạc,
Thánh vực ưu du đạo vị thâm.
Độc bãi quần thư vô cá sự.
Lão mai song bạn lý dao cầm.

Dịch thơ

Trăng Thu Ngẫu Nhiên Làm

Thối nho lạnh nhạt tình đời bạc;
Cõi thánh rong chơi vị đạo thâm
Độc hết quần thư đều vậy cả;
Mai già bên cửa đạo cung cầm.
(*Nguyễn Trãi toàn tập*)

**6) Lê Thánh Tông & Các Thi Sĩ Tao Đàn
(1442 -1497)**

Mai Thụ (cây mai)

Trời càn nam chiếm một chồi
Tín xuâm mới điểm cây mai
Tinh thần sáng, thuở trăng tĩnh
Cốt cách đông, khi gió thổi.
Tiết cứng trượng phu thông ấy bạn

Kết trong quân tử trúc là đôi.
Nhà truyền thanh bạch đẳng từng khối
Phỉ ứng danh thơm đệ nhất khối
(*Hồng Đức quốc âm thi tập*)

Chú thích:

- Thông, trúc: bài thơ Lâm hoa đình của Trần Tiêu có câu: “Trúc ngoại thanh tùng, trúc hạ mai”. Vì thế về sau người ta cho rằng: trúc, tùng, mai là bạn hữu.

- Khối: có nghĩa là nhiều, dày đặc. Ý nói hoa Mai thanh nhã, trắng trẻo, nở đầy cành.

Lão mai (cây mai già)

Dòng dõi giang lăng tiếng đã đồn,
Già còn hơn nữa thuở còn non.
Xuân thêm cốt cách hương càng bột,
Tuyết giúp tinh thần ngọc hãy còn.
Kể mặt hay thông đều bạn tác,
Theo chân chiếm bảng những em con.
Tiết là đá sắt thêm khe muộn,
Sức nức danh thơm khiếp chẳng mòn.

(*Hồng Đức Quốc Âm thi tập*)

Chú thích:

- Bạn tác: bạn hữu, tuổi tác.

- Em con: Bài thơ Vịnh mai của Vương Tăng nhà Tống có câu

“Tiến hưởng bách hoa đầu thượng khai”

(Hoa mai nở trước các thứ hoa khác)

- Câu này có ý nói: Mai đã chiếm được hoa khôi rồi thì các hoa khác dự vào Hoa bảng đều là đàn em theo chân nổi gót mà đi.

7) Thi Hào Nguyễn Du

Ngêu ngao trong thú yên hà

Mái là bạn cũ, Hạc là người quen.

Đây là hai câu tả phong thái tự do, siêu vượt khỏi những ràng buộc, khó khăn của cuộc sống và nói rõ được tính cao khiết, nhàn tản của các ẩn sĩ. Phải chăng đây chính là hoài vọng của thi nhân?

Rồi trong kiêu:

“Mai cốt cách tuyết tinh thần,

Mỗi người một vẻ mười phân vẹn mười.”

Tả dáng vẻ kiêu tao nhã, vẻ tươi mát và thần thái trinh khiết của chị em Thuý Kiều, Thuý Vân.

8) Thi Sĩ Nguyễn Khuyến

Vịnh Mai

Thử tử bất tri hà xứ lai?

Tiểu viên cách tuệ ngẫu nhiên tài.

Diệp do vị phát, hoa tranh phát,

Hoa ký bất khai, diệp thủy khai.

Oái uất dĩ phi quần thảo ngữ,

Thanh phân ứng thị bách hoa khôi,

Túy Ông thần tịch sắc tương úy
Thế mạc tử tri, chân khả ai!

Dịch nghĩa

Vịnh cây Mai

Không biết gã này từ đâu đến đây ?
Ngẫu nhiên năm trước được trông vào mảnh vườn
của ta,

Khi lá còn chưa mọc, hoa đua nhau nở.
Khi hoa không còn nữa, lá mới bắt đầu nảy ra
Rướm rà tươi tốt, mọi cây đã không thể sinh kịp
Mùi hương mát dịu, đáng đứng đầu trăm hoa.
Chỉ có Ông say sớm tối thường an ủi người
Còn người đời không biết người, thật đáng buồn.

Dịch thơ

Chẳng hay gốc tích nơi nào?
Ngẫu nhiên năm trước, trông vào vườn ta
Lá chưa mọc, đã đầy hoa,
Hoa tàn lá mới rướm rà đua tươi
Xanh tươi hơn mọi cây rồi
Mà hương thanh lại khác với trăm hoa
Ông say hôm sớm mặn mà,
Người đời hờ hững thực là đáng thương.
(Đỗ Ngọc Toại dịch)

9) Bà Huyện Thanh Quan

Chiều hôm nhớ nhà

Chiều trời bảng lảng bóng hoàng hôn,
Tiếng ốc xa đưa lẫn trống đồn
Gác mái ngư ông về viễn phố,
Gõ sừng mục tử lại cô thôn.
Ngàn mai gió cuốn chim bay mỏi
Dặm liễu sương sa khách bước dồn.
Kẻ chốn chương đài người lữ thứ
Lấy ai mà kể nỗi hàn ôn?

10) Thiền sư Mãn Giác (1052 – 1096)

Trong “Thiền Uyển tập Anh”

“Xuân khứ bách hoa lạc,
Xuân đáo bách hoa khai.
Sự trục nhãn tiền quá,
Lão tòng đầu thượng lai.
Mạc vị Xuân tàn hoa lạc tận,
Đình tiền tạc dạ nhất chi mai”.

Dịch thơ:

Xuân đi trăm hoa rụng,
Xuân đến trăm hoa tươi.
Trước mặt việc đời rồi,
Trên đầu già đến rồi.
Chớ bảo Xuân tàn hoa rụng hết,
Đêm qua sân trước, một cành mai.

(Thanh Từ dịch)

11) Thi sĩ Thế Lữ

...

Em đứng nường mình dưới gốc Mai.

Vịn thành sương đọng, lệ hoa rơi;

Cười nâng tà áo đưa lên gió,

Em bảo: hoa kia khóc hộ người.

(Giây phút chạnh lòng)

12) Thi sĩ Vũ Hoàng Chương

...

Rượu ngấm say nằm dưới gốc Mai

Khói sương tha thướt áo bay dài

Đam mê trở gối – ô trắng lặn

Rêu biếc còn ghi nhẹ dấu hài

(Tình Liêu Trai)

13) Vương Duy (699-759)

Tạp Thi

Quân tự cố hương lai,

Ứng tri cố hương sự.

Lai nhật ý song tiền,

Hàn mai trước hoa vị?

Dịch thơ

Tập Thi

Bạn từ quê xưa đến,
Tất rõ chuyện quê xưa.
Khi đến, bên sông đẹp,
Mai lạnh nở hoa chưa?
(Trần Trọng San dịch)

14) Tống Chi Vãn (? – 713)

(Đề Đại Dữu bắc dịch)

Dương nguyệt nam phi nhạn,
Truyền văn chí thử hồi.
Ngã hành thù vị dĩ,
Hà nhật phục quy lai?
Giang tĩnh triều sơ lạc,
Lâm hôn trường bất khai.
Minh triều vọng hương xứ,
Ứng kiến lũng đầu Mai.

Dịch thơ:

Đề ở trạm bắc núi Đại Dữu
Chim nhạn sang năm khoảng tháng mười,
Nghe như đến đó đã về ngay.
Sao ta mãi mãi nơi quê khách
Không biết bao giờ trở lại đây?
Sóng lặng, nước triều vừa rút xuống;
Rừng mờ, hơi núi vẫn chưa phai.

Sớm mai ra đứng trông làng cũ,
Kìa phía đôi xa một khóm Mai.

(*Trần Trọng San dịch*)

15) Lô Đồng (790 – 835)

Bốn câu thơ cuối bài thơ *Hữu sở tư*:

...

Mỹ nhân hể! Mỹ nhân!
Bất tri vi Mộ vũ hể! Vi triều vân?
Tương tư nhất dạ Mai hoa phát,
Hốt đáo song tiền nghị thị quân!

Dịch thơ:

Mỹ nhân này hỡi mỹ nhân!
Biết rằng mộ vũ, triều vân đâu giờ?
Một đêm trần trọc tương tư,
Thấy hoa Mai nở vội ngờ bóng ai.
(Á Nam Trần Tuấn Khải dịch)

16) La Ấn (833-909)

Mai Hoa

Ngô Vương túy xử thập dư lý.
Chiếu dạ phát y kim chính phồn
Kính vũ bất tùy sơn điệu tán.
Ỗ phong như cộng lộ nhân ngôn.
Nhân lân phấn điểm phiêu ca tịch
Đặc ái hàn hương phác tửu tôn.

Dục ký sở tư vô hảo tín.

Vị quân trừ trưởng hựu hoàng hôn.

Dịch nghĩa:

Hoa mai

Nơi Ngô Vương say sưa đã hơn mười dặm,

Soi đêm, chạm áo, hoa đang lúc nở nhiều.

Trải qua mưa, không tan tác theo chim núi;

Nường tựa gió, giống như cùng với người bên đường
nói chuyện

Nhân mến lớp bướm đẹp bay vào tiệc hát;

Riêng yêu làn hương lạnh chạm vào chén rượu.

Toan gửi niềm nghĩ, nhưng không có tin hay;

Vì bạn mà lòng buồn bã, lại đã chiều rồi!

Dịch thơ:

Hoa mai

Chốn say mười dặm đường Ngô Vương

Chạm áo, soi đêm, đương rõ ràng

Mưa, chẳng ra theo chim lượn núi;

Gió, như nói với khách qua đường.

Chiếu ca luống xót vờn bay phấn;

Chén rượu riêng ưa phớt lạnh hương;

Muốn gửi nỗi niềm, tin chẳng tốt

Vì ai buồn bã, lại hôn hoàng...

(Trần Trọng San dịch)

17) Lâm Bô (967-1028)

Mai Hoa

Chúng phương dao lạc đọc tiên nghiên,
Chiếm tận phong tình hưởng tiểu viên.
Sơ ảnh hoành tà thủy thanh thiển,
Am hương phù động nguyệt hoàng hôn.
Sương cầm đục há tiên thâm nhĩn,
Phấn điệp như tri hợp đoạn hồn.
Hạnh hữu vi ngâm khả tương hiệp,
Bất tu đàn bản cộng kim tôn.

◆ Dịch nghĩa:

Các hoa rơi rụng, chỉ một mình (hoa mai) tươi nở chiếm cả cảnh đẹp trong khoảng vườn con. Bóng cảnh thưa nằm ngang giữa làn nước trong ở nơi cạn; hương trầm thoảng nổi lên dưới ánh trăng lúc hoàng hôn. Chim hạc trắng muốn đỗ, lấm lét nhìn trước; bướm bướm trong lúc hút phấn có biết chắc cũng mê hồn.

Những bài thơ ngâm vịnh nhỏ của ta may ra có thể gần gũi được, không cần phải đàn hát và chúc chén vàng để thưởng hoa nữa.

Dịch thơ:

Hoa mai

Giữa đám hoa tàn giữ vẻ tươi,
Vườn con một mảnh đẹp mười mười,
Cảnh thưa ngả bóng ngang lòng nước,

Hương thoảng vườn trắng lóa góc trời.
Muốn đậu, mắt chim còn lăm lét,
Nghe hơi, hồn bướm cũng mê tới.
Thơ ngâm sẵn đó may gần gụi
Lọ phải sinh khua với chén mời

(Nguyễn Văn Tú dịch)

Chú thích: Sương cầm chỉ loài chim lông trắng như sương, ở đây thi sĩ Lâm Bô tức Lâm Hòa Tĩnh, một ẩn sĩ đời Tống, muốn chỉ chim hạc trắng. Ông thường tự cười mình là cười Mai làm vợ, nuôi chim Hạc làm con. Hai câu ba và bốn trong bài thơ được đúc lại thành câu thơ sau:

“Âm hương phù động ảnh hoành tà”.

Cụ Giải Chi dịch là:

“Chập chờn hương thoảng, bóng càn xiên ngang”.

Các thi nhân khen rằng chỉ có bảy chữ mà tả hết được cái đẹp của mai, không thêm bớt được một chữ. Thật thế, loài Mai khả ái ở cái vẻ lãng mạn và ở cái hương thơm của nó

18) Vương Kỳ

“Bất thụ trần ai bán điểm xâm

Trúc ly mao xá tự cam tâm

Chỉ nhân ngộ thức Lâm Hòa Tĩnh

Nhã đắc thi nhân thuyết đáo cam.”

Dịch nghĩa:

Hoa Mai thật cao khiết, không để một nửa hạt bụi làm nhiễm ô, tự bằng lòng sống nơi đậu tre nhà cỏ chỉ vì thi sĩ Lâm Bô mà các thi nhân đến nay còn nói tới.

Dịch thơ:

Mai

Chẳng nhiễm bụi trần một tý nào
Nhà tranh rào trúc thanh thoi thay
Chỉ vì lầm biết Lâm Hoà Tĩnh
Nên bị thi nhân nói đến hoài.

(Huỳnh Văn Thới dịch)

19) Thiền sư Hy Vân (?-850)

Bài thơ khích lệ đệ tử tu học:

Trần lao quýnh thoát sự phi thường,
Hệ bả thằng đầu tổ nhất thường
Bất thị nhất phiên hàn triệt cốt,
Trang đặc mai hoa phốc tỷ hương.

Dịch thơ:

Vượt khỏi trần lao việc chẳng thường,
Đầu dây nắm chặt giữ lập trường.
Chẳng may phải một phen sương lạnh buốt
Hoa Mai đâu dễ ngửi mùi hương.

(Thanh Từ dịch)

20) Lục Du (1125 – 1210)

Mai hoa tuyết cú

Văn đạo mai hoa sách hiệu phong,
Tuyết đôi biến mãn tứ sơn trung.
Hà phương khả hóa thân thiên vạn,
Nhất thụ mai hoa nhất Phóng ông.

Dịch nghĩa:

Nghe nói gió sớm về thì hoa mai nở, như đông tuyết phủ khắp những quả núi bốn xung quanh. Vĩ có chước gì cho thân này hóa thành ngàn thành vạn; để dưới mỗi gốc Mai có một Phóng ông.

(Phóng ông chính là Lục Du)

Dịch thơ:

Mai hoa

Tin gió sớm về mai nở bông,
Tựa làn tuyết khắp non trùng,
Ước gì thân hóa thành muôn ức,
Mỗi gốc Mai là một Phóng ông.
(Nguyễn Xuân Tảo dịch)

Vịnh Mai

Dịch ngoại đoạn Kiều biên,
Tịch mịch khai vô chủ.
Dĩ thị hoàng hôn độc sự sâu,
Cách trước phong hòa vũ.
Vô ý khổ tranh Xuân.
Nhất nhiệm quần phương đổ.

Linh hạc thành nề nghiêm tác trầu,
Chỉ hữu hương như cố.

Dịch nghĩa:

Bên chiếc cầu gãy ngoài nhà trạm, hoa mai nở lặng lẽ, không có chủ. Một mình đã buồn rầu trước cảnh hoàng hôn, lại thêm mưa gió.

“Hoa Mai” vốn không có ý tranh Xuân, mặc cho mọi hoa ghen ghét. Rơi rụng thành bùn, nghiền nát thành bụi, nhưng hương thơm vẫn còn.

21) Lư Mai Pha (người Tống chưa rõ năm sinh)
Tuyết Mai

I

Mai tuyết tranh xuân vị khắng hàng
Tao nhân các bút phí bình chương.
Mai tu tổn tuyết tam phân bạch,
Tuyết khước thâu Mai nhất đoạn hương.

II

Hữu mai vô tuyết bất tinh thần,
Hữu tuyết vô thi tục liễu nhân.
Nhật mộ thi thành thiên hựu tuyết,
Dữ mai tính tác thập phần Xuân.

Dĩa mai Hạc

“Hàn mai xuân tín tảo,
Tiên hạc táo chi dầu.”

(Dĩa Hàn mai, ảnh Lý Thân)

Dĩa mai nguyệt

“... Ngã ái mai hoa kiêm ái nguyệt

Nhất mai nhất nguyệt lưỡng Giai xuân”

(Dĩa mai nguyệt của Mai Phước Thặng, ảnh Lý Thân

(Xem dịch trang 94)

Dĩa mai hạc

“Ngêu ngao vui thú yên hà
Mai là bạn cũ, hạc là người quen”
(Dĩa ngêu ngao, ảnh Lý Thân)

Dịch nghĩa:

I

Mai tuyết giành nhau vẻ Xuân, không bên nào chịu bên nào. Nhà thơ, đành phải đặt bút xuống, tốn công bình phẩm: Mai nên nhường tuyết ba phần trắng; tuyết thì thua mai một bậc hương thơm.

II

Có mai mà không có tuyết thì thiếu tinh thần, có tuyết mà không có thơ, người thành ra tục. Ngày về chiều, thơ làm xong trời lại có tuyết xuống; cùng với mai gộp lại thành mùa Xuân trọn vẹn.

Dịch thơ:

I

Giành Xuân mai tuyết cứ tranh hoài,
Bình phẩm nhà thơ vẫn tốn lời.
Sắc trắng vài phân mai kém tuyết.
Hương thơm một bậc tuyết nhường mai.

II

Có mai không tuyết thiếu tinh thần,
Có tuyết không thơ tục khách Xuân.
Chiều tối thơ xong trời lại tuyết,
Với mai xuân vẹn cả mười phân.

(Nam Trân dịch)

22) Thi hào Tô Đông Pha (1037-1101)

Vịnh Mai hoa

I

Xuân phong lĩnh thượng Hoài Nam thôn
Tích niên mai hoa tăng đoạn hồn
Khởi tri lưu lạc phục tương kiến
Man phong Đản vũ sâu hoàng hôn
Trường điều bản lạc lệ chi phổ
Ngọa thụ độc tú quang lang viên
Khởi duy u quang lưu dạ sắc
Trực khủng lãnh điểm bài đông ôn
Tùng phong đình hạ kích cực lý
Lưỡng chu ngọc nhụy minh triều thôn
Hải nam tiêu vân kiều đọa thế
Nguyệt hạ cảo y lai khẩu môn
Tửu tỉnh mộng giác khởi nhiều thụ
Diệu ý hữu tại chung vô ngôn
Tiên sinh độc ẩm vật thần tức
Hạnh hữu lân nguyệt khuy thanh tôn.

Dịch thơ:

Thôn Hoài Nam gió ngàn bạt đỉnh
Từng năm xưa hồn rụng Mai vàng
Rồi lưu lạc ai ngờ là ước hẹn
Gió mừng mưa mọi sâu phủ chiều hoang

Phổ lệ chi cành dài nghiêng đổ nửa
Vườn quang lang cây tú lệ nằm không
Còn ngại lắm bởi mầu đêm ủ rũ
Và lạnh lùng xua chút ấm tàn đông
Đình Tùng phong với rừng gai dưới đó
Hai nàng Mai ngà ngọc đón hừng đông
Tiên mây Hải Nam yêu kiều xuống độ
Choàng áo the gổ cửa dưới màu trắng.
Rượu tỉnh mơ tàn vòng cây tản bộ
Ý tình tuyệt diệu lời ẩn toàn không
Tiêu sinh độc ẩm dừng than thở
Một mảnh trăng rơi đáy rượu nồng.

(Tổ Đông Pha, Những phương trời viễn mộng)

II

La Phù sơn hạ mai hoa thôn
Ngọc tuyết vi cốt băng vi hồn
Phân phân sơ nghi nguyệt quải thụ
Cạnh cạnh độc dữ Sâm hoàng hôn
Tiên sinh cách cư giang hải thượng
Tiểu thư bệnh hạc thê hoang viên
Thiên hương quốc điểm khải ng tương cố
Tri ngã tửu thực thi thanh ôn
Bồng lai cung trung hoa điệu sử
Lục y đảo quái phù tang thôn
Bảo tuyền khuy ngã phương túy ngoại
Cố khiến trác mộc tiêu xao môn.

Ma cô quá quân cấp sái tảo
Điều năng ca vũ hoa năng ngôn
Tửu tỉnh nhân tán sơn tịch tịch
Duy hữu lạc nguyệt khủy không tôn,

Dịch thơ:

Dưới núi La Phù mai hoa thôn
Tuyết ngọc là xương, băng là hồn
Phối phối ngõ chừng trăng gác ngọn
Trơ vơ như sao Hâm hoàng hôn
Tiên sinh lên đèn đời sông biển
Rầu như hạc ốm đậu vườn hoang
Hương trời sắc nước không buồn ngó
Biết ta rượu mùi thơ ấm trong.
Trong cung Bồng lái hoa chim làm sứ
Áo xanh treo ngược cây dâu hừng đông
Ôm cây liếc ta đang say nằm đó
Mở cửa gỗ chờ nhẵn đợi sẵn sàng.
Tiên bà qua đây hãy lo quét tước
Chim bay ca múa hoa biết nói năng
Rượu tỉnh người tan non vắng vẻ
Hững hờ nhị rụng đầy ly không.

Chú thích:

La Phù: Sách Long Thành Lục chép rằng Triệu Sư Hùng đi chơi núi La Phù, gặp thiếu phụ xinh đẹp mặc áo trắng đón vào quán rượu, Sư Hùng say nằm ngủ, sáng

dậy thấy mình nằm dưới gốc cây Mai. Trong các bài thơ trên, hoa Mai khi lộ liễu, khi e dè; khi bát ngát, khi dịu hiu. Kỳ thực ở đây là cả một cuộc đời, xa và rộng; một trời thơ mở rộng vô ngần. Nhưng hoa Mai đã lên nguồn cảm hứng; vì cốt cách tuyết ngọc, vì phong vận thần tiên.

(Tô Đông Pha, Những phương trời viễn mộng)

Vũ Ngọc Ngoạn sưu tầm

Hồng Mai

Tuyết lý khai hoa khước thị tân,
Hà như độc chiếm thượng xuân thời.
Dã tri tạo vật hàm thâm ý,
Cố dữ thi chư phát diệu tư.

Tế vũ ấp tàn thiên khỏa lệ,
Khinh hàn sáu hỷ nhất phần cơ.
Bất ứng liệu tập yêu đào hạnh,
Bán điểm vi toan dĩ trước chi.

Hoa mai đỏ

Dưới tuyết hoa khai ngõ đã dứt,
Sao như ngự chiếm trước đài xuân.
Cũng hay tạo vật dưỡng thâm ý.
Cố phớt màu son tô dáng xuân.

Mưa nhỏ ấp thừa ngàn hạt lệ,
Lạnh se gây mất một phần da.
Chẳng cùng chung chạ hoa đào hạnh,

Chịu chút buốt tê điểm đã càn.

Tô Thức hiệu Đông Pha đời Tống

(Lý Thân trích dịch)

23) Đào Tuyết Cẩn

Phú đặc Hồng hoa mai

Sơ thị chi điều điểm thị hoa,

Xuân trang nhi nữ cánh xa hoa.

Nhân đình khúc vô dư tuyết,

Lưu thủy không sơn hữu lạc hà.

U mộng lãnh tùy hồng tự dịch,

Du tiên hương phiếm giang hà tra.

Tiền thân định thị Dao Đài chủng,

Vô phúc tương nghi sắc tướng sai.

Bài phú được hoa mai đỏ

Cành lá lứa thưa hoa điểm tuyết,

Dáng xuân yếu điệu vẻ kiều xa.

Sân hoa dưới mái không dư tuyết,

Nước chảy núi tro ánh trắng tà.

Gối mộng lạnh rung tua sáo đỏ,

Du tiên hương bám man thuyền ai,

Tiền thân ất hẳn Dao Đài chủng

Chẳng chút ngờ nghi sắc tướng sai.

Đào Tuyết Cẩn đời Thanh

(Lý Thân trích dịch)

24) Tuệ Sơn

Mai - Trong bộ tứ quý “Mai, Lan, Cúc, Trúc” mua tại Nam Triều Tiên.

(Hoàng Văn Phước sưu tầm)

Mai

“Bắc phong suy đảo nhân
Cổ mộc hóa vì thiết
Nhất hoa thiên hạ Xuân
Vạn lý Giang Nam tuyết”.
Tuệ Sơn Thư họa Thất

Dịch thơ:

Mai

“Gió bắc thổi xô người
Cây già thành ra sắt
Hoa nở khắp trời Xuân
Muôn dặm Giang Nam tuyết”

(Hoàng Văn Phước dịch)

北風吹倒人古木
化為鐵一花天下春
萬里江南雪
慧山

光風吹碧草
露被芳畹
石
疎花瘦
慧山

Mai

Bắc phong suy đảo nhân
Cổ mộc hóa vi thiết
Nhất hoa thiên hạ xuân
Vạn lý Giang Nam tuyết.

Lan

Quan phong suy bích thảo
Linh lộ bị phương oan
Tịnh thạch trần hoa xấu
Tranh thơ trong bộ Tứ quý của Tuệ Sơn
Hoàng Văn Phước sưu tầm

Ảnh 29: Mai thau

Ảnh 30: Mai kem

Ảnh 31: Mai cam

Chiết cành

Ghép mắt

Mai trắng 10 cánh

Nu mai đỏ

Mai Kiểng

Mai 150 cánh

Ảnh 26: Nhất chi mai

Ảnh 27: Mai mơ Hà nội

Ảnh 28: Mai phước lộc thọ

CHƯƠNG III

VỀ CÂY MAI ĐỒ CỔ

1) Bộ trà kiểu “Mai Hạc” năm Quý Dậu 1813

(Trích “Khảo Cổ về Đồ Sứ Men Lam Huế”)

“... Tương truyền rằng lúc tiên sanh (Nguyễn Du) đi sứ sang Tàu, có đến thăm một xưởng chế tạo đồ sành (sứ) danh tiếng. Thờ ơ lại gặp người ta đang làm một bộ đồ uống trà, vẽ kiểu “Mai Hạc”. Do một nhã ý đáng khen, chủ xưởng lò sành ngỏ lời xin quan Chánh sứ An Nam phẩm đề cho một cái quảng cáo hữu ích cho nhà chế tạo này. Giá như ai khác, đã nghĩ ngay đến một câu thơ chữ Hán rồi, nhưng quan Chánh sứ chúng ta lại dùng chữ Nôm của nước nhà mà đề rằng:

“Nghêu ngao vui thú yên hà,

Mai là bạn cũ, Hạc là người quen...”

(Xem ảnh 38) đĩa Mai Hạc của Anh Lý Thân tặng)

(... đĩa gót lặn tròn khéo, kiểu “bánh sếp”... chén kiểu “lật đặt”...)

ký hiệu “Ngoạn Ngọc”, câu lục bát viết làm ba bốn hàng như sau:

$6 + 2 + 6;$

$5 + 2 + 5 + 2;$

$4 + 3 + 4 + 3.$

“... Theo tôi hiểu (tác giả VHS), phải là một người ngoại quốc, không biết thơ lục bát, đúng lý phải viết một hàng 6 chữ, một hàng 8 chữ. Có lẽ đây là một nghệ sĩ Tàu tự phụ “Mình là nghệ sĩ một trăm phần trăm nên mới có sự xếp đặt theo ý muốn của riêng họ, cốt chuộng về thẩm mỹ, miễn cho đẹp mắt, cân xứng với bức họa cây mai con hạc, kỳ dư không cần hiểu biết ý nghĩa củ mấy chữ mình viết...”

... Lại nữa, trên những bộ này, có nhiều chữ viết sai khi dư nét, khi thiếu nét, rõ là kiểu cách của một người, tuy viết được nhưng không đọc được...

(trang 177... 179... 186 của Vương Hồng Sển).

2) Bộ đồ trà kiểu “Mai Hạc”

... hiệu “Nhã Ngọc”, nhưng câu thi lại khác:

“Hàn mai xuân tín tảo

Tiên Hạc tảo chi đầu”

(Tín Xuân báo sớm bông mai nở, Tiên hạc đầu cành riu rít kêu).

(Trích “Khảo đồ sứ cổ Men lam Huế, trang 179-180).

(Xem ảnh 39) đĩa Hàn Mai, Lý Thân tặng, có dịch bài thơ trên như sau:

“Sớm báo tin Xuân mai nở rộ

Mượn vương hơi lạnh hạc kêu vang”.

3) Có một kiểu Mai Hạc... ba món như sau:

– 2 đĩa bàn...

– 1 chén tổng... cũng ký “Ngoạn Ngọc” và cả ba món đều có 2 câu thi Hán tự:

“Thả liềm xung thiên vỡ,

Vị khán Lĩnh Nam chi”

Dịch thơ:

“Hãy nên khép cánh xung thiên lại

Để ngắm cành mai xứ Lĩnh Nam”.

(Trích Khảo đồ sử cổ Men Lam Huế, trang 181-182)

Mai điệu – Mai trúc

... Trong những món ký hiệu “Nội phủ thị Đông”... có hai kiểu nên nhớ là kiểu “Mai điệu”, “Mai trúc” (số 953 và 759), kiểu này rất nên thơ... (Khảo về đồ sử cổ Men Lam Huế, trang 137, nhưng không có ảnh).

4) Tô Canh Ngọ (1810) vẽ Cành Mai

... Có hai câu thơ về hoa mai và một nhánh mai bông mẫn khai, phụ họa có một cành trúc mọc một bên:

Hai câu thi tả hoa mai như sau:

“Bạch không nhượng bạch tam phân tuyết,

Xuân cánh thiên Xuân đệ nhất chi”.

Dịch thơ:

“Mưa tuyết vài ba phân,

Đã trắng lại trắng ngần.
Một cành kẻ bậc nhất,
Khi Xuân lại thêm xuân”.

Chú thích:

Đại ý bài này nói: Bông mai đã trắng sẵn, đẹp sẵn, nay gặp trận mưa tuyết nhỏ lất phất mấy hạt, thì lại tô điểm thêm cái vẻ trắng muốt xinh đẹp của hoa mai kia...

Mai là cây có bông đẹp thứ nhất về cuối mùa đông, trông rất xuân tươi, đẹp mắt, mà lại gặp tiết xuân tới tô điểm thêm cho, thì thiệt là mỹ lệ tuyệt trần.

(Trích “Khảo về đồ sứ cổ Men Lam Huế”, trang 55 – 56, quyển hạ).

5) Thi Tổ Loại Tô Mai Hạc

“... 3-9-1969, tôi (tác giả VHS) có gặp tại một nhà buôn ở đường Hồng Thập Tự (Nguyễn Thị Minh Khai ngày nay) một cái tô vẽ trong, vẽ ngoài, trong lòng vẽ hai vòng tròn một cây mai chiều thủy, có một con chim đậu trên cành, chim lớn có mình dài như chim vịt, lông đuôi rất dài: nơi miệng tô (phía trong) có một viền hoa văn vẽ chữ S ngoéo qua ngoéo lại, màu đậm xanh nơi chỗ vẽ, còn chỗ nào không vẽ thì màu trắng da trứng diệc rõ rệt, xem mát con mắt. Tôi lật tô xem phía ngoài thấy vẽ một gốc mai lớn và một cây mai nhỏ, dưới hai gốc mai điểm thêm lác đác nào bụi lan, khóm trúc, rõ là ý muốn vẽ cảnh “Tam hữu” “Mai, Lan, Trúc”. Nhưng

khi nhìn kỹ thì thấy một con chim lạ có mình dài, đuôi dài, mỏ như mỏ vịt mà tôi đã thấy vẽ bên trong lòng tô. Bên ngoài tô không phải vẽ một chim hạc đậu cành mai mà thôi và đối chiếu với bên vẽ cành mai giữa khoảng trắng da diệc, vẽ một chim hạc đang bay...

...Dáng lòng chảo; đời nối tiếp Mạt Minh, Sơ Thanh (1620-1683) hay nói Khang Hy (1662-1722) cũng được. Đây là kiểu sơ khởi, buổi đầu tay kiểu Mai Hạc. Sau này hoặc để thêm câu chữ Hán hay câu chữ Nôm trình bày khác hơn một chút lá có kiểu mai Hạc sau này vậy.

(Trích “ Khảo về đồ sứ cổ men Lam Sứ Huế” trang 185-186)

6) Mai vợ, Hạc con

Lâm Hòa Tĩnh tức Lâm Bô, ở ẩn tại núi Cô Sơn bên Hồ Tây, chỉ thích trồng mai và nuôi hạc, đến nỗi vua Tống vời ra làm tướng đất Thục, cũng không chịu ứng chiếu. Ông sống độc thân trọn đời, có người hỏi ông đáp: “Ngã hữu mai thê, hạc tử”: ta có vợ mai, con hạc rồi, hiện nay trên Cô Sơn, vẫn còn Hạc trung, mã Hạc, Phóng Hạc Đình, mã Lâm Bô và mã Lục Tiểu Thanh.

(Trích “Khảo về đồ sứ cổ men lam Sứ Huế”, trang 211)

ĐẠP TUYẾT TÂM MAI

7) Tích Hàn Vũ Tâm Mai (có nơi ghi Hàn Vũ có nơi ghi Hàn Dũ)

Một cái tô vẽ tích “Hàn Vũ Tâm Mai”, ông cưới lẽ đi trước (lúc này ông bị vua đày xuống phủ Triều Dương, Triều Châu), thời đó ma thiêng nước độc, cho nên ông có đủ thì giờ làm văn, đuổi cá sấu, khi bầu rượu, khi túi thơ, ông thường đi chơi núi và thường “Đạp Tuyết Tâm Mai” giải sầu. Tôi thấy nét vẽ trên cái tô thật là thần tình, nội chữ chỉ tên đồng tử lảng xăng chạy theo cho kịp vó lừa, vai vác nhành mai nặng trĩu, tay nâng áo lau mồ hôi hoặc giả lau nước mắt, có câu thi đọc thuộc lòng nhờ nhìn được chữ “Nhứt” và chữ “Bát Thiên”.

“Nhứt phong triều tấu cửu trùng thiên,

Tịch biếm Triều Dương lộ bát thiên”.

Trong Lục Vân Tiên đã dịch sẵn:

“Thương ông Hàn Vũ chẳng may,

Sớm dâng tờ biểu, chiều đày đi xa”

(Trích “Khảo về đồ cổ men Lam Sứ Huế”, trang 193)

8) Đĩa Nguyệt Mai

Vịnh Nguyệt Mai trên chiếc đĩa chè sứ men lam, đường kính 17cm, cao 2,5cm, ký hiệu Ngoạn Ngọc, của ông Mai Phước Thặng, Long Xuyên.

Nguyệt Mai

“Mai hoa đắc nguyệt cánh thiên thân

Nguyệt lý mai hoa sắc dĩ chân

Quế điện linh lung hoa lộng ảnh

Hoa chi dao duệ nguyệt xâm nhân

Hoàn ly nguyệt để hoa sỉnh ngọc

Tịch mịch hoa gian Nguyệt tuyệt trần

Ngã ái mai hoa kiêm ái Nguyệt

Nhất mai nhất nguyệt lưỡng giai Xuân”.

Ghi chú: Bài thơ viết theo lối chân phương (khái
thư) đầu đề vẽ chiếc lá (thả lá đề thơ)-Chữ Cố ở cuối bài
chưa tìm ra, không biết tác giả hay người viết?

Trăng Mai

Nguyệt then nhường Mai càng khởi sắc

Mai phô ánh Nguyệt rõ thêm thân

Long lanh cung quế mai vờn bóng

Lay động cành đưa Nguyệt nảo nhân

Dưới trăng lờ rờ Mai rạng ngọc

Bên hoa vắng lặng Nguyệt trong ngần

Lòng vẫn yêu Mai luôn ái Nguyệt

Nguyệt Mai, Mai Nguyệt thấy đều xuân.

(Lý Thân dịch)

Trăng Mai

Trăng soi Mai sáng thêm thân

Dưới trăng mai lại mười phần sắc tươi.

Long lanh cung Quế Mai cười
Cành mai lay động nẻo người bởi trắng
Ngọc hoa rời đáy Nguyệt chẳng
Sân Mai vắng lặng, trắng vàng vặc trong
Yêu Mai ái Nguyệt tình nồng
Một Mai một Nguyệt đều cùng là xuân.
(Lý Thân dịch)

9) Mai hoa Bách vịnh

Bài “Mai hoa Bách vịnh” tạm dịch trong “Tinh trai Độc Hoa Ký” của tác giả Chu Tĩnh Trai.

Một năm lại qua, Đông đi Xuân đến, nhớ về Giang Nam đúng là lúc nên đập tuyết tìm Mai vậy.

“Ngô Trọng Khuê, hiệu “Nguyên Mai đạo nhân”, từng được ngắm xem một cuộn tranh vẽ mặc mai (vẽ bằng mực nho). Cuộn tranh có trăm bài vịnh hoa mai do Chi Chỉ sanh thư đề phía sau; Nguyên Mai Đạo Nhân xưng tán là Song Tuyệt”.

Còn về cuộn tranh “Thiết cán hàn hương” của Văn Hoành Sơn đời Minh vẽ, dài trên ba xích cũng có thơ đề “Mai hoa Bách vịnh” phía sau (thật chỉ được 96 bài). Cuộn tranh rộng gần hai trượng, tranh vẽ thơ văn, chữ viết đều, hay, đẹp, bề thế nhã quan. Danh mục 96 bài vịnh như sau:

1. Cổ mai	4. Quan mai (Quan quân)	5. Giang mai (Mai bên sông)
2. Tảo mai (Mai sớm)		6. Khê mai
3. Đình mai		

7. Lãnh mai
8. Dã mai
9. Ưc mai (Nhớ mai)
10. Mộng mai
11. Tầm mai
12. Vẩn mai
13. Thăm mai (Thăm mai)
14. Tổ mai
15. Quan mai (Ngắm mai)
16. Thường mai
17. Hữu mai (Bạn mai)
18. Ký mai (Gởi mai)
19. Bình mai
20. Ca mai
21. Biệt mai
22. Tích mai (Tiếc mai)
23. Chiết mai
24. Tiễn mai (Cất mai)
25. Dục mai (Tắm mai)
26. Tắm mai
27. Trầm mai (Mai cài tóc)
28. Hoàng mai
29. Diêm mai (Muối)
30. Bàn mai (Vấn quanh)
31. Tiếp mai
32. Bổ mai
33. Đãi mai (Rêu)
34. Hạnh mai
35. Lạp mai (Mai thắp chạp)
36. Trúc mai
37. Tuyết mai
38. Nguyệt mai
39. Phong mai
40. Yên mai
41. Thiên Diệp mai
42. Uyên Ương mai
43. Lục Ngạc mai
44. Yên Chỉ mai (Mai sơn)
45. Tây Hồ mai
46. Đông Các mai
47. Thanh Giang mai
48. Cô Sơn mai
49. Giải Xá mai (Mai quán xá)
50. Hán Cung mai
51. Giang Thượng mai
52. Thù song mai
53. Cầm Ốc mai
54. Kỳ Thự mai
55. Diêu Cơ mai (Mai ghềnh cầu)
56. Tiểu Kính mai (mai đường tiểu phụ đi)
57. Tăng xá mai
58. Đạo Viện mai
59. Liễu Dinh mai
60. Mao Xá mai
61. Sơ Phố mai (Vườn rau)
62. Dược phố mai (Vườn thuốc)
63. Tiêu thôn mai
64. Chiếu Thủy mai
65. Sơn Trung mai
66. Thành Đầu mai
67. Thủy Trúc mai
68. Thủy Nguyệt mai
69. Tiềm Thượng mai
70. Trương Đầu mai (Mai đầu gậy)
71. Cách Liêm mai (Cánh rèm)
72. Chiếu Kính mai
73. Vị Khai mai
74. Sơ Khai mai
75. Bán Khai mai
76. Toàn Khai mai
77. Trang mai
78. Cô mai
79. Di mai
80. Sơ mai
81. Lão mai
82. Tân mai
83. Nụy mai (Mai lùn)
84. Viễn mai
85. Lạc mai
86. Sáu mai (Mai gậy)
87. Cung mai
88. Bằng Giai mai (Mai bên thềm)
89. Hồn mai
90. Thử mai (Nếm)
91. Bàn mai
92. Hồng mai

93. Phấn mai
94. Thanh mai

95. Ngọc Dịch mai

96. Chỉ Trường mai
(Mai trường giấy)

96 bài thi, thư, họa cực kỳ tinh diệu, gồm trong một cuộn tranh “Thiết cán hàn hương” này, rất đáng là một cực phẩm tam tuyệt.

(Lý Thân sao lục)

Phần ảnh 3 đĩa màu :

Đĩa ngêu ngao: Hai câu thơ nôm lục bát đề trong chiếc đĩa trà men lam vẽ cội mai già và chim hạc đứng một chân trên tảng đá. Ký kiểu Ngoạn Ngọc, của ông Lý Thân tặng.

Đĩa Hàn Mai: hai câu thơ Hán, ngũ ngôn này đề trên chiếc đĩa trà men lam cũng vẽ mai hạc như chiếc đĩa ngêu ngao, ký kiểu Ngoạn Ngọc, của ông Lý Thân.

Đĩa Nguyệt Mai: bài thất ngôn luận vịnh Nguyệt Mai trên chiếc đĩa trà men, kính tâm 17 phân, cao 2 phân rưỡi, ký kiểu Ngoạn Ngọc của ông Mai Phước Thặng, Long Xuyên ...

CHƯƠNG IV

TRỒNG MAI

PHƯƠNG PHÁP TRỒNG MAI

Cây mai đã có rất lâu đời, rất dễ trồng, ai trồng cũng được, nhưng muốn cho cây mai ra hoa nhiều, hoa to, đẹp và nở vào đúng Tết Nguyên Đán thì không phải là dễ. Cho nên cây mai trồng để chơi hoa, chơi kiểng, phải luôn luôn chăm sóc, tưới tiêu, uốn tỉa, bón phân và bắt sâu rầy...

1- Gieo hạt

Gieo hạt là cách trồng mai đơn giản nhất, chỉ cần lựa hạt to, làm cho đất tơi xốp thành lớp, rồi gieo hạt, tưới nước hàng ngày để giữ ẩm. Ít lâu sau hạt sẽ lên cây non, cây con cao chừng hơn một tấc là có thể bứng lên trồng được hoặc đem ươm vào giỏ tre, chậu nhỏ, nhưng nên nhớ chêm dưới rễ chuột một miếng gạch hay ngói, để cho rễ không ăn sâu xuống dưới đất được. Sau này muốn bứng lên trồng chỗ khác hay vô chậu dễ hơn. Gieo hạt chỉ có lợi khi cây còn nhỏ muốn uốn rễ gốc như thế nào cũng được, nhưng phải đợi 5-10 năm mới có cây to lớn.

Sau đây tôi xin trích bài thơ trồng mai của Cao Bá Quát:

Tài mai

Thí tương mai tử trịch sơn gian,
Nhất ác thanh tư ký bách loan.
Ký thủ lai thời Xuân sắc hảo,
Dữ nhân công tác họa đồ khan.

Dịch thơ:

Đầu non nắm hạt mai gieo,
Giống thanh gửi chốn núi đèo xanh tươi.
Nữa mai xuân điểm bầu trời,
Bức tranh tuyệt tác cho đời ngắm chung.

(Hoàng Tạo)

(Trích thơ chữ Hán – Cao Bá Quát)

2- Chiết cành (ảnh 32)

Gieo hạt ra cây mai con, thường có khi hoa không đẹp như cây mẹ, do lai tạo tự nhiên. Còn nhánh chiết thì ra hoa y như hoa cây mẹ, cây cũng được tương đối lớn, nhưng không có bộ rễ đẹp.

Dụng cụ chiết bao gồm: rễ lục bình rửa sạch, phơi khô, nhưng bây giờ còn có cám xơ dừa mục, chiết rất nhanh ra rễ.

Trước tiên lấy dao nhỏ khứa 2 vòng tròn nơi muốn chiết, cách nhau 5-6cm, tách bỏ khoang vỏ đó, nhổ cạo

cho hết vỏ, có thể thoa một lớp mỏng thuốc kích thích ra rễ, theo hướng dẫn của nhà sản xuất.

Cần lưu ý là nếu cạo không hết vỏ, cây sẽ lợi da, không ra rễ. Ngày nay các nhà vườn chiết cây còn lấy dây nylon nhỏ quấn buộc chặt mép dưới không cho cây lợi da.

Lấy lục bình hay cắm xơ dừa mục, thấm nước vừa đủ ẩm, đắp chung quanh chỗ đã cắt bỏ vỏ, cỡ bằng bắp chuối, tùy theo nhánh nhỏ hay lớn.

Lấy một miếng nylon trong bao lại chung quanh, buộc chặt 2 đầu, dùng cho nước thấm vào bầu.

Chiết bằng cách này rất mới, khỏi cần tưới nước, vì bao nylon kín, giữ ẩm rất tốt, cứ để như vậy chừng vài ba tháng, khi nào nhìn xuyên qua bao nylon, thấy rễ mọc mạnh thì cưa cắt đem trồng hay giâm vào giỏ tre.

Ghi chú: Trước khi trồng, nên ngâm bầu trong nước độ 15 phút, cho rễ hút no nước, mới tháo bao nylon ra trồng, cây chiết sẽ không mất sức sống mạnh hơn.

Khi trồng hay ươm, nên nhớ:

- Cắt tỉa bỏ bớt lá đọt, lá non.
- Cắm một cây cọc cho cứng, cột chặt nhánh mai, dùng để lay động.
- Che nắng hay để vào chỗ râm mát 10-15 ngày, chỉ tưới nước vừa đủ ẩm. Chừng nào cây chiết sống mạnh, đem từ từ ra nắng, cho cây quang hợp tươi tốt hơn.

Cách thứ hai: Nếu nhánh chiết ở dưới thấp gần sát đất, thì cũng cắt bỏ một khoanh vỏ, rồi kéo xuống chôn

dưới đất, nhô đóng một cây móc giữ nhánh chặt, cắm thêm một cây nọc giữ phần ngọn đừng cho lay động. Cứ để yên như vậy, hằng ngày tưới ẩm, vài ba tháng sau, thử moi nhẹ xem chừng rễ, khi nào thấy rễ mọc mạnh thì cưa cắt đem trồng như cách trước. (Xem phụ lục trang 6)

3- Bứng cây mai

Muốn có một cây mai vừa đẹp hoa, vừa đẹp gốc, thì phải đi tìm mua hoặc xin, bứng đem về trồng.

Dụng cụ bứng gồm có: cuốc, xẻng, cưa, kềm cắt, tất cả đều phải bén.

Lấy cuốc xẻng đào đất chung quanh gốc cây mai, gặp rễ thì cưa cắt cho thật ngọt, không làm bầm dập rễ. Dành bầu đất cho tròn, đào sâu xuống, cắt đứt rễ chuột, cẩn thận mang bầu đất lên từ từ, đừng cho bể bầu đất. Xong cắt bỏ đợt lá non, nhánh dư thừa, rồi đem đi trồng hoặc ươm vào giỏ tre, đợi cây sống mạnh rồi trồng. Trường hợp chuyển chỗ đi xa thì phải lấy bao tải, bao nylon, gói bầu đất lại, cột cho thật kỹ, không để bể bầu đất. Trường hợp bầu đất bị bể, phải lấy bùn non đắp bao phủ bộ rễ lại ngay.

Khi trồng trong chậu hảy ngoài đất, đều phải kéo bộ rễ lên khỏi mặt chậu, mặt đất, rồi lấy đất đắp phủ lên trên bộ rễ để giữ ẩm, chừng nào cây sống mạnh sẽ moi từ từ đất ra, để thấy bộ rễ mới đẹp.

Nhiều người kỹ lưỡng, bứng cây mai, phải đào 2 lần. Lần thứ nhất đào cắt rễ phân nửa vòng tròn, ba bốn tháng

sau đào tiếp, cắt hết phần rễ còn lại để bứng luôn. Như vậy sẽ an toàn hơn.

Nhưng trồng xong, nhớ cắm một cây cọc, cột chặt cây, đừng cho lay động, che nắng và chỉ tưới nước đủ ẩm. Khi cây sống đủ mạnh, đem từ từ ra ngoài nắng, cho cây quang hợp tốt.

Trường hợp bứng cây mai nơi đất cát, hoặc đá không có bầu đất phải bỏ vào túi nylon trộn “chất ngậm nước” vào bộ rễ để thế cho đất, chất này có bán ở “Công ty Phong Lan xuất khẩu” dùng để thế cho đất, khi xuất khẩu cây kiểng.

CHẬU XƯA

Thú chơi cây kiểng rất cầu kỳ, cây đẹp phải có chậu đẹp, mới làm tăng thêm giá trị cây kiểng. Cây mai cổ thường trồng trong chậu ciment to lớn, chạm trổ đẹp, cắm đá màu, cắm miếng chén kiểu, theo hình long lân quy phụng rất là sắc xảo, quý giá vô cùng. Lại có nhiều chậu men to để trên đôn xưa hình dáng đẹp, miệng chậu có góc cạnh cắt bằng mặt, nước men xanh biếc, nâu hoặc vàng, có viền nhiều loại hoa văn chung quanh rất khéo, rất lạ. Nhất là chạm hình rồng nổi bật lên, chạm nhiều hình người mang hia mặc giáp, tích chuyện tàu xưa như: Đồng Trắc, Lữ Bố, Điều Thuyền, Đào viên kết nghĩa, Tà

Ôn Đình, San Hậu v. v... gắn bằng tay nổi lên chữ không phải đúc khuôn, rất tinh xảo, màu sắc lộng lẫy.

Có nhiều chậu còn mang nhiều câu chữ nho đầy ý nghĩa:

“Lan quốc đằng phương” là hoa lan quốc có mùi hương bay xa, ý muốn nói nề nếp gia phong tốt đẹp, thành đạt, tiếng đồn bay xa...

“Vinh hoa phú quý” ý muốn chúc phúc phú quý giàu sang...

“Phước lộc thọ” ý muốn chúc có phước, giàu sang và sống lâu...

“Tùng hạc diên niên” là cây tùng chim hạc sống lâu để chúc thọ.

“Đáo mã thành công” là ngựa về đến đích, viên mãn thành công...

“Tam dương khai thái” là ba hào dương đem lại may mắn, phát đạt như mùa xuân...

“Bạng duật tương trì, ngư ông đắc lợi” là con cò và con hến giành nhau, ngư ông hưởng thụ, ý muốn nói thừa kiện tranh giành mất chày lẫn chài...

“Thần đồng vấn Khổng Tử” là mấy đứa trẻ con xây thành bằng cát chơi giữa đường, xe Khổng Tử đi đến, bảo chúng tránh đường, thần đồng đáp: “Thuở nay xe tránh thành chứ thành không tránh xe...”

Còn rất nhiều hình ảnh đẹp và chữ hay, không thể kể hết được. Như chậu vẽ cây mai, chậu tráng men như chậu Bát Tràng, hình ảnh tương tự như chậu Trung Quốc

với những đôn kê đồng bộ, chưng kiểng quý giá, xinh đẹp vô cùng.

Bây giờ còn nhiều loại chậu mới, trệt như khay, như mâm, như đĩa, để trồng cây Bonsai, nhẹ nhàng, tiện gọn, mang đi chơi trang trí nội thất, để trong phòng khách rất xinh xắn, vui tươi trang nhã, rất lịch sự...

1- Vô chậu (ảnh 33)

Cây mai đẹp, trồng làm kiểng, phải vô chậu đẹp mới làm tăng thêm giá trị của cây mai. Nói về chậu thì có rất nhiều loại, nhiều kiểu, nhiều cỡ, nhiều màu sắc, nên phải lựa chậu cho phù hợp với dáng cây và màu sắc. Như cây cao phải trồng chậu sâu, cây thấp phải trồng chậu cạn, cây có bộ rễ nằm ngang phải trồng khay trệt..

Vô chậu cũng phải tùy theo thế của cây, thế trực thì trồng đứng, thế xiêu phong phải trồng nghiêng, thế thác đổ phải trồng nằm.

Chậu phải có lỗ thoát nước 2-3 phía, bỏ đất to xuống trước phía dưới đáy chậu, bỏ đất nhỏ vừa xuống kế, đặt cây vô chậu, sửa cho gốc cây ngay ngắn giữa chậu nếu cây thế trực, ở một bên chậu nếu cây theo thế thác đổ, từ từ bỏ đất mịn vào, lấy chiếc đĩa tre xâm nhẹ cho đất lọt đều xuống qua kẽ rễ. Xong cũng đắp đất phủ lên bộ rễ để giữ ẩm, khi cây sống mạnh sẽ moi ra.

2- Vô khay, vô đĩa (ảnh 34 + 35)

Ngày nay các nghệ nhân hay trồng mai theo kiểu Bonsai, phải vô khay, vô đĩa. Khay, đĩa là loại chậu thật trẹt, thật nhỏ, nhưng cũng rất đa dạng, hình chữ nhật, hình vuông, hình tròn, bằng ciment, bằng đất nung, bằng sành sứ, bằng đá mài... rất đẹp. Vô khay, vô đĩa phải tùy theo bộ rễ và từng dáng cây. Bộ rễ phải cạn và nằm ngang, rễ chuột không sâu; dáng cây có thể trồng đứng, trồng nghiêng, trồng nằm, đặc biệt cây Bonsai còn có thể trồng trên đá, trồng một hay trồng nhiều cây thành kiểu rừng. Tùy theo loại, có thể trồng giữa khay, một bên khay hay sát mép của khay. Vô khay, vô đĩa phải kéo bộ rễ lên thật cao, rễ càng nổi lên cây càng đẹp. Gấp cây mai có nhiều rễ quá thì phải cắt bỏ bớt, vô đi vô lại nhiều lần, lần đầu vô khay sâu, chỉ cắt một phần rễ, 5-6 tháng sau vô khay cạn, cắt thêm một phần rễ nữa, nếu muốn vô đĩa trẹt, quá nhỏ phải đợi một thời gian sau và cắt thêm một lần rễ nữa... Nhưng nhớ đừng cắt quá 50% bộ rễ. Cắt xong cũng phủ đất lên bộ rễ để giữ ẩm...

Vô khay, vô đĩa rất công phu, phải trì chí, kiên nhẫn, chăm sóc thường xuyên, nhưng khi thành công thì được một cây Bonsai đẹp.

3- Đất trồng

Cây mai trồng trong chậu, trong khay, có thể tích đất nhỏ, nên đất trồng là rất quan trọng. Đất phải đầy đủ dưỡng chất, cây mai mới phát triển xanh tươi được. Đất trồng cây mai bao gồm: 70% đất thịt (đất thịt nên lấy

ngay từ chỗ bứng cây mai đem về trồng) đất phù sa ở miền Tây là tốt nhất, 10% đất cát, 10% sơ dừa mục và 10% phân hữu cơ thật hoai; tất cả trộn đều, phơi nắng cho diệt khuẩn, rồi mới vô chậu. Điều quan trọng là đất phải tơi xốp, để dẫn đủ Oxy cho rễ cây, nên lâu lâu phải xới đất. Khi gặp mưa to lâu ngày nên coi chừng, đừng để nước ứ đọng trong chậu. Ứ nước lâu ngày sinh ra khí độc như “méthan”, “sulfur”, cản trở rễ cây hút dưỡng chất và làm cho cây sẽ chết.

Trồng cây trong chậu sau vài ba năm, cây kém phát triển lá bạc màu, thì phải thay đất. Có thể thay đất từng phần, là móc bỏ lớp đất trên mặt và chung quanh chậu, lấy dao nhỏ hay nẹp tre moi đất sát vành chậu bỏ đi, thay đất mới vào.

Còn thay đất toàn thể chậu thì phải bứng cây ra, cũng lấy dao nhọn hay nẹp tre xăm sát chung quanh chậu, lật chậu nằm xuống, lắc lắc cho đất tách rời ra khỏi vành chậu, rồi từ từ kéo cây mai ra, lấy tay bẻ bớt đất chung quanh ra càng nhiều càng tốt, nhưng tránh đừng làm đứt rễ. Bây giờ trồng cây mai trở lại vô chậu cũ hay trồng vô chậu mới, cách trồng cũng y như trồng cây vô chậu vậy, cũng để vào chỗ mát...

4- Bón phân

Cây mai trồng ngoài vườn, ngoài rừng, ít ai bón phân. Nhưng cây mai trồng trong chậu, muốn tươi tốt và

ra nhiều hoa thì phải bón phân, phân bón rất nhiều loại nhưng đối với cây mai, bón phân nào cũng được.

Tôi xin giới thiệu một loại phân đơn giản nhất và phù hợp với cây mai. Mỗi năm chỉ cần bón 2 lần: Lần thứ nhất là sau Tết, cây mai ra hoa mất sức do đó cần phải bón thêm phân. Lần thứ hai vào đầu mùa mưa, cây mai tăng trưởng ra chồi lá nên cần thêm phân. Mỗi lần bón chỉ cần cỡ 200gr “bánh dầu miếng”, loại đã ép dầu rồi, bẻ ra từng miếng nhỏ, cỡ bằng 2 ngón tay, lấy dao nhọn hay nẹp tre đào sát chung quanh thành chậu rồi nhét bánh dầu sâu xuống, sau đó đắp đất lại cho kỹ, không cho mèo chuột đào phá. Nếu cây mai trồng dưới đất trước sân nhà thì lấy xẻng đào nhiều lỗ nhỏ xung quanh cách xa gốc cây, sau đó cũng chôn bánh dầu sâu xuống và đắp đất kỹ lại. Trồng ở dưới đất có thể bón nhiều bánh dầu hơn trồng trong chậu. Khi tưới nước hoặc trời mưa bánh dầu miếng sẽ tan ra từ từ thành phân, bón lâu dài cho cây cả năm nên rất tiện lợi. Nếu có kiến thì xịt thuốc trừ kiến theo hướng dẫn.

Bây giờ có một loại phân mới là phân hữu cơ đậm đặc của Úc Dynamic Lifter, qua chế biến đã diệt hết mầm cỏ, bón không mọc cỏ rất tiện lợi và cũng có thêm vô các nguyên tố đa lượng, trung lượng, vi lượng như: sắt, đồng, kẽm, mangan, bo, molybden v. v... bón cho cây gì cũng tốt.

5- Tưới nước

Nước rất quan trọng đối với cây mai, thiếu nước cây mai khô héo và rụng lá, mà hễ rụng lá là cây sẽ trở hoa sớm. Ở miền Nam, cây mai mọc đầy vườn, đầy rừng, ngoài thiên nhiên, không có ai tưới nước, nên cây mai rừng có năm ra hoa sớm, có năm ra hoa trễ hơn 3 ngày Tết.

Còn chúng ta trồng mai kiểng để chơi hoa, do đó phải làm sao cho cây mai ra hoa đúng Tết, nên phải luôn luôn chăm sóc, bón phân, tưới nước giữ ẩm cho gốc cây mai, hễ thấy đất trên miệng chậu khô là phải tưới, đừng để thiếu nước, cây mai sẽ héo lá, rụng lá và sẽ ra hoa sớm. Nước tưới phải không có phèn, không mặn. Nếu tưới bằng nước máy có nhiều chất “Clo” thì hứng dự trữ một ngày cho bay hết Clo mới tưới.

Tưới nước nên tưới lúc sáng sớm hay chiều tối, không tưới lúc giữa trưa khi trời đang nắng gắt, khi tưới phải tưới từ từ cho nước thấm đều vào chậu. Trường hợp phải đi xa 5-7 ngày, nên đặt gốc mai lại và che nắng. Cây mai chịu hạn rất giỏi, nên vẫn không sao. Ông cha ta có nói: “Mai lão, đào tơ”, mới ra nhiều hoa, nghĩa là cây mai phải già, lá nhạt mới ra nhiều hoa. Cho nên đến tháng 9, tháng 10 âm lịch, ta nên giảm bớt tưới nước, mà bón thúc thêm phân lân và kali, để cho cây mai già cỗi ra nhiều nụ hoa. Nhưng coi chừng, đừng ngưng tưới nước lâu quá, để khô héo lá, lá rụng, cây mai sẽ ra hoa sớm, mà ra hoa sớm hơn Tết là cây mai mất giá trị.

6- Bắt sâu rầy

Cây mai là loại cây rất khỏe ít bị bệnh, ít có sâu rầy nhưng trồng nơi rậm rạp không thông thoáng cũng có nhiều sâu rầy.

a) Sâu đục thân

Sâu này chỉ đục một lỗ chui vào thân, ăn ruỗng tới đầu cây chết tới đó. Do đó khi thấy cây mai chết tới héo tàn lá, là phải tìm chỗ nào sâu đục vào thân cây, lấy dao mũi nhọn khoét theo dấu sâu ăn mà bắt giết hoặc đổ thuốc trừ sâu vào.

b) Sâu lông (ảnh 36)

Sâu lông còn gọi là sâu nái chỉ ăn lá chớ không làm chết cây nhưng rất ngứa, rụng tới là ngứa chịu không nổi. Thân sâu lúc còn nhỏ màu xanh, lúc già màu nâu, mình đầy lông tơ rất dài hay ẩn trốn ở mặt dưới của lá, nếu thấy, bẻ bỏ luôn cả lá để giết sâu. Để phòng sâu lông, mỗi tháng xịt thuốc trừ sâu một lần.

c) Sâu tơ

Sâu tơ rất nhỏ, thường hay nhả tơ quấn lấy đọt non, lá non của cây mai. Đọt và lá bị bó lại, không xòe ra được, phải vạch ra để bắt sâu, nếu nhiều quá phải xịt thuốc trừ sâu rầy. Sâu này còn có thể chui vô trong nụ hoa, làm cho nụ hoa không nở ra được.

d) Ong ăn cắp lá mai non

Có một loại ong giống như con tò vò, ngực to, bụng thon, cánh cứng, thường thường sáng sớm bay đến cắn lá mai non, tiện lấy một miếng lá tròn tròn cỡ bằng đầu ngón tay, rồi mang về tổ. Mỗi lần chỉ cắn mang đi một miếng, nhưng nhiều lần sẽ làm cho lá non của cây mai bị rỗ, có nhiều lỗ tròn tròn, xem không đẹp, chớ không có làm chết cây mai.

e) Rầy đen, rầy bông

Là hai loại rầy thường đáp xuống hút nhựa đợt mai non. Rầy đen thì ít, nhưng rầy bông thì rất nhiều, có khi đáp đeo dày đặc cả ngọn cây mai. Gặp trường hợp này chỉ có xịt thuốc rầy hai ngày một lần cho đến khi rầy chết hết. Vì loại rầy bông này không thấm thuốc nước, nên phải xịt nhiều lần. Khi xịt thuốc rầy, cần phải mang khẩu trang và đứng trên gió, đừng để thuốc rầy bay vô mình, vì thuốc rầy là thuốc độc.

Ngày nay có một thứ thuốc đặc trị rầy bông là supracide pha với chất bám dính, có bán kèm theo, về liều lượng phải sử dụng đúng theo hướng dẫn.

f) Côn trùng khác

Côn trùng có rất nhiều loại như: kiến, mối, sùng, dế, ốc ... nhưng không mấy nguy hiểm đối với cây mai, chỉ cần theo dõi, bắt cũng được. Còn muốn đề phòng chung hết các loại sâu rầy, côn trùng thì hàng tháng chỉ cần xịt thuốc rầy một lần là đủ. Liều lượng đúng theo lời hướng dẫn ghi trong chai. Nếu trồng chỉ có ít cây mai kiểng để

chơi chung quanh nhà, thì chỉ cần làm cỏ rác cho sạch, môi trường được thông thoáng thì không có sâu rầy.

7- Một số kinh nghiệm chăm sóc cây mai

Cây mai trồng phải để cho nở hoa, dù vóc dáng có đẹp đến đâu đi nữa cũng phải có hoa, mới thật là cây mai đẹp! Ở thành phố đất chật hẹp, phải trồng trong chậu do đó phải chăm sóc cho thật kỹ:

- Chăm sóc cây mai rất dễ, hai ba ngày mới tưới nước một lần. Khi nào thấy đất trên miệng chậu khô là chúng ta tưới nước, dù có tưới nhiều nước cũng không sao, nhưng phải đục thêm lỗ thoát nước dưới đáy chậu cho to, khi tưới là nước phải rút ra hết. Cây mai rất ưa nước, cắt cành chừng trọng lực bình cũng sống rất lâu, chỉ khi nào chậu không thoát nước, làm úng nước trong chậu, sanh ra khí độc thối rễ, cây mai mới chết.

- Còn khi không, tự nhiên cây mai khô héo hết lá rồi chết một phần cây ? Hãy xem cho kỹ, đó là sâu đục thân, phải tìm chung quanh thân cây xem có chỗ nào chảy nhựa ra không, để moi bắt sâu, hoặc dùng thuốc nội hấp lưu dẫn như Basudin có tác dụng là bỏ dưới gốc cây, từ 3 đến 5 gram cho mỗi chậu mai, thuốc sẽ đem chất độc từ rễ qua thân, cành, lá giết được các loại sâu bọ ở trong thân cây, trên lá cây.

- Cây mai không nở bung 5 cánh ra được là do có một loại sâu bé li ti, chui vào trong nụ hoa mai cắn phá

làm cho nụ mai không nở được, cho nên chúng ta phải xịt thuốc phòng ngừa trước khi nụ mai sắp nở.

- Còn cây mai mua về chưng Tết mà hoa không nở bung ra được là:

+ Do mua nhầm cây mai mới bưng lên trồng vô chậu, để thiếu nước, không đủ sức nở bung ra, trường hợp này phải tưới nước cho thật nhiều. Thật ra nên mua cây mai đã trồng khoẻ mạnh trong chậu, trong giỏ, chớ mua cây mai mới bưng lên trồng thường hay bị trường hợp này.

+ Do để chưng cây mai ngay dưới quạt trần, quạt làm khô hết nước nụ mai nên không nở được, nên tránh để ngay dưới quạt trần.

Do cây mai có sâu tơ li ti chui vào trong nụ hoa cắn phá không nở được, trường hợp này phải rải thuốc Basudin trước khi cây mai có nụ hoặc phun ngừa một lần thuốc trừ sâu rầy trên tàn lá cây mai, trước khi lấy lá mai.

+ Một trường hợp đặc biệt là cây mai có nhiều kiến và rầy bông. Rầy bông và kiến là hai loại sinh vật sống hỗ tương lẫn nhau. Kiến tha rệp bông đem lên ngọn cây để rệp hút nhựa cây mà sống, và sau đó tiết ra một chất sữa ngọt để nuôi lại kiến. Nên kiến với rầy bông là hai bạn vô cùng mật thiết, sống tương hỗ lẫn nhau. Các bạn cứ thử để ý xem: hễ thấy trên bất cứ cây gì mà thấy có kiến thì trên ngọn cây đó có rầy bông, nếu rầy bông nhiều quá, hút hết nhựa, cây kiểng sẽ khô héo và chết. Trường hợp này phải xịt thuốc rầy mạnh (Bi 58, supracide

như trên, và thêm chất keo dính, vì loại rầy này không thấm nước, và phải xịt nhiều lần mới hết).

- Cây mai khô héo một phần lá, do nhiều nguyên nhân:

+ Bị sâu đục thân đục một bên rễ

+ Đất hay nước tưới có phèn

+ Để chỗ có nhiều nắng gắt

+ Thiếu nước

+ Thiếu phân

+ Bị rầy bu dưới lá

+ Do chuyển dời đến vùng có khí hậu, thời tiết không phù hợp.

8- Chăm sóc cây mai ghép

Cây mai ghép là cây mai kiểng, phải chăm sóc đặc biệt hơn, nhiều người mua cây mai ghép về trồng hay bị chết, nhất là nhánh mai ghép là mai màu trắng. Loại mai bạch thường sống yếu hơn các giống mai màu khác do cây mỏng manh hơn, lâu lớn hơn, không dành dưỡng chất bằng các giống mai Giảo, mai Huỳnh Tỷ, mai Cam v. v...

Mai Trắng phải ghép lên trên cao, thường nhựa cây dẫn lên ngọn nhiều hơn các nhánh bên dưới, bên trên còn có nhiều sương nắng, quang hợp tốt, xanh tươi hơn các nhánh bên dưới.

Mai Cam, mai Giảo ghép ở các nhánh kế, mai Huỳnh Tỷ ghép ở dưới cùng vì nhánh mai này rất mau lớn mập to hơn các loại khác.

Ghép như vậy cây mai cân đối hơn nhánh bên dưới lớn, nhánh bên trên nhỏ dần đến ngọn, xứng cây xứng tàn, cây kiểng mới đẹp.

Phải nhớ cắt bỏ hết những nhánh, tược nào mọc lên từ thân cây mẹ (gốc ghép), để tập trung nuôi nhánh ghép. Thí dụ: như gốc ghép là cây mai Tứ Quý, khi ghép các loại mai khác rồi, hề thấy tược mai Tứ Quý nào mọc ra là phải cắt bỏ ngay, không thì nhánh mai Tứ Quý tranh hấp thụ hết chất dinh dưỡng (nhựa), các nhánh mai ghép sẽ yếu ớt rồi chết dần.

Có nhiều giống mai ghép, mới 1-2 năm đầu tiên ít đậu hoa, như cây mai xanh Phước Lộc Thọ, mai Huỳnh Tỷ, mai 48 cánh, mai 120-150 cánh v. v... Do cây còn nhỏ, các năm đầu có thể rụng trên 50% nụ hoa, nhưng đến lúc cây già cỡ 2-3 năm trở lên, cây sẽ đậu được nhiều hoa hơn. Các giống này cần chăm sóc đặc biệt, đến gần Tết cỡ tháng 9-10 âm lịch, phải bón thúc thêm phân DAP hay phân tổng hợp NPK với tỷ lệ lân cao để kích thích ra nhiều hoa, phân này có bán ở các điểm bán cây kiểng.

Cây mai ghép sau khi trưng bày chơi qua mấy ngày Tết, phải đem ra ngoài để vào chỗ hơi râm mát trước rồi mới đem từ từ ra ngoài nắng, tránh để chỗ có nắng 100% ngay cây mai sẽ bị héo lá. Cắt tỉa bỏ bớt những đợt non quá dài, tạo dáng ngay cho cây được tròn trịa. Nếu không cần hạt để gieo làm giống, nên lấy bỏ hết các hạt non để tập trung nhựa nuôi cây mai cho tươi tốt hơn. Sau Tết, cây mai đã mất sức nên phải bón thêm phân, có phân nào bón

phân đó cũng được, tiện nhất là phân bánh dầu miếng, loại đã ép dầu rồi, bẻ nhỏ ra cỡ bằng 2 ngón tay, đào sâu chừng bốn, năm lỗ, sát vành chậu chung quanh gốc cây, bỏ phân bánh dầu vào rồi lấp đất lại cho thật kỹ. Khi tưới nước bánh dầu sẽ tan ra từ từ bón cho cây mai được 4-5 tháng. Mỗi gốc mai lớn bón cỡ 200g bánh dầu miếng là vừa, khi nào thấy có kiến thì nên xịt thuốc trừ kiến.

Đến đầu mùa mưa nên vô phân bánh dầu miếng thêm một lần nữa cho cây mai ra chồi nảy tược mới, là đã bón đủ phân hữu cơ cho cả năm.

Ngày nay sở Nông nghiệp có nhập loại phân hữu cơ đặc đặc của Úc, tên là phân Dynamic Lifter, đã được diệt hết mầm cỏ, bón không mọc cỏ rất tiện lợi và qua chế biến đã có thêm vô nhiều nguyên tố đa lượng, vi lượng như: sắt, đồng, kẽm. Mangan, Magie, molipden, bo v. v..bón cho cây gì cũng tốt.

Đến gần tết mới bón thúc thêm phân hóa học, để cây mai cho ra nhiều hoa to đẹp. Khi nụ hoa gần nở, bón thêm phân Kali cho nụ hoa cứng cáp, màu sắc tươi đẹp và lâu tàn hơn.

Cây mai năm Nhuận. Mỗi chu kỳ, 12 tháng cây mai sẽ rụng lá và ra hoa. Năm 1998 là nhuận hai tháng 5 âm lịch, thời gian kéo dài đến 13 tháng. Lá cây mai sẽ già sớm, tự rụng lá và ra hoa sớm trước Tết.

Muốn tránh lá mai rụng sớm, các năm Nhuận nên lấy bỏ hết lá trước một lần vào giữa năm, rồi bón thêm phân, cây mai sẽ ra lá mới vào mùa mưa, tươi tốt xum

xuê, đến gần Tết, lá mai sẽ già, cứ canh lấy lá mai như các năm bình thường, để kịp ra hoa đúng Tết.

9- Xuất khẩu cây mai

Muốn xuất khẩu cây mai qua các nước khác như Mỹ, Úc chẳng hạn:

Thủ tục rất rườm rà, cây mai phải rửa sạch hết đất cát, không còn dính một tí dơ bẩn nào. Trước đó phải phun thuốc trừ nấm, trừ sâu rầy, trừ bệnh cho cây như:

- Sumithion 2%

- Rovral 2%

(Việc phun loại thuốc nào và kiểm dịch như thế nào, tùy theo yêu cầu của từng nước)

Kế đến phải mang đến cơ quan kiểm dịch để xin giấy phép xuất khẩu.

Có thể cho ngâm vào hạt ngâm nước (ở công ty Phong Lan xuất khẩu có bán hạt này).

Bỏ vào bịch nylon cột chặt lại.

Đóng gói bao bì, ghi rõ tên, họ của cây kiểng và địa chỉ.

Chi phí hàng không rất cao.

Qua đến Úc, người chủ nhận hàng phải đem để vào vườn ươm Quốc gia từ 3 đến 6 tháng, để kiểm tra xem có bệnh gì không mới được lấy về nhà trồng được.

Ở các nước khác, mỗi nước đều có thủ tục riêng.

Có nhiều người mang được cây mai vàng qua Mỹ, trông vẫn sống mạnh và ra hoa, ra trái nhân giống được, nhất là ở các tiểu ban nóng như Cali, Texas ...

Bứng cây mai núi:

Ngày nay nhờ có hạt ngâm nước tương tự như bột bán, ngâm tí nước thì nở ra, đắp vào rễ cây mang đi xa được, cây vẫn tươi không khô héo.

Bứng nhỏ một cây kiểng, bể bầu đất hoặc nơi đất đá, cát, chỉ có bộ rễ không nên để vào bao nylon, bỏ hột ngâm nước vào, thêm nước vừa đủ, mang đi trong vòng vài ngày cây vẫn không khô héo. Khi về đến nhà trộn thêm đất và trồng cây như bình thường, có thể sống dễ dàng.

CÂY MAI CỔ

Chơi kiểng cổ phải nói đến cây mai cổ, nguồn gốc từ các vua chúa trồng ở vườn Thượng uyển, rồi mới đến các nhà quý tộc, quan quân trong triều, sau cùng mới truyền lại cho dân.

Tôi chỉ nói đến loại mai cổ còn lưu truyền lại như cây mai Vàng, cây mai Chiếu Thủy, cây mai Tử Quý mà thôi.

1) Cây mai chiếu thủy

Cây mai chiếu thủy còn để lại thường lá những cây kiểng cổ xưa, được uốn theo cách “âm dương”: Cây uốn theo “dương” là cây “trung bình”, thân đứng thẳng, tượng trưng cho nam giới, cho người chồng, người cha trong gia đình. Chữ “trung” theo chữ nho có nghĩa là đứng giữa,

THẺ MẪU TỬ

Tân văn

Tân vũ

20

25

28

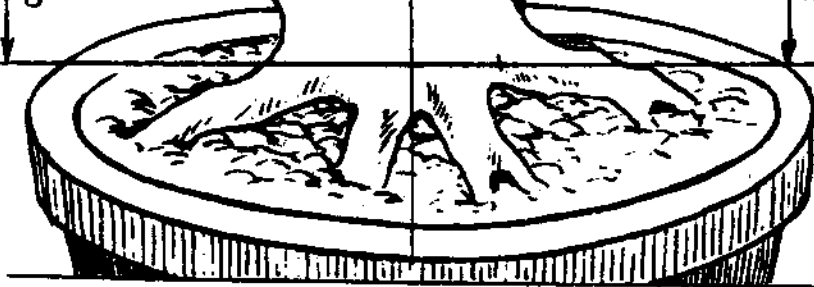
32

0,35

15

20

20

chữ “hình” theo chữ nho có nghĩa là đều nhau ở hai bên. Cho nên cây kiểng uốn theo dáng trung bình hay đứng chính giữa và thường theo các thế:

- Thế “Trực Quân Tử” là thế mà ngày xưa ông cha chúng ta rất ưa thích, cây thân đứng thẳng, phong cách đĩnh đạc, cành nhánh phân theo lối chiết chi hay tứ diện, đủ 2 mặt hoặc 4 mặt tả, hữu, trước, sau đầy đủ, cân đối, biểu hiện cho người quân tử, có kỷ cương nền nếp ...

- Thế “Trực Liên Chi” như thế Trực Quân Tử nhưng các tàn nhánh ôm lấy thân cây quấn quýt lấy nhau, rồi mới xòe ra bên ngoài, xum xuê mặt nào cũng đẹp, biểu hiện cho người phong lưu ấm no hạnh phúc.

- Thế “Trung Bình Ngay” y như thế Trực Quân Tử nhưng nhánh thứ nhất bẻ về bên dương nếu gốc cây hơi ngã về bên phải; nhánh thứ 2 bẻ về bên âm, cũng như đoạn thứ 2 cũng bẻ về bên âm để qui căn hồi đầu. Các nhánh và các đoạn kế tiếp cũng bẻ qua bẻ lại theo lối chiết chi, để cây luôn luôn được đứng thẳng, không đổ ngã. Thế kiểng này chỉ uốn hơi nghiêng qua nghiêng lại một chút, đến tàn thứ 5 là bẻ ngọn qui căn hồi đầu, có tàn nhánh hài hòa cân đối, biểu tượng cho người có đạo đức thật thà ngay thẳng.

- Thế “Trung Bình Công” cũng như cây thế Trung Bình Ngay, nhưng thân cây và tàn nhánh đều phải bẻ nhiều hơn, nên dáng cây còn đẹp hơn.

* Cây uốn theo “âm” thường là cây mẫu tử sửa theo các thế:

- Thế “Tam cang ngũ thường” (theo Khổng giáo), là cây mẫu tử: cây mẫu là cây mẹ gồm có bốn tầng, một ngọn cộng chung là 5 tầng; cây tử là cây con nhỏ một bên chỉ có 3 tầng:

+ 3 tầng gọi là tam cang: Quân thần cang (giềng vua tôi), Phụ tử cang (giềng cha con), Phu phụ cang (giềng chồng vợ) gọi chung là ba đạo thờ vua, thờ cha, thờ chồng của chế độ phong kiến cũ.

+ 5 tầng gọi là ngũ thường, bao gồm 5 đức tính tốt của đạo làm người: nhân, nghĩa, lễ, trí, tín...

- Thế “Tam Tòng Tứ Đức” (theo Khổng giáo), là cây mẫu tử: cây mẫu có 4 tầng, cây tử có 3 tầng:

+ 3 tầng gọi là “Tam Tòng”: Tòng Phu, Tòng Phụ, Tòng Tử. Ý muốn nói: người con gái lúc còn nhỏ, ở với cha mẹ, phải theo lời cha mẹ; khi có chồng là phải theo chồng, rủi ro chồng có chết thì phải theo con là nuôi con cho nên người.

+ 4 tầng gọi là “Tứ Đức”: Công Dung Ngôn Hạnh ... là bốn đức tính của người phụ nữ. Có thể tóm tắt: Công (công việc nhà), Dung (dáng người), Ngôn (lời nói), Hạnh (nết ở). Còn về phần nam giới là hiếu, đễ, trung, tín: Có hiếu với cha mẹ, kính yêu bênh vực anh em, trung với nước, giữ lời hứa,

Tuy nhiên, khi cây mẫu tử đã được dựng thế, có khi cây tử chết, thiếu cây tử thì có thể trồng cây tử thêm sát

bên cây mẫu, trường hợp này gọi là “minh linh dương tử” vì coi cây tử là con nuôi.

Kiểm cổ còn để lại cây thế rất nhiều. Nói là cây thế thì phải sửa cho đúng tàn đúng thế. Trước tiên là phải là cây cổ thụ, gốc to lồi lõm, bộ rễ xoè ra trên miệng chậu. Cây mẹ phải to cao gấp đôi gấp ba lần cây con, mới gọi là mẹ con được. Cây mẹ trồng theo thế suy phong, thân gốc nghiêng cỡ 30° , cây con phải cùng chung một gốc với cây mẹ và phải uốn ngã về phía ngược chiều, hợp với cây mẹ, thành một góc cỡ 60° mới đẹp.

- Cây mẹ đo từ mặt đất lên cỡ 35cm, bẻ nhánh thứ nhất ra bên ngoài, uốn theo dạng vò nhạo là cong xuống rồi cong trở lên, mới bẻ thẳng ra ngoài song song với mặt đất. Đoạn thứ hai thân cây mẹ phải uốn quanh trở vô giữa chậu, đo từ nhánh thứ nhất lên cỡ 32cm bẻ nhánh thứ hai về ngược lại với nhánh thứ nhất, theo lối chiết chi, bên này một nhánh, bên kia một nhánh và cũng uốn theo kiểu vò nhạo. Đoạn thứ 3 của cây mẹ uốn cong trở lại gần như thẳng đứng, đo từ nhánh 2 lên cỡ 28cm, bẻ nhánh thứ 3 cũng theo lối chiết chi và uốn theo kiểu vò nhạo, đo từ nhánh thứ 3 lên cỡ 25cm bẻ nhánh thứ tư. Từ nhánh thứ tư đo lên cỡ 20cm bẻ nhánh ngọn, có thể uốn hồi đầu thượng, hồi đầu trung hay hội đầu hạ tùy ý, Tuy nhiên uốn kiểu hồi đầu trung là bẻ ngọn ra 2 bên thì đẹp hơn, cân đối hơn.

- Cây con, đo từ gốc lên cỡ 20cm bẻ nhánh thứ nhất ra mé ngoài cũng uốn theo kiểu vò nhạo. Đoạn thứ 2 của

cây con uốn ngược trở vô và bề nhánh thứ 2 cũng trở vô giữa chậu. Khoảng cách đoạn thứ 2 cũng cỡ 20cm. Đoạn thứ 3 ngắn hơn cỡ 15cm chừa chỗ cho ngọn cây con vươn lên và bề ra mé ngoài, uốn lúp búp xoè ra là đẹp. Nên nhớ không nên để cho ngọn cây con cao lên khỏi tầng thứ 2 của cây mẹ. Cây mai chiếu thủy còn rất nhiều thế như: Phụ tử, Tỷ muội, Huynh đệ, Đồng khoa, là những cây cùng chung một gốc cây như cây mẫu tử, nhưng lớn nhỏ, cao thấp khác nhau, tùy theo dáng mà ta đặt tên cho phù hợp...

- Một thế khác là “Tiều phu quả tử” cũng là hai cây cùng một gốc, nhưng có dáng khác hơn, cây làm tiều phu phải già nua, gù lưng, để cõng cây tử trên lưng, nhưng về cành nhánh cũng y như cây mẫu tử: cây tiều phu 5 tầng, cây tử 3 tầng.

- Thế “Nghinh phong” là cây xuy phong ngay, cây bị gió thổi yếu, còn đứng vững được, chỉ hơi nghiêng qua, nghiêng lại mà thôi, tầng nhánh còn có vẻ chống lại được với luồng gió. Cây này chỉ có 5 tầng, không có cây tử.

- Thế “Xuy phong” có nơi gọi là “Xiêu phong” là cây bị gió thổi bạt về 1 bên, nên gọi là xuy phong cong. Cây này nghiêng về một bên, tàn lá cong queo lại, cuốn theo chiều gió xoáy, gốc bị xiêu vẹo, có vẻ phong trần, nhưng cũng còn đủ 5 tầng, chia ra 2 bên.

- Thế “Long thăng” và thế “Long giáng” là cây được uốn cong lại như hình con rồng, tầng nhánh xếp 2 bên giống như chân và mây trên trời. Cây có thể có nhiều

tầng hơn, nhưng phải là số lẻ. Gốc thường uốn như đầu con rồng, nếu ngóc lên thì gọi là Long thăng, còn cúi xuống thì gọi là Long giáng. Loại này phải trồng cho đủ cặp để chưng mới đẹp.

- Thế “Vũ trụ” và thế “Nhất trụ kinh thiên” là cây kiểng uốn theo thế trực chính, thân cây phải đứng thật ngay thẳng, để chống đỡ. Bộ rễ xoè rộng ra, thân cây to lớn. Cây vũ trụ thì phân tán nhánh thật đều, gồm 4 tầng 1 ngọn, uốn tía bằng phẳng, vươn lên trời. Cây nhất trụ kinh thiên có cành to lớn, tận cùng bằng một tầng ngọn, gồm nhiều nhánh to, ngấn vươn ra một cách vững chắc để chống chọi với vạn vật trên trời.

- Thế “Thất hiền chiết chi” gồm có 6 tầng 1 ngọn, uốn so le theo lối tứ diện, từ dưới lên trên; tầng thứ nhất gọi là phủ địa, tầng thứ hai gọi là triều thiên, tầng thứ ba gọi là chiếu thủy, tầng thứ tư gọi là nghinh phong, tầng thứ năm gọi là quán vũ, tầng thứ sáu gọi trung bình, tầng thứ bảy gọi là hồi đầu thượng.

- Tầng “hồi đầu” còn chia ra: hồi đầu thượng, uốn trở lên gọi là võ; hồi đầu hạ, uốn cong xuống nên gọi là văn; hồi đầu trung, uốn ra hai bên nên gọi chung là văn võ.

Tầng hồi đầu còn có rất nhiều ý nghĩa như là quay đầu trở lại, còn gọi là thế “cổ bốn”, nghĩa là nhớ đến nguồn gốc; thế “hồi mã” là ngựa quay trở lại, có ý muốn nói phạm làm người phải nhớ đến nguồn gốc ông bà cha

mẹ, nhớ đến quê hương xứ sở, đó là truyền thống tốt đẹp nhất của người Á Đông.

- Thế “Lão cán trường chỉ” bao gồm các tầng “hồng tâm” hình thức trái tim; tầng “bán nguyệt” là mặt trăng nửa bên; tầng “hồng nhật” là mặt trời tròn, chỉ uốn tía theo lối hình học dài rộng ra và từ lớn đến nhỏ thật cân đối.

Cây mai chiếu thủy còn rất nhiều thế khác rất đa dạng không thể nào kể ra hết được, nhưng chung quy có 3 dạng nhánh chính:

- Nhánh ở dưới gốc gọi là tầng “Phủ địa”, uốn sà xuống đất rồi ngẩng đầu trở lên để hứng sương

- Nhánh ở giữa gọi là nhánh “Trung bình”, uốn nằm ngang đều đặn

- Nhánh trên ngọn thì gọi là tầng “Chiếu thủy”, uốn ngang, nhưng đầu hơi cúi xuống như dòm nước. Nếu cây nghiêng, nhánh cúi xuống quá thấp thì gọi là tầng “Thủy đế”, nhìn từ đáy nước soi bóng nước, nếu cây trồng ở bờ ao, bờ hồ.

Tuy nhiên hàng ngày chăm sóc, nếu thấy nhánh ngọn lên cao quá thì uốn kéo trở xuống, nếu thấy nhánh đáy quá thấp thì uốn trở lên, trái ngược theo quy luật âm dương, chớ uốn lên trên hết, xuống hết là đơn điệu, không mấy đẹp.

- Riêng nhánh “Trung bình”, ở Ba Dừa (Cai Lậy-Tiền Giang), thường được uốn như cánh tay ôm lấy thân cây, gọi là nhánh “Tế thân” ý muốn gọi tình thương người

thân, tính rộng lượng, lòng nhân nghĩa, luôn luôn giúp đỡ lẫn nhau, thật là đẹp.

2) Cây mai vàng

Cây mai vàng mới thật sự là cây kiểng cổ, cây cổ thụ ở miền Nam vì nó có thể sống trên 100 năm. Cây to lớn, bộ rễ nổi lên, thân xù xì, cành nhánh cong qua uốn lại theo câu “vô nữ bất thành mai, vô thập bất thành tùng”. Ý của cha ông chúng ta muốn nói là cây mai phải uốn ẻo lả, dịu dàng như hình chữ nữ, tượng trưng cho người con gái yếu điệu, xinh đẹp, gọi là mai nữ. Còn cây tùng phải uốn ngay thẳng, tượng trưng cho người con trai kiên cường bất khuất, cành nhánh phải ngay thẳng như hình chữ thập, chớ không phải uốn ngang chằng, cứng ngắc giống như người đứng giang hai tay giữa trời. Cây mai vàng ngày xưa uốn theo thế vô cùng phức tạp, phải đủ tầng, đủ nhánh, cân đối theo khoảng cách nhất định, tùy theo dáng cây mà uốn, như cây có thân thẳng thì uốn theo thế “độc lập”, tượng trưng cho tính cương trực, tầng nhánh phải thẳng; cây có dáng nghiêng thì uốn theo thế “Nghinh phong”, tầng nhánh cong qua queo lại để chống lại sức gió thổi vừa phải. Cây có dáng cong cong thì phải uốn theo thế “xuy phong”, tầng nhánh ẻo lả, cong queo theo chiều gió xoáy, nghiêng qua ngã lại.

- Nhánh “tréo nữ” là nhánh mai nổi tiếng ở Ba Dừa, uốn chéo qua chéo lại, dọc theo thân của cây mai, rất là dịu dàng, tuyệt đẹp.

- Nhánh “tế thân” là giúp đỡ người thân, thường uốn ôm lấy thân cây mai duyên dáng, rất nổi tiếng ở Ba Dừa

- Nhánh “Nghinh phong” và nhánh “Chiếu thủy” uốn trở lên và uốn trở xuống tuy dễ mà khó, phải biết quy luật “âm dương” theo nguyên tắc “cực dương biến âm” và “cực âm biến dương”, phải uốn ngọn lên xuống cho đều đặn, cân đối mới đẹp. Hai nhánh này nổi tiếng ở Ba Dừa(Cai Lậy-Tiền Giang)

Trường phái uốn kiểng tự do, gọi là “Sơn thủy” hay kiểng “Tứ diện” là uốn tạo dáng thế nào cho đẹp như bức tranh, chớ không đúng quy luật, quy cách như cách thế xưa, phải đúng số tầng, đúng số khoảng cách, đúng điệu. v. . v... Vì không bắt buộc đúng kích thước, kiểng tự do có thể lên đến mười mấy tầng, cao hơn kiểng cổ, tàn nhánh rất dài, có thể uốn tròn ôm lấy thân, nhìn 4 mặt thì mặt nào cũng đẹp cả, rất nổi tiếng ở Vĩnh Kim và ở Ba Dừa, xem như cái nôi của kiểng “Sơn thủy-Tứ diện” nữa.

3) Cây Mai Tứ Quý Kiểng Cổ

Cây mai Tứ quý sống khỏe, có hoa quanh năm, thường được uốn thành cây “trung bình” chia ra trung bình ngay và trung bình cong. Cây trung bình ngay thì thân đứng thẳng, cây trung bình cong thì thân cong qua cong lại như: ở tầng thứ nhất thân nghiêng sang phải; tầng thứ hai thân nghiêng sang trái; tầng thứ ba thì thân trở về bên phải lại... Cứ như vậy, lên đến ngọn thì thân đứng thẳng tự nhiên.

- Cây nhỏ thì 4 tầng 1 ngọn, gọi là “Ngũ Phúc”.

- Cây lớn thì 6 tầng 1 ngọn, gọi là “Thất Hiền”, là đặt chỗ không nên uốn nhiều tầng quá.

- Còn cây kiểng “Sơn thủy” thì uốn tự do, bao nhiêu tầng, bao nhiêu nhánh cũng được. Có thể uốn tầng tròn, tầng dẹp, tầng bán nguyệt; miễn làm sao cho cân đối, cho đẹp, thường lấy tên là “Tam ngươn tứ quý”, “Thất hiền”, “Bát tiên”, “Lưỡng nghi tứ tượng”...

Trong phạm vi bài này chúng tôi chỉ nói đến cây mai, chứ kiểng cổ để lại thì thấy có đủ loại như: Cành thẳng, Kim quýt, Tùng, Bách, Gừa, Duối, Sung, Sộp, Bồ đề...

- Kiểng tự do, đây là loại kiểng uốn theo thể “Sơn thủy hữu tình”. Uốn thế nào cũng được, không gò bó theo số tầng, số nhánh, xoay theo lối “tứ diện”, mặt nào cũng là mặt chính cả, mặt nào cũng đẹp, như bức tranh vẽ. Tóm lại là kiểng uốn làm sao cho đẹp là được. Tuy nhiên quy luật chung về cây kiểng cũng không bỏ được. Là cây kiểng bắt buộc phải “đầu voi đuôi chuột” nghĩa là gốc to, thân phải nhỏ từ từ, ngọn vót, chớ gốc to thân to, rồi cưa cắt bỏ ngọn, không liên tục, không thon, là không đẹp, không đúng điệu.

Cái câu “đầu voi đuôi chuột” nghe rất đơn giản, nhưng tôi rất khổ vì nó. Tôi rất thương cây kiểng, không dám cưa cắt mạnh tay, thay vì cưa bạo một chút để có đầu voi đuôi chuột, tôi cưa không đúng chỗ, cho nên phải mất

rất nhiều thời gian sửa đi sửa lại nhiều lần, mới được một cây kiểng vừa ý.

Cho nên khi bứng cây rừng về làm kiểng, chúng ta phải cắt, cưa, tỉa cho bạo tay ngay từ đầu, thì trong vòng một hai năm, cây mai đó sẽ trở thành kiểng đủ tầng, đủ lá rồi.

Trở lại cây mai kiểng cổ, là cây quý giá vô cùng, có nhiều địa phương uốn thành hình con thú rất công phu, như cây mai hóa long, gốc mai hoá hổ, cây mai thanh chùa, thành miếu, thành lư hương, thành tháp v.v... phải có khung bằng sắt, rồi uốn tỉa, chăm sóc nhiều năm mới được đúng theo hình dạng mong muốn...

Ông chúng ta chơi cây mai kiểng theo “bộ”: bộ lớn 5 cây, bộ nhỏ 3 cây, nếu không đủ thì “cặp” 2 cây. Ít có ai chơi kiểng riêng lẻ, một cây đơn độc.

Ngày nay chúng ta còn chơi cây mai Bonsai, cây mai ghép nhiều màu, hoàn toàn tự do, dáng vóc nhỏ bé, có thể mang đi chơi được, rất tiện lợi để trang trí nội thất, trang trí chơi trong phòng khách, rất đẹp.

NHỮNG ĐIỂN TÍCH VỀ CÂY MAI

1. Gió trúc mưa mai (trúc phong mai vũ): Cây trúc gặp gió thổi lá bay như cờ bay, hoa mai gặp mưa xuân, trông cây thật đẹp! Nên gió trúc mưa mai, dùng để tả cảnh vui tươi, đẹp đẽ.

2. Tặng mai (gởi mai): Tích xưa Lục Khải và Phạm Hoa là bạn thân. Lục Khải ở Giang Nam gởi tặng bạn một cành mai về tận Tràng An cho Phạm Hoa. Nên tặng mai dùng để nói lên tình bạn bè thân thiết.

3. Hồn mai (quế phách hồn mai): Tích ngày xưa Triệu Sư Hùng đến La Phù đi qua rừng, trời tối, phải vào quán trọ. Có một người con gái đón chào thanh tao lịch sự, mời uống rượu đến say. Ngủ đến sáng thức dậy, thấy mình nằm dưới gốc cây mai. Nên hồn mai dùng để tả giấc ngủ ngon lành, êm đẹp.

4. Hiên mai: Ngày xưa người ta rất ưa quý cây mai nên hay trồng ngay ở mé hiên nhà, ví hoa mai như người tài giỏi, thanh cao. Nên Hiên mai dùng để ước ao trong nhà có người tài giỏi, thanh cao!

5. Trúc mai: Hai loại cây trong bộ Tứ quý "Mai, Lan, Cúc, Trúc" mà người đời rất quý trọng, vì khí tiết, tư cách, nên hay dùng để tượng trưng cho tình nghĩa bạn bè, tình sum hợp êm ấm của vợ chồng.

— Trúc là một loại tre dáng nhỏ và thanh, bao giờ cũng xanh tươi, thân thẳng thường ví như tư cách của người quân tử, lòng ngay thẳng.

— Mai là một cây như cây mơ, nở hoa vào đầu mùa xuân mặc dù giá lạnh, nên ví như tiết tháo người quân tử thủy chung.

Nhưng trong quyển “Điển hay Tích lạ”, Nguyễn Tử Quang giải thích Mai là cây bương, là một loại tre to trong rừng, lá to dùng để gói bánh, thân to dùng để làm cột nhà. Hoa cây bương gọi là bông mai, dùng để bó chổi gọi là chổi bông mai. Mai này không phải là cây mơ.

Măng bương to và mập, người ta gọi là măng mai. Trong ca dao “Lính thú ngày xưa” có câu:

“Miệng ăn măng trúc măng mai,

Những giang cùng nửa lấy ai bạn cùng”

Nên trúc, mai đều ngay thẳng quân tử, là những người trọn đời giữ vững lòng ngay, tiết thẳng.

6. Song mai, do câu: “Tương tư nhất dạ mai hoa phát, hốt đáo song tiền nghị thị quân” nghĩa là “Nhớ mong một đêm hoa mai nở, hốt ngộ chàng đứng trước cửa sổ”. Nên song mai dùng để tỏ lòng nhớ thương, mong chờ...

CHƯƠNG V

KỸ THUẬT SỬA CÂY MAI

Cây mai trồng để chơi kiểng, chơi Bonsai thì phải luôn luôn cắt tỉa, sửa cho đẹp. Kỹ thuật sửa mai bao gồm: cắt tỉa, uốn nắn, căng kéo, quấn dây đồng, neo, cạo, đục, khoét, làm lão hoá. v.v...

1. Sửa rễ

Rễ là thành phần nằm sâu dưới đất, rất cứng, rất dòn, rất khó sửa. Muốn sửa phải moi rễ lên, lấy đá chêm, căng kéo, sắp xếp cho xòe ra bốn phía, theo kiểu chân nôm, hoặc ngoằn ngoèo lồi lõm, nằm trên miệng chậu mới đẹp. Bộ rễ rất quan trọng, góp phần làm đẹp cho cây kiểng, nhất là cây Bonsai, bộ rễ phải nổi hẳn lên trên mặt khay, mặt đĩa.

Kiểng cổ còn để lại nhiều cây có bộ rễ kỳ lạ, uốn thành hình chân thú: Long, Lân, Quy, Phụng trông rất đẹp mắt.

2. Sửa gốc

Cây mai thường là cây đơn thân, nên gốc rất to, phải sửa ngay từ lúc cây còn nhỏ, nếu để lớn quá khó sửa, nhưng tùy theo dáng cây, ta có thể sửa theo thế đứng, thế

ngiêng, thế nằm, cắt gọt, đục đẽo cho lồi lõm, làm lão hoá, tăng thêm giá trị của cây mai.

Kiểu xưa còn để lại nhiều gốc hoá long, gốc hoá hổ vô cùng quý giá. Ngày nay cây Bonsai có gốc xù xì, lồi lõm, uốn nắn hài hoà giữa cây với chậu. Gốc còn dùng để đánh giá tuổi của cây, càng già càng quý, tăng thêm giá trị của cây kiểng

3. Sửa thân

Thân là thành phần to cứng sau gốc, muốn sửa phải có nòng sắt, cảo, cây nôm, dây kẽm, dây đồng

Trước tiên, phải để thân cây trước mặt, xoay qua xoay lại, nghiên cứu tìm uốn thế nào, cong qua queo lại cho đúng. Lấy nòng bằng sắt đã uốn sẵn, cặp ôm sát vào thân cây, lấy dây kẽm buộc từ từ từng nuột một, từ gốc cây trở lên siết thật chặt, ép cho thân cây ôm lấy nòng sắt, lâu ngày, thân cũng sẽ cong queo theo thế của nòng sắt.

Muốn uốn cong một đoạn thì cần cột kẽm hai đầu rồi căng xoắn dây kẽm lại, thì thân cây sẽ cong nằm xuống như thế thác đổ. Còn thân nhỏ, nhánh nhỏ chỉ cần lấy dây kẽm đủ to, quấn thưa dọc theo thân, nhánh, rồi hai tay kẽm uốn vặn xoắn theo chiều khu ốc, dây kẽm giữ lại theo hình mình đã uốn. Cây Bonsai rất ngắn, rất giòn phải uốn từ từ, mỗi ngày một chút, lâu ngày cũng sẽ đúng theo hình ta muốn uốn. Ngoài ra còn kỹ thuật cưa cắt, đục khoét, làm lão hoá, nhưng thân cây bắt buộc phải đầu voi

đuôi chuột nghê là gốc lớn, thân cây nhỏ dần dần lên đến ngọn mới đẹp. Chỗ gốc đẹp mà thân cây bị cưa đứt đoạn có theo to, mất ngọn là làm mất giá trị của cây mai.

4. Sửa cành (Ảnh số 37)

Cây mai có rất nhiều cành, cành kết hợp với thân uốn thành thế, kết hợp với tàn lá uốn thành tay.

Sửa nhánh thì tương đối dễ, cắt tỉa và quấn dây uốn xoắn:

Cắt tỉa là công phu nhất, muốn cho nhánh xoay về hướng nào thì cắt đột ở nách lá về hướng đó, ngay nách lá đó sẽ mọc một chồi non xoay về hướng ta muốn. Cách này đẹp, nhưng phải đợi lâu mới thành nhánh đủ lớn.

— Quấn dây đồng, dây kẽm, thì chỉ cần một dây kẽm đủ lớn, quấn dọc theo nhánh muốn uốn hai tay nắm lấy nhánh bẻ cong theo chiều nào đó, dây kẽm sẽ giữ nhánh cong theo chiều đã uốn. Tuy đơn giản nhưng lâu ngày có dấu dây kẽm ăn khuyết vào nhánh uốn, nên không đẹp bằng phương pháp cắt tỉa. Quấn kẽm có lợi là nhanh và cũng có thể uốn kéo một nhánh từ bên này thân cây qua bên kia thân cây, khi ở mé đó thiếu tàn nhánh. Còn nhánh lớn quá thì phải có nòng sắt cặp, như uốn thân vậy.

5. Tỉa lá

Cây mai trồng ngoài vườn để chơi hoa thì ít có ai tỉa lá; cây mai trồng trong chậu thành kiểng, thành Bonsai mới tỉa lá cho thông thoáng để thấy rõ thân, nhánh, nhất là mai Bonsai phải tỉa cho thật thoáng để thấy cả gốc rễ, cành nhánh cho đẹp. Tỉa lá chỉ cắt bỏ các lá dư thừa, các đọt non mới mọc ra dài quá, che khuất cả mặt chính của cây.

Nhưng bất cứ cây mai trồng ở đâu, trồng theo kiểu nào, kiểu Bonsai, đến Tết đều phải lấy hết lá, để kích thích ra hoa trong 3 ngày Tết. Đó là phong tục cổ truyền, cây mai Tết là phải có hoa để chưng chơi, để hưởng Xuân. Cây mai nào không có hoa trong 3 ngày Tết là mất một phần giá trị, cho nên chúng ta phải canh làm sao cho cây mai có hoa vào lúc Tết.

CHƯƠNG VI

KỸ THUẬT CHO MAI RA HOA THEO Ý MUỐN

Vấn đề là làm sao cho cây mai ra hoa theo ý muốn, đúng ngày nhất định, như mừng một Tết. Các nghệ nhân phải chăm sóc tưới nước quanh năm để giữ lá mai không rụng, vì thiếu nước, lá mai sẽ khô héo và rụng sớm thì cây mai sẽ ra hoa sớm.

Muốn cho cây mai ra hoa đúng Tết, thì phải canh lấy lá thế nào đúng ngày 23 tháng chạp, nụ mai bung vỏ lụa, vỏ trấu, thì đúng 30 Tết sẽ nở hoa theo ý muốn:

1. Ngày lấy lá mai

Ngày lấy lá mai là quan trọng nhất, quyết định hoa mai có nở đúng Tết hay không? Cha ông chúng ta đã có phong tục lấy lá mai vào ngày rằm tháng chạp âm lịch. Nhưng các cụ có nhiều kinh nghiệm, tính toán rất kỹ ngày lấy lá mai, dựa theo các yếu tố sau đây:

a. Thời tiết, năm nào nắng nhiều thì mai nở sớm, năm nào lạnh nhiều thì mai nở trễ.

b. Nụ hoa lớn hay nhỏ, gần bung vỏ lụa, vỏ trấu ra chưa?

c. Tùy theo loại mai 5 cánh hay nhiều cánh, loại nhiều cánh nở trễ hơn loại 5 cánh.

d. Tùy theo độ cao của vĩ tuyến như ở Huế, phải lấy trước Tết độ một tháng, ở miền Bắc lại càng lấy sớm hơn. Riêng ở miền Nam, thông thường lấy lá mai vào ngày rằm tháng chạp, cho loại mai vàng 5 cánh.

Cho nên chúng ta phải kết hợp 4 yếu tố trên mà canh ngày lấy lá mai, chớ không phải năm nào cũng đúng vào ngày rằm tháng chạp đều lấy hết lá các loại mai. Yếu tố quan sát nụ hoa lớn, nhỏ là quan trọng hơn cả, nếu năm nào mưa nhiều, lạnh nhiều, nụ mai còn quá nhỏ, thì ta lấy lá cỡ vào mùng 9-10 tháng chạp. Nụ mai lớn hơn một tý, nhưng cũng còn nhỏ thì ta lấy vào ngày 12-13. Nếu thấy nụ mai to vừa thì lấy vào ngày rằm tháng chạp còn nụ mai to quá gần bung vỏ lụa thì đợi đến 18-20 hầy lấy. v.v...

Làm sao đúng ngày 23 tháng chạp, đưa ông Táo về Trời, nụ mai bung vỏ lụa, vỏ trấu, là nhất định hoa mai sẽ nở đúng vào 3 ngày Tết Nguyên Đán.

Ngày lấy lá mai là do ta quyết định, tùy theo thời tiết năm đó lạnh nhiều hay nắng nhiều và do kinh nghiệm quan sát nụ hoa mai lớn hay nhỏ mà lấy lá từng cây một, có thể sớm hay trễ hơn thông lệ. Còn mai nhiều cánh như mai Huỳnh Tỷ, phải lấy lá mai sớm hơn mai vàng 5 cánh cỡ 5 ngày, nhưng cũng tùy theo nụ hoa to nhỏ.

Trường hợp trong một cây mai ghép nhiều loại, nhiều cánh ít cánh khác nhau, phải lấy lá riêng biệt từng nhánh một cũng như nhiều cây mai khác nhau, chớ không lấy lá hết trong một ngày.

2. Cách lấy lá mai

Lấy lá mai rất dễ, nhưng lấy không đúng cách sẽ làm tét vỏ hay gãy nụ hoa:

Cách thứ nhất: một tay nắm nhánh mai chịu cứng, một tay nắm từng lá mai, lật ngược về mé sau, lá mai sẽ gãy tiện nơi cuống lá, không sứt vỏ cây.

Cách thứ 2: cũng một tay nắm nhánh mai giữ chắc, một tay nắm từng lá mai, kéo thẳng ra ngoài, lá mai cũng đứt tiện nơi cuống lá.

Khi lấy lá mai phải lấy hết lá già lẫn lá non, xong để cho cây mai nghỉ ngơi không tưới nước 1 ngày, cho khô nhựa, sau đó tưới nước lại bình thường.

3. Cách thúc chó mai nở hoa sớm

Như đã biết nguyên tắc chung: “Trời nóng nở sớm, trời lạnh nở trễ”. Bây giờ đến 23 tháng Chạp mà nụ mai chưa bung vỏ lụa, là đã trễ, ta phải thúc cho nụ hoa nở sớm. Kinh nghiệm cho chúng ta thấy, năm 1992, vào tháng Chạp, trời đang nắng gắt thỉnh thoảng trời đổ mưa to, năm đó mai đều nở sớm. Chúng ta cũng nên áp dụng: là đem cây mai ra phơi nắng và tưới nước vào giữa trưa, không tưới vào sáng sớm và chiều tối nữa, nếu vỏ lụa chưa chịu bung, thì ta phải tưới bằng nước ấm cỡ 40°C hoặc xịt thuốc rầy thì cây mai sẽ nở hoa sớm hơn, có thể kịp Tết.

Cũng có thể đốt một bóng đèn tròn soi sáng ban đêm để sưởi ấm thêm.

4. Cách hãm cho mai nở trễ

Chưa đến ngày 23 tháng Chạp mà cây mai đã bung vỏ lụa, tức là sẽ nở sớm. Lập tức đem cây mai để vào chỗ mát, hay lấy vải đen che trùm cây mai lại, tưới nước vào chiều tối để làm lạnh cây mai. Nếu có urê, còn gọi là phân lạnh, mỗi lần tưới nước nên pha loãng thêm urê 1gr với 8 lít nước, kích thích cho cây mai ra lá. Khi ra lá nhanh, thì hoa sẽ chậm nở một vài ngày. Nhưng cây mai rất nhiều hoa, có thể nở 5, 7 ngày mới hết, cũng có thể đến Tết được. Khi thấy cây mai có nhiều lá non quá, ta cắt bỏ bớt, sẽ thấy nhiều hoa.

5. Chưng mai

Nhân dân ta có phong tục chưng mai trong 3 ngày Tết. Cho nên Tết là phải có mai: Ai cũng tìm chưng cây mai đầy hoa, với lòng mong ước một năm mới được nhiều may mắn, vui tươi và hạnh phúc! Nếu có trồng sẵn mai kiểng trong chậu, thì lựa chậu nào đẹp nhất đem vô chưng trong nhà nơi phòng khách chỗ nào thông gió, nhưng không nên để cây mai dưới quạt trần. Quạt máy sẽ làm cho khô héo hoa không nở được. Kỹ thuật chưng mai, không chưng một chậu mai đơn độc, mà phải kèm theo một chậu hoa màu khác nhỏ hơn, để làm nổi bật chậu mai chính. Nếu chưng trong góc phòng, phải trang trí thêm,

một bức tranh hay một kệ sách làm phong, để làm rõ thêm đường nét, màu sắc của hoa mai. Nếu chưng mai cắt cành trên bàn thờ, bàn tiếp khách, thì phải cưa cắt vào buổi sáng, thui gốc để giữ nhựa, cắm vào bình phải có thêm một ít nhánh có lá xanh để làm nổi bật màu vàng của hoa, nhưng khi nhánh mai có nhiều đọt lá non quá, cũng phải tỉa bỏ bớt, để thấy nhiều hoa. Chưng mai cũng như cắm hoa là một nghệ thuật, nhưng chưng mai trong bình nên chưng mai không, đừng nên xen hoa khác, làm mất hết vẻ đẹp của hoa mai. Muốn hoa lâu tàn, có thể bỏ vào bình một viên "aspirine". Nhưng cây mai giữ nhựa rất lâu, chỉ cần thay nước mới là được.

Ngày nay cây mai Bonsai nhỏ bé, để chưng trên bàn rất đẹp, nhiều cây uốn tỉa khéo léo hài hoà, để chưng trong phòng khách càng thêm ấm áp vui tươi. Các nghệ nhân còn tháp ghép một cây mai có hoa nhiều màu, nhiều cánh, rất lạ, cộng với kỹ thuật làm lão hoá, cây mai nhỏ mà ta thấy già nua như cây cổ thụ, càng thêm quý giá.

Trường hợp có sân rộng, nên trưng bày vài chậu mai đẹp mảng khai, nếu có 1 bức tường hay một hàng rào làm phong, thì khung cảnh sẽ nổi bật lên, làm cho sân nhà hài hoà, cân đối giữa hoa lá, cỏ cây, thật là đẹp đẽ vô cùng.

CHƯƠNG VII

KỸ THUẬT GHÉP MAI

Giống như nhiều thực vật khác có thể nhân giống mai bằng cách giâm cành, chiết cành hoặc tháp ghép. Một chồi non, một mắt ngủ, khi tháp vào cây cùng họ có thể tiếp tục sống được và phát triển thành cây mới, cho hoa trái cùng đặc tính với cây mẹ và có thể cho cây con khác.

Ghép mai, nói chung là gắn một phần của cây mai có hoa đẹp, vào gốc của cây mai có hoa xấu, nhưng có bộ rễ đẹp, để chơi kiểng và chơi hoa. Tôi xin giới thiệu một số phương pháp ghép tương đối đơn giản phù hợp với cây mai.

1. Ghép áp

Ghép áp là dễ thành công nhất vì cây mai rất dễ liền da. Ngay ngoài thiên nhiên, 2 cây mai mọc sát vào nhau, lâu ngày 2 cây mai tự nhiên dính liền vào nhau. Áp dụng cách này, ta chỉ cần đem 2 cây mai: một cây có hoa đẹp, một cây có hoa xấu nhưng có bộ rễ đẹp để gắn sát nhau, lấy dao cạo vỏ 2 mặt kề nhau, rồi lấy dây buộc chặt lại, không tưới ướt chỗ ghép, để như vậy chừng 1, 2 tháng, hai cây mai sẽ dính liền da lại với nhau ở chỗ ghép. Bây giờ chỉ cần cưa bỏ phần ngọn của cây mai có hoa xấu, và cưa

dời phần gốc của cây mai có hoa đẹp đi, là ta có một cây mai ghép, gốc là gốc của cây mai có hoa xấu, nhưng ngọn là ngọn của cây mai có hoa đẹp, sẽ ra hoa đẹp như ý muốn. Trên một gốc, ta có thể ghép áp nhiều nhánh như vậy, thì ta có một cây mai có nhiều nhánh, ra nhiều loại hoa, màu sắc khác nhau, rất đẹp.

2. Ghép áp chẻ ngọn

Ghép áp rất dễ nhưng hay gãy chỗ ghép, vì chỉ liền da chớ không có liền gỗ. Bây giờ ghép mai chẻ ngọn có thêm một phần gỗ nên dính chắc hơn. Cũng để 2 cây mai kề gần nhau, thay vì cạo vỏ, ta vót nhọn gốc ghép như cây nôm và chẻ 2 ngọn cây mai có hoa đẹp, đặt chồng lên ngay cây nôm bên gốc ghép, làm sao cho 2 mí vỏ cây ăn khớp với nhau, lấy dây quấn, buộc chặt lại, không tưới ướt chỗ ghép, vài tháng sau, chỗ ghép sẽ liền da, dính chặt lại, chắc hơn là ghép áp thường. Ta chỉ cần cưa cắt dời gốc cây mai có hoa đẹp đi, là được cây mai ghép theo ý muốn (xem hình vẽ).

Với phương pháp này, các nghệ nhân còn ghép những cây mai cùng họ, như cây cần thăng với cây tắc, sẽ được 1 cây cần thăng ra trái tắc, trông rất lạ.

3. Ghép mắt (Ảnh 38 + 39):

Ghép mắt là phương pháp ghép đơn giản và dễ thành công, cũng là cách ghép đẹp nhất đối với cây mai

hiện nay. Các nghệ nhân còn dùng cách này để ghép cây ăn trái, cây công nghiệp. v. . v...

Dụng cụ gồm: dao mũi nhọn, dây nylon loại mềm, gốc ghép và mắt ghép.

- Gốc ghép, phải chuẩn bị trước vì gốc ghép là cây mai mà chúng ta chọn lựa để làm kiểng sau này. Phải lựa cây có gốc đẹp, vô chấu, cưa bỏ hết tàn, nhánh gọn; đọt mấy chỗ cưa lên tượt non, nếu nhiều quá thì phải tỉa bỏ bớt, chỉ chừa 3-4 tượt là vừa, khi tượt non lớn cỡ bằng chiếc đũa ăn là ghép được.

- Mắt ghép, lựa giống có hoa đẹp mà ta muốn có hoa sau này, nếu không có sẵn, phải đi tìm mua hoặc xin một nhánh nhỏ cũng cỡ bằng đầu đũa, đem về nhà là phải ghép liền, chớ để lâu khô nhựa, ghép không dính được.

+ Cách ghép: Đã chuẩn bị đầy đủ rồi thì phải ghép cho nhanh.

1. Bên gốc ghép, lấy mũi dao nhọn, khắc một hình chữ nhật dài cỡ 3 – 4 mm, rộng cỡ 2 – 3 mm, chỗ nào cũng được, tách bỏ miếng vỏ hình chữ nhật đó.

2. Bên mắt ghép, cũng lấy mũi dao nhọn, khắc một hình chữ nhật dài 3 – 4 mm, rộng 2 -3 mm, bao lấy dấu một cuống lá đã rụng (trường hợp lá chưa rụng, phải cắt ngắn cuống lá và cột dây chừa cuống lá ra, cuống lá sẽ héo rụng sau). Cần thận tách lấy miếng vỏ cây hình chữ nhật này, đặt ngay lên hình chữ nhật bên gốc ghép đã tách bỏ vỏ.

3. Lấy dây nylon mềm quấn buộc hết mắt ghép. Xong cắt bỏ bớt phần ngọn trên nhánh vừa mới ghép, để tập trung nuôi mắt ghép. Không tưới ướt chỗ ghép, đem để mát hay che nắng (xem hình vẽ).

-15 ngày sau, mở dây nylon ra, thấy mắt ghép còn tươi và dính vào gốc ghép là đạt. Nếu thấy mắt ghép khô héo bung ra là chết, ta phải ghép lại chỗ kế bên ...

- Cứ thế như vậy, một thời gian sau, chỗ mắt ghép sẽ nảy mầm, ra chồi non, khi mắt ghép sống mạnh, ta cắt bỏ hết phần còn lại, để tập trung nuôi dưỡng chồi non.

Một gốc ghép có thể ghép nhiều loại mai, nhiều màu khác nhau, rất đẹp.

Lưu ý: Ghép mắt là phương pháp ghép thông dụng nhất hiện nay, đạt cỡ 70 - 80% đối với cây mai. Hơn nữa, khi ghép ta có thể xoay mắt ghép theo hướng nào mà mình muốn, như xoay cho tược mọc trở xuống, khi lớn tược sẽ quay đầu trở lên, gọi là ghép ngược, trông rất lạ rất đẹp (ghép ngược, (ảnh 39).

4. Ghép chồi non

Cách này trước đây dùng để ghép cây ăn trái, cây hồng, v. . v...

- Lấy mũi dao nhọn, rạch chữ T bên gốc ghép, tách nhẹ 2 mí vỏ cây giữa chữ T ra.

- Vạt một chồi non mới vừa lú ra, bên nhánh cây giống còn cả vỏ cây, gọt thành hình tam giác cân nhọn

- Nhét chồi non, cẩn thận vào giữa chữ T, coi chừng gãy chồi non.

- Lấy dây nylon mềm quấn chung quanh chồi non, buộc chắc lại, đem để vào chỗ mát hay che nắng, hoặc lấy túi nylon nhỏ trùm lại không tưới ướt chỗ ghép.

- 15 ngày sau mở dây nylon ra, thấy chồi non còn tươi, dính vào chữ T là đạt; còn chồi non khô héo, rớt ra là chết, ta ghép lại chỗ kế bên.

Khi chồi non sống, ta cũng cắt bỏ phần ngọn của gốc ghép để nuôi chồi non. Phương pháp này khó thành công hơn, vì chồi non dễ bị gãy và dễ bị khô héo.

5. Ghép chẻ ngọn

Thay vì ghép chữ T khó thao tác, ghép chẻ ngọn dễ hơn:

- Cắt bằng mặt một nhánh mai nhỏ bên gốc ghép, bỏ ngọn, chẻ 2 chỗ vết cắt sâu cỡ 2 cm.

- Bên nhánh mai giống có hoa đẹp, cũng cắt một phần nhánh đọt nhỏ dài cỡ 5cm, vạt hai bên như cây nêm, ghim vào chỗ chẻ ngọn bên gốc ghép, làm sao cho các phần da của nhánh ghép và gốc ghép ăn khớp với nhau. Lấy dây nylon nhỏ buộc chặt lại chỗ ghép. Xong lấy bao nylon trong nhỏ bao trùm lại để giữ ẩm, để vào chỗ mát, 5 ngày sau mở bao nylon ra bỏ, 10 ngày sau nữa có thể mở dây nylon ra, nếu thấy chỗ ghép dính liền lại là đạt.

6. Ghép xuyên thân

Phương pháp này dùng để ghép cây kiểng thiếu nhánh, thiếu tay. Có thể ghép được nhánh to bằng ngón tay, để cân đối cho đủ số tàn nhánh của cây kiểng.

- Khoan một lỗ xuyên qua thân cây, ngay chỗ nào cây nhiều nhánh. Dem cây mai cho nhánh ghép để gần chỗ lỗ khoan, lựa một nhánh to bằng lỗ khoan. Tuốt bỏ hết lá và nhánh phụ của nhánh ghép.

- Lấy nylon mỏng quấn, bao đọt nhánh ghép cho nhỏ lại rồi luồn vào lỗ khoan, kéo lên đến chỗ nào vừa, cạo bỏ vỏ một đoạn bằng thân cây, kéo nhánh ghép lên cho dính chặt, mở nylon ra bỏ, lấy dây buộc chặt chỗ ghép, giữ cứng nhánh ghép đừng cho lay động, không tưới ướt chỗ ghép, cũng có thể bôi vào một lớp keo mastic để giữ không cho thấm nước vào (xem hình vẽ).

- Để như vậy vài ba tháng sau, chỗ ghép liền da, nhánh ghép sẽ dính vào thân cây kiểng, ta phải cưa từ từ mỗi ngày một ít, để rời cây ghép đi trồng nơi khác.

Trường hợp không có khoan, ta có thể đục một đường rãnh bên hông cây kiểng, chỗ thiếu nhánh

- Lựa nhánh ghép cỡ bằng đường rãnh, cạo vỏ nửa bên nhánh ghép chỗ nào vừa với đường rãnh, áp sát vào đường rãnh và lấy dây buộc thật chặt lại, đừng để cho nhánh ghép lay động. Để như vậy, vài ba tháng sau, nhánh ghép cũng dính vào cây mai kiểng. Ta chỉ còn cưa từ từ để dời cây cho nhánh ghép đi trồng chỗ khác. Cách này đơn giản nhưng có đường sẹo dài không đẹp bằng cách khoan xuyên thân.

Tháp ghép có rất nhiều cách. Tôi xin giới thiệu một số cách đơn giản, dễ ghép đối với cây mai nhưng cách ghép mất là đạt nhất. Vài ba năm sau, nhánh ghép sẽ liền với gốc ghép, y như nhánh mọc ra từ lúc nhỏ không còn phân biệt lầnnhánh ghép nữa, nên vẫn giữ được dáng cây kiểng rất đẹp.

Trong quá trình thực hiện nếu có bạn nào chưa rõ hay thiếu cây giống thì xin mời đến nhà tôi. Tôi sẵn sàng tiếp đón các bạn để cùng nhau trao đổi thêm về cây mai. Sau cùng, xin chúc các bạn thành công, ghép được nhiều cây mai đẹp chơi trong 3 ngày Tết.

Cây Mai Đẹp (ảnh 40)

Bây giờ, chúng ta thử đánh giá xem thế nào là cây mai đẹp. Cây mai thường vừa chơi hoa vừa chơi kiểng: như kiểng thế, kiểng tự do, vừa chơi Bonsai. Nên rất khó đánh giá. Có khi phải tập hợp tất cả các thang điểm mới có thể đánh giá cây mai được. Dựa theo dáng cây chúng ta lần lượt đánh giá từ bộ rễ, đến gốc, thân, nhánh, tàn, lá, đến giá kê, chậu trồng, môi trường, khung cảnh giữa chậu và cây, sau đó đến phần hoa sau cùng đến tuổi tác và cách chăm sóc. Như vậy, cây mai cổ thụ mà có thêm tàn nhánh xanh tươi thì là vô giá. Còn cây mai đẹp thì rất khó đánh giá, ai chơi theo lối nào thì thích loại đó. Cho nên bình thường thì đánh giá dáng cây, đến tết thì đánh giá thêm phần hoa nữa. Nên cây mai đẹp phải toàn diện,

từ dáng, hoa, môi trường, tuổi tác, cách chăm sóc đều phải đạt.

Kiểm cổ, ông cha chúng ta còn để lại nhiều cây mai cả trăm năm, uốn tủa công phu, gốc to, thân lồi lõm, đầu voi đuôi chuột, cành nhánh đứng thế, cân đối hài hoà thật là quý giá!

Ngày nay các nghệ nhân chơi theo lối tự do, bao nhiêu tàn nhánh cũng được, không gò bó, nên rất tự nhiên, tốt tươi lắm hoa nhiều lá trông rất đẹp.

Rồi đến cây mai Bonsai, lùn thấp trồng trong khay, trong đĩa, có thể bưng đi chơi, để trên bàn viết, trong phòng khách thật là tiện lợi, rất phù hợp với môi trường hiện tại của chúng ta.

Tết mà có được một cây mai đẹp chưng chơi, thấy nó tao nhã thanh cao lắm sao, như một cô gái đẹp, một người quân tử, phong lưu. Nếu Cao Bá Quát còn sống cũng phải thốt câu: “Nhất sinh đê thủ bách mai hoa” nữa vậy!

Để kết thúc chúng tôi xin tặng các bạn bài thơ:

Tâm Xuân

“Chung nhật tâm xuân bất kiến văn

Mang hài đạp phá lũng đầu vân.

Quy lai tiểu bả mai hoa khứu

Xuân đại chi đầu vi thập phân” Mai Ni

Tìm Xuân

Suốt buổi tìm Xuân, Xuân chẳng thấy,

Giày đạp gai khắp núi rừng xanh. -

*Trở về chợt nhặt hoa mai ngửi,
Cười mỉm mùa xuân đã trêu cành.*

(Lý Thân dịch)

THỂ LÃO MAI SINH QUÝ TỬ

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- _ Cây mai không có tài liệu chuyên đề để tham khảo. Chủ yếu lược nhặt mỗi nơi một ít bao gồm các loại sách báo, tạp chí, nói về cây cảnh Bonsai.
- _ Suu tầm tài liệu của bạn bè.
- _ Các sách nói về cây cảnh
- _ Các cuộc viếng thăm các vườn cây cảnh.
- _ Các hội hoa xuân.
- _ Các công viên.
- _ Các cuộc thi Bonsai
- _ Các buổi đi săn tìm cây rừng Phong Lan.
- _ Các lần đi tìm mua cây quý lạ.
- _ Các buổi tiếp xúc học hỏi thêm về chuyên môn với các bạn bè các nghệ thuật nhân dân thấp ghép
- _ Thơ chữ Nôm của Cao Bá Quát (NXB Văn học)
- _ Úc Viên Thi Thoại – Đông Hồ
- _ Kỹ thuật Bonsai của Lê Công Kiệt – Nguyễn Thiện Tịch
- _ Sài Gòn năm xưa – Vương Hồng Sển
- _ Khảo đồ sứ cổ Men Lam Huế – Vương Hồng Sển.
- _ Đường thi Tam bách thư.
- _ Thơ Đường của Trần Trọng San.
- _ Hồng Đức Quốc Âm thi tập
- _ Thơ văn Nguyễn Trãi, toàn tập
- _ Tống Thi, nhà xuất bản Văn học.
- _ Tư liệu của anh Lý Thân, anh Vũ Ngọc Ngoạn, anh Hoàng Văn Phước
- _ Tư liệu của anh Sáu Na.
- _ Mai viên cổ sự của Lộc Xuyên – Đặng Quý Đích.
- _ Mai hoa bốn tài nhập môn – Nguyễn Đường Khôi

MỤC LỤC

Tái Bản năm 2002	3
Lời giới thiệu	9
Bút tích của Cao Bá Quát	11
Thay lời tựa	12
Chương I	
Các Loài Mai – Tiểu Sử Cây Mai Vàng	16
A. Mai Vàng Miền Nam	17
I- Mai vàng thường	17
1. Mai vàng 5 cánh (ảnh 1)	18
2. Mai sẻ (ảnh 2)	19
3. Mai châu (ảnh 3)	19
4. Mai liễu	19
5. Mai chùm gởi (ảnh 4) ,	19
6. Mai thơm	20
7. Mai cánh nhọn	20
8. Mai cánh tròn	20
9. Mai cánh dún	21
10. Mai rừng Cà Ná	21
11. Mai Vĩnh Hảo	21
12. Cây mai chủ, Hốc Môn	22
13. Mai lá quăn	22
14. Mai lá trắng dài có sọc xanh	22
II- Mai vàng nhiều cánh	22
15. Mai 9 cánh	23
16. Mai Giảo, Thủ Đức (ảnh 5)	23
17. Mai 12 cánh, Bến Tre (ảnh 6)	23
18. Mai 18 cánh, Bến Tranh	24

19. Mai 14 – 24 cánh, Tư Giỏi	24
20. Mai Cửu Long	24
21. Mai cúc, Thủ Đức (ảnh 7)	24
22. Mai 24-32 cánh, Ba Bi (ảnh 8)	25
23. Mai Huỳnh Tỷ (ảnh 9)	25
24. Mai 24 cánh, 9 đọi (ảnh 10)	25
25. Mai 48 cánh, Gò Đen (ảnh 11)	25
26. Mai 120 cánh, Bến Tre	26
III- Mai vàng nhiều cánh đột biến (ảnh 12)	26
27. Mai 14-15 cánh	26
28. Mai 18-29 cánh	26
29. Mai 36-40 cánh	27
30. Mai 70-80 cánh	27
IV- Mai vàng khác	27
1. Mai vàng viền đỏ	27
2. Mai vàng lá trắng	28
3. Hồng điệp mai	28
B. Mai Trắng (Ảnh 13)	29
I - Mai trắng lá xanh (ảnh 14)	30
1. Mai mù U (ảnh 15)	30
2. Mai Cổ Cò	34
3. Mai 10 cánh, Tân An	34
4. Mai trắng cánh nhọn	35
II - Mai trắng lá trắng (ảnh 16)	35
1. Mai Miến Điện (ảnh 17)	35
2. Mai trắng chùm	36
3. Mai trắng Mã Lai	36
4. Mai trắng 10 cánh Bến Tre	36
III - Mai trắng nhiều cánh đột biến (ảnh 18)	36

Ảnh 5: Mai giảo 12 cánh Thủ Đức

Ảnh 6: Mai 12 cánh Bến Tre

Ảnh 7: Mai cúc 24 cánh Thử Đức

Ảnh 8: Mai 24-32 cánh Ba Bi

Ảnh 21: Mai Chiếu Thủy lá to

Mai vàng

Ảnh 23: Mai Chiếu Thủy ghép Lồng mức đỏ

Ảnh 24: Hồng mai

Ảnh 1: Mai vàng 5 cánh

Ảnh 3: Mai Châu

Cây Mai đẹp

Ảnh 13: Mai trắng

Ảnh 14: Mai trắng lá xanh

Ảnh 16: Mai trắng lá trắng

Ảnh 17: Mai Miến Điện

Ảnh 18: Mai trắng đột biến nhiều cánh

Ảnh 19: Mai trắng viền vàng

Ảnh 20: Bạch tuyết mai

Ảnh 9: Mai 24 cánh Huỳnh Tỷ

Ảnh 10: Mai 24 cánh 9 Đội

Ảnh 11: Mai 48 cánh Gò Đen

Ảnh 12: Mai vàng 150 cánh đột biến

1. Mai trắng lá xanh, đột biến	36
2. Mai trắng lá trắng, đột biến	37
IV - Mai trắng khác	37
1. Mai trắng viền vàng (ảnh 19)	37
2. Bạch tuyết mai (ảnh 20)	37
3. Bạch Song Mai	38
4. Mai Chiếu Thủy	38
Mai chiếu thủy lá to (ảnh 21)	39
Mai chiếu thủy lá trung (ảnh 22)	39
Mai chiếu thủy lá kim	40
Mai chiếu thủy lá bạc	40
Mai chiếu thủy hoa chùm nhiều cánh	40
Mai chiếu thủy hoa chùm nhiều cánh lá đốm	41
5. Cây mai chỉ thiên	41
6. Cây lòng mức	41
Cây lòng mức hoa đỏ (ảnh 23)	42
V - Mai Đỏ	43
1. Mai đỏ 5 cánh	43
2. Hồng mai (ảnh 24)	43
3. Huyết mai	43
4. Cây mai đỏ Trung Quốc	43
VI - Mai đỏ khác	44
1. Mai Tứ quý (ảnh 25)	44
2. Nhất chi mai (ảnh 26)	45
3. Mai mơ, Hà Nội (ảnh 27)	46
VII - Mai Xanh	46
1. Mai Phước Lộc Thọ (ảnh 28)	47
2. Mai phớt xanh	47

VIII - Mai Màu Khác	48
Mai thau (ảnh 29)	48
Mai kem (ảnh 30)	48
Mai kem mới	48
Mai cam (ảnh 31)	48
Mai cam mới	49
Mai hồng sứ	49
Mai đen, Bình Giả	49

Chương II

Một Số Bài Thơ Về Mai	51
1. Thi hào Trần Quang Khải (1248-1294)	51
2. Thi sĩ vô danh đời Trần (? - 1300)	53
3. Thi sĩ Huyền Quang	54
4. Thi sĩ Nguyễn Trung Ngạn	55
5. Thi hào Nguyễn Trãi (2380 - 1442)	56
6. Lê Thánh Tông cùng thi sĩ Tao Đàn (1442-1497)	59
7. Thi hào Nguyễn Du	61
8. Thi sĩ Nguyễn Khuyến	61
9. Bà Huyện Thanh Quan	62
10. Thiền sư Mãn Giác (1052 - 1096)	63
11. Thi sĩ Thế Lữ	64
12. Thi sĩ Vũ Hoàng Chương	64
13. Vương Duy (699 - 759)	64
14. Tống Chi Vãn (?-713)	65
15. Lô Đồng (790-835)	66
16. La Ấn (833 - 909)	66
17. Lâm Bô (967-1028)	68
18. Vương Kỳ	69
19. Thiền Sư Hy Vận (? - 850)	70

20. Lục Du (1125 – 1210)	71
21. Lư Mai Pha (người Tống, không rõ năm sinh)	72
22. Thi hào Tô Đông Pha (1037-1101)	74
23. Tuệ Sơn	78
24. Mai – Lan	79

Chương III

Về Cây Mai Đồ Cổ	81
1. Bộ trà kiểu “Mai Hạc”, năm Quý Dậu 1813	87
2. Bộ đồ trà kiểu “Mai Hạc”	82
3. Có một kiểu Mai Hạc ... ba món như sau	83
4. Tô Canh Ngộ (1810) Vẽ Cành Mai	83
5. Thỉ tổ loại Tô Mai Hạc	84
6. Mai vợ, hạc con	85
7. Tích Hàn Vũ Tầm Mai	86
8. Đĩa Nguyệt Mai	86
9. Mai hoa Bách vịnh,	88

Chương IV

Trồng Mai	91
Phương Pháp Trồng Mai	91
1. Gieo hạt	91
2. Chiết cành (ảnh 32)	92
3. Bứng cây mai	94
Chậu Xưa	95
1. Vô chậu (ảnh 33)	97
2. Vô khay, (ảnh 34)	97
3. Vô đĩa (ảnh 35)	97
4. Đất trồng	98
5. Bón phân	99
6. Tưới nước	101

7. Bắt sâu rầy	102
a. Sâu đục thân	102
b. Sâu lông (ảnh 36)	102
c. Sâu tơ	102
d. Ong ăn cấp lá non	102
e. Rầy đen, rầy bông	103
f. Côn trùng khác	103
7. Một số kinh nghiệm chăm sóc cây mai	104
8. Chăm sóc đặc biệt cây mai ghép	106
9. Xuất khẩu cây mai	109
Cây Mai Cổ	110
1. Cây mai chiếu thủy	110
2. Cây mai vàng	118
3. Cây mai tứ quý kiểng cổ	119
Những Điển Tích Về Cây Mai	122
Chương V	
Sửa Cây Mai	124
Kỹ Thuật Sửa Cây Mai	124
1. Sửa rễ	124
2. Sửa gốc	124
3. Sửa thân	125
4. Sửa cành (ảnh 37)	126
5. Tỉa lá	127
Chương VI	
Kỹ Thuật làm cho mai ra hoa theo ý muốn	128
1. Ngày lấy lá mai	128
2. Cách lấy lá mai	130
3. Cách thúc mai nở sớm	130
4. Hãm cho mai nở trễ	131

5. Chưng mai

131

Phần phụ tranh hình vẽ

Các thế: Nhất trụ kinh thiên, Nghinh phong, xuy phong, Tiểu phu quả tử

Thế: Vũ trụ, Phụ Tử chi giao, thất hiền, Lão cán trường chi Uốn thân mai, uốn cành, cắt tỉa cành, chiết cành, chiết nhánh sát đất

Ghép xuyên thân, Ghép mắt, Ghép chồi non, Ghép áp, Ghép chẻ ngọn

Chương VII

Kỹ Thuật Ghép Mai 133

1. Ghép áp 133

2. Ghép áp chẻ ngọn 134

3. Ghép mắt (ảnh 38+39) 134

4. Ghép chồi non 136

5. Ghép chẻ ngọn 137

6. Ghép xuyên thân 137

Cây Mai Đẹp (ảnh 40) 139

Tài liệu tham khảo 142

Hình ảnh bổ sung thêm:

Mai trắng 10 cánh Bến Tre (ảnh số 41)

Mai 150 cánh (ảnh số 42)

Mai Giảo lá gai Thủ Đức (ảnh số 43)

Mai Phú Quý Cần Thơ (ảnh số 44)

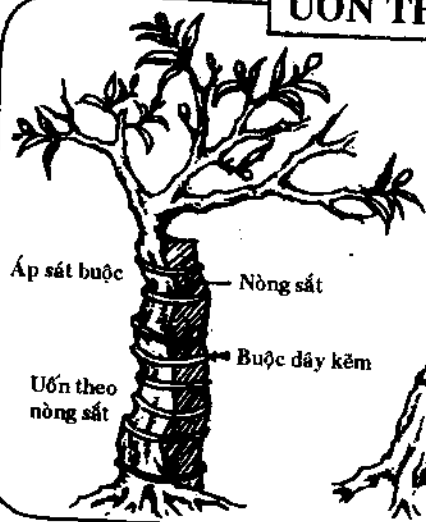
Mai chỉ thiên (ảnh số 45)

Đĩa Mai hạc: Nghêu ngao...(ảnh số 46)

Đĩa Mai hạc: Hàn mai...(ảnh số 47)

Đĩa Mai Nguyệt (ảnh số 48)

UỐN THÂN CÂY

Áp sát buộc

Nòng sắt

Buộc dây kẽm

Uốn theo
nòng sắt

Căng dây hai đầu, xoắn lại

Uốn căng
dây xoắn

UỐN CÀNH

Uốn từ bên này qua bên kia thân

Uốn quấn dây kẽm

CẮT TỈA CÀNH

Cắt tỉa chừa
lá mé dưới

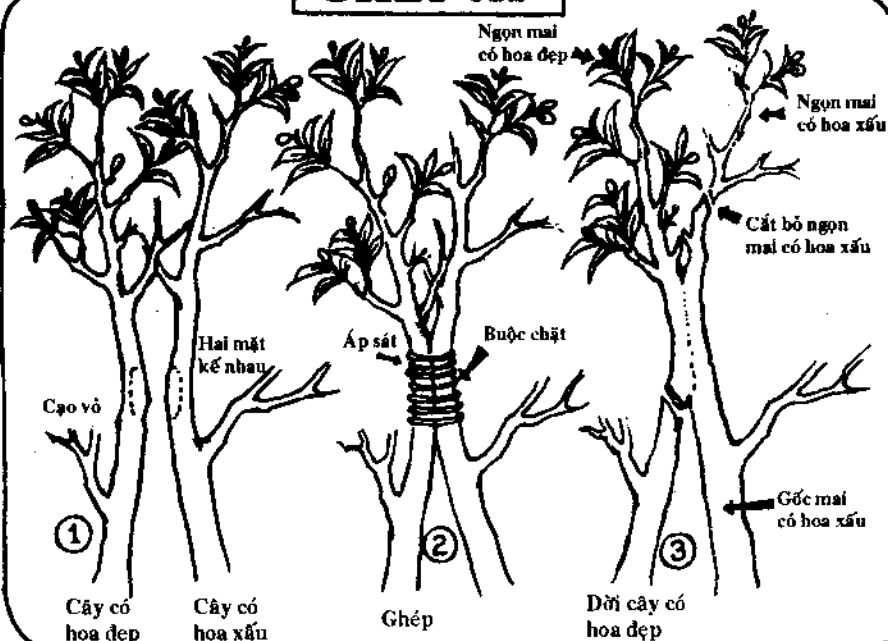
Chồi non lá theo
nách lá dưới

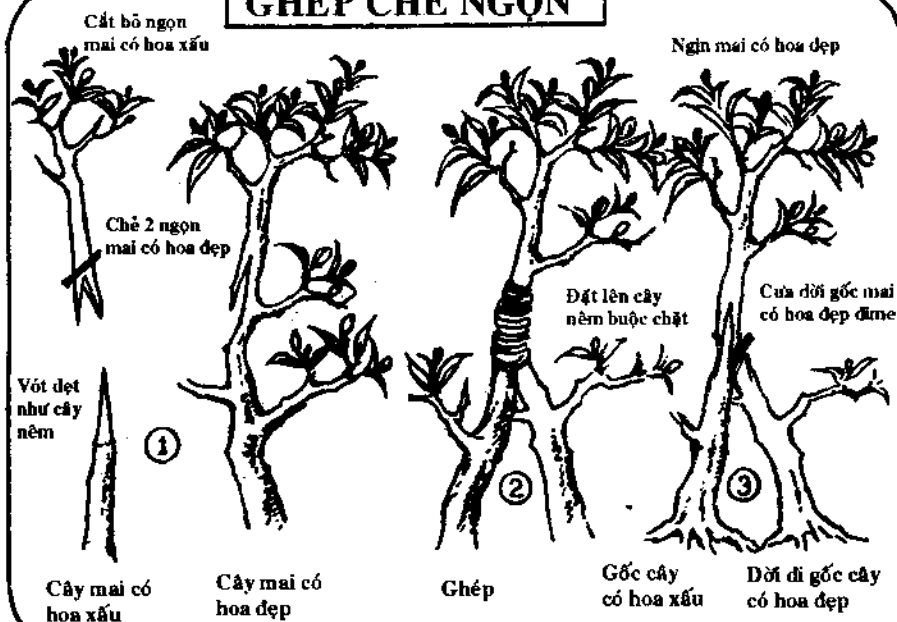
Chồi non ra theo
nách lá mé trên

Cắt chừa lá bên trên

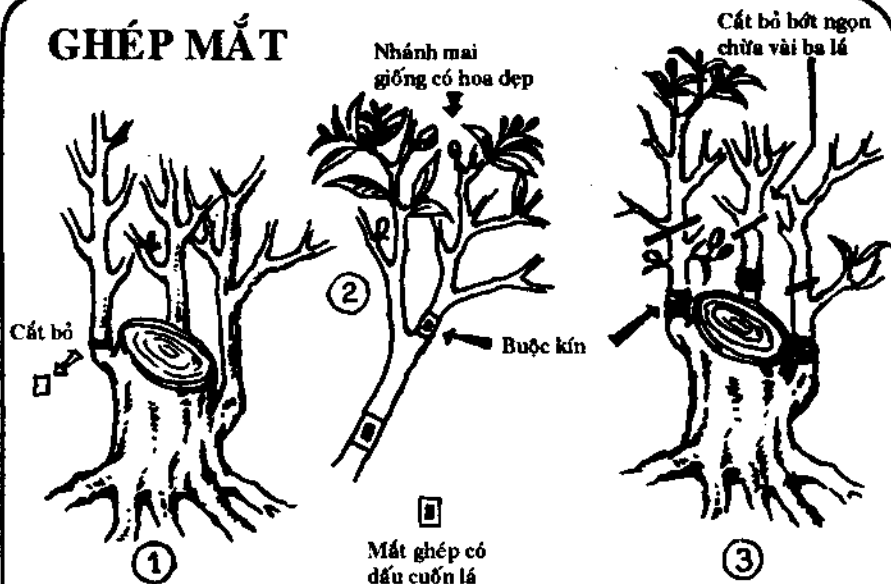
GHÉP ÁP

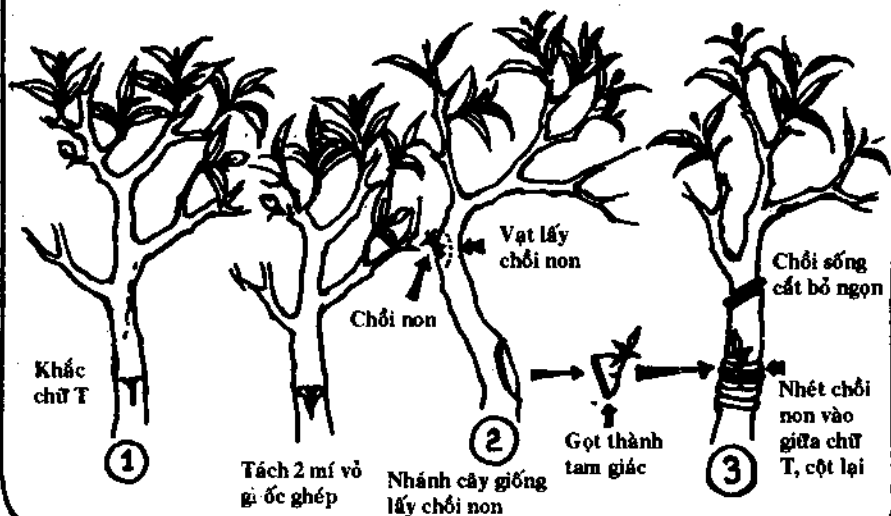
GHÉP CHẼ NGỌN

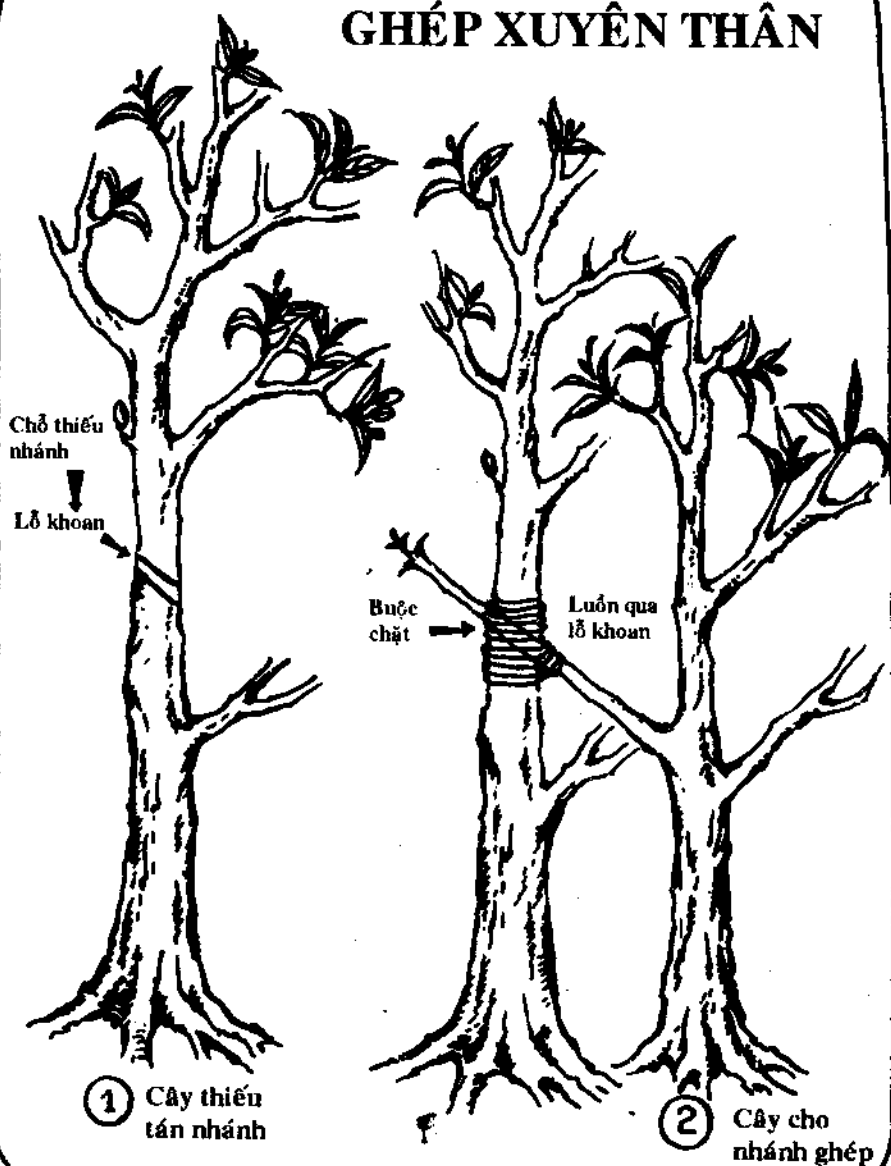
GHÉP MẮT

GHÉP CHỒI NON

GHÉP XUYÊN THÂN

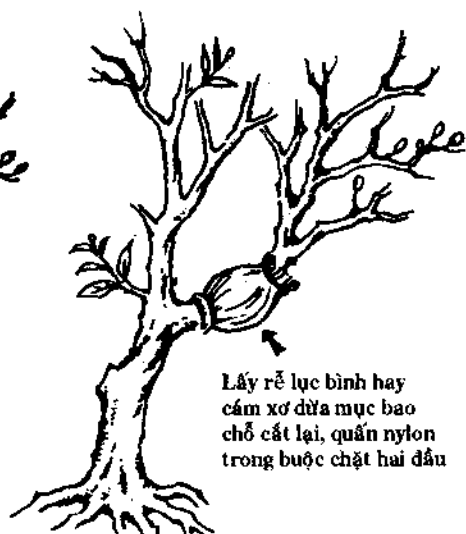

CHIẾT CÀNH

Lấy dây nylon mỏng, nhỏ quấn chặt mép dưới, không cho lợi da

Cắt một khoanh vỏ cạo thật sạch vỏ

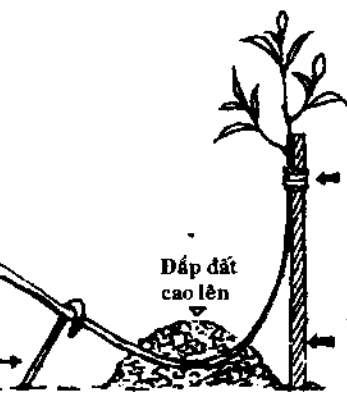

Lấy rễ lục bình hay cám xơ dừa mục bao chỗ cắt lại, quấn nylon trong buộc chặt hai đầu

CHIẾT NHÁNH SÁT ĐẤT

Móc sắt giữ nhánh dưới đất

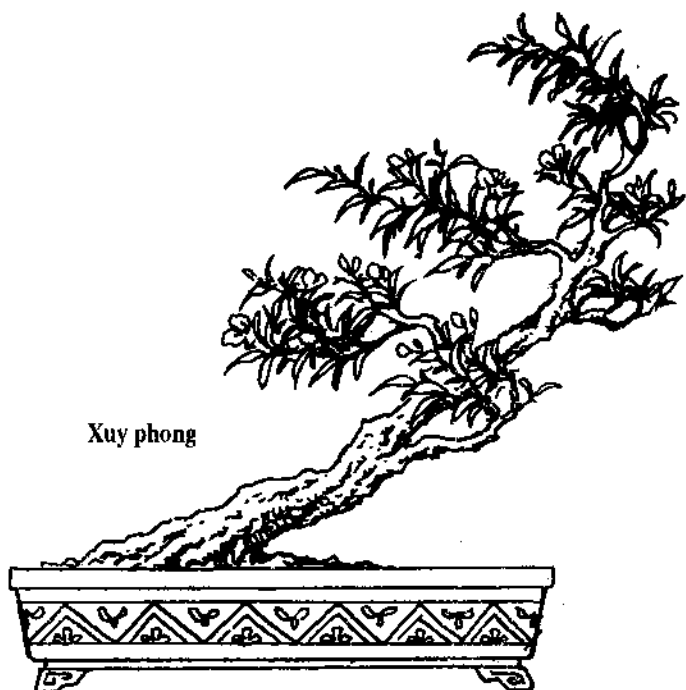

Dập đất cao lên

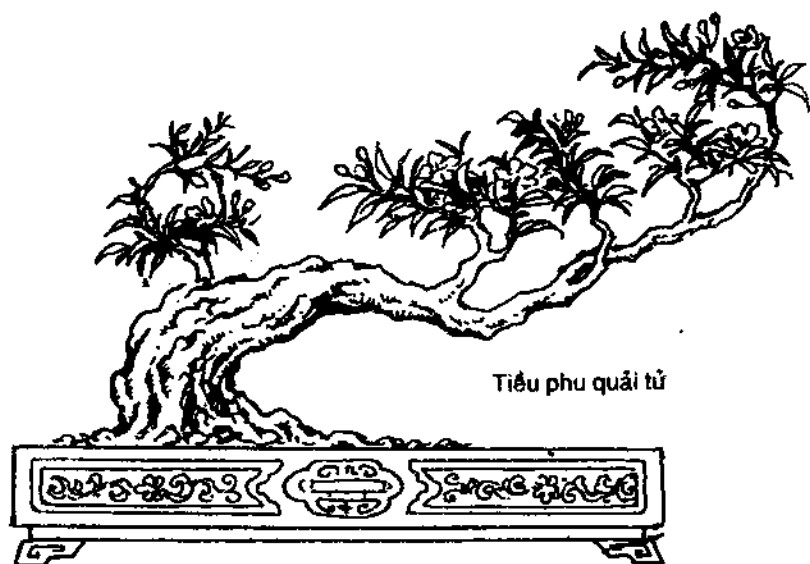
Cột chặt

Nọc giữ nhánh

Xuy phong

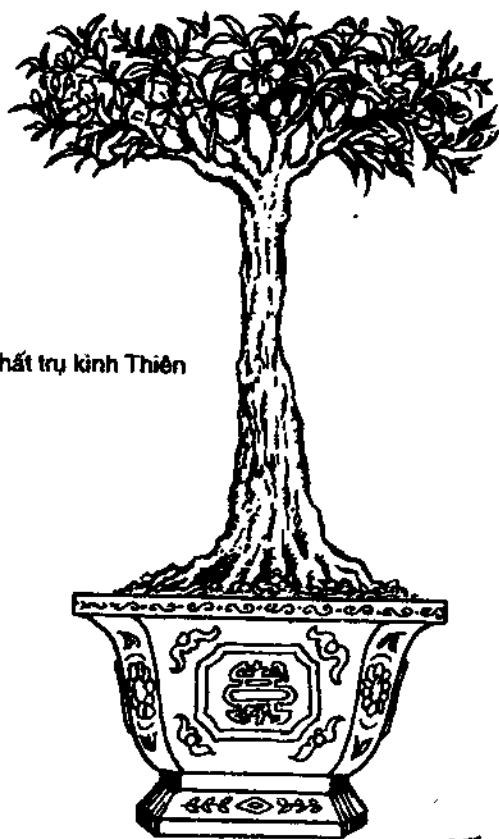

Tiểu phu quải tử

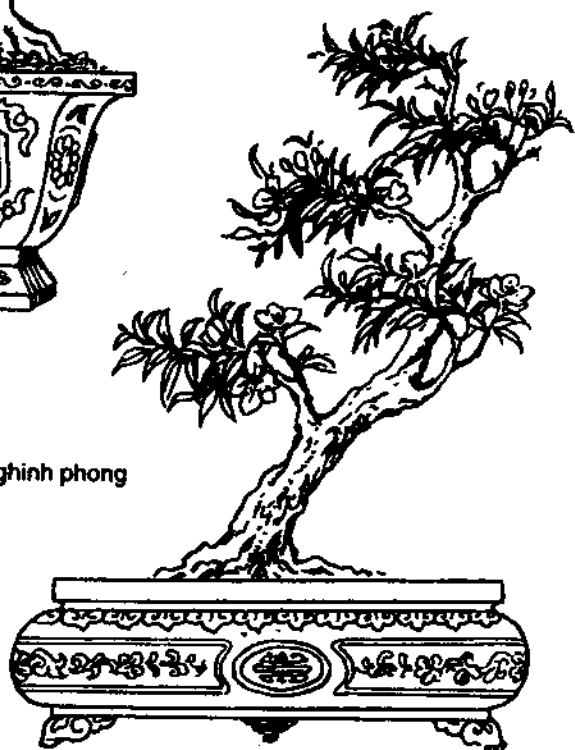

Phân phụ Trang

Nhất trụ kinh Thiên

Nghinh phong

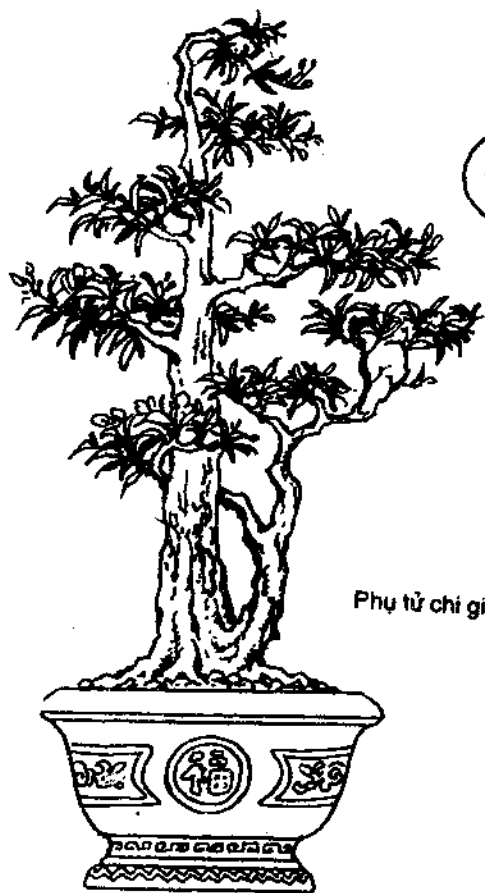
Thất hiển, chiết chi

Lão cán Trương chi

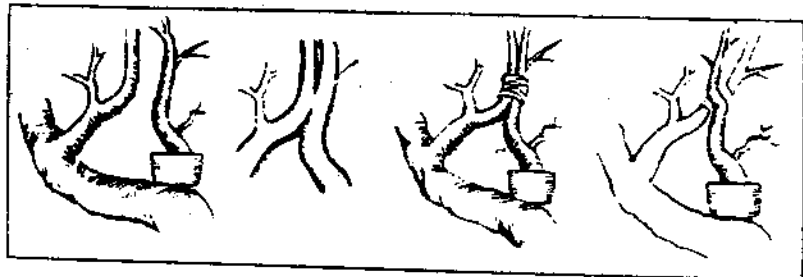

vũ trụ

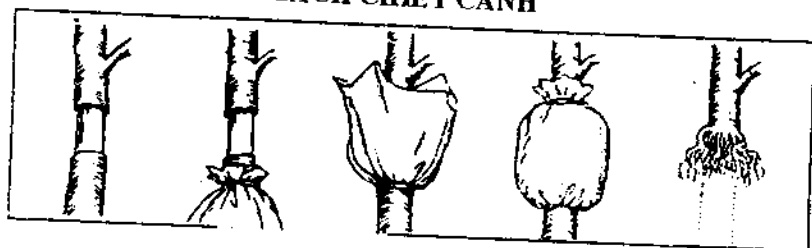

Phụ tử chi giao

GHÉP ÁP

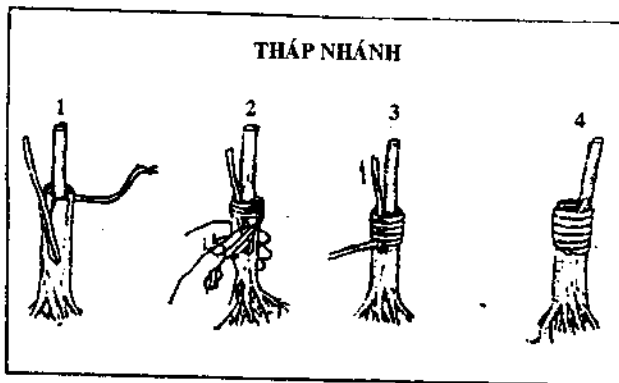
CÁCH CHIẾT CÀNH

CÁCH THÁP CÂY TỬ

THÁP NHÁNH

KỸ THUẬT TRỒNG VÀ GHÉP MAI

Huỳnh Văn Thới

Chịu trách nhiệm xuất bản

TS Quách Thu Nguyệt

Biên tập: Kiến Huy

Bìa: Duy Ngọc

Sửa bản in: Kiến Huy

Tổ chức cá nhân liên doanh: Đình Văn Kế

Phát hành tại cửa hàng sách KHKT

ĐT: 8115142 – 0903.956348

NHÀ XUẤT BẢN TRẺ

161B. Lý Chính Thắng – Quận 3 – Thành Phố Hồ Chí Minh

ĐT : 9316289 – 9316211 – 8465596

Fax : 08.8437450

E-mail : nxbtre@hcm.vnn.vn

CHI NHÁNH NHÀ XUẤT BẢN TRẺ TẠI HÀ NỘI

523 Nguyễn Chí Thanh – Quận Đống Đa - Hà Nội

ĐT : (04) 7734544

Fax : (04) 7734544

E-mail : vanphongnxbtre@hn.vnn.vn

In 1000 cuốn, khổ 14x20cm tại xí nghiệp in tài chính

Số đăng ký kế hoạch xuất bản 101/27/CXB.do cục xuất bản
cấp ngày 05/12/2003 Và giấy trích ngang KHXB số 155/KHXB
ngày 09/02/2004.

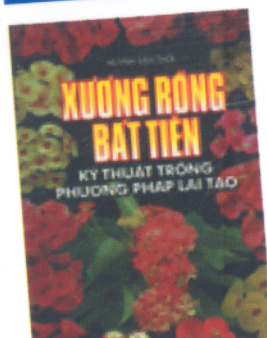
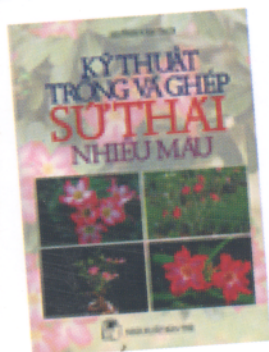
In xong và nộp lưu chiểu tháng 03 năm 2004

Huỳnh Văn Thới

Chủ tịch hội sinh vật cảnh Tân Bình
Địa chỉ: 25/8 Bành Văn Trân F7 Q. Tân Bình
Tp. Hồ Chí Minh
Điện Thoại: 8 642905

Cùng một tác giả

Sách đã xuất bản :

Sách sắp xuất bản:

- * Từ điển Xương Rồng
- * Vườn cảnh Việt Nam

Giá : 2500